

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**Α Π Α Ν Τ Α
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Εποκτείνε
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ — ΣΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου

Επιμέλεια
ΒΑΣ. Σ. ΨΕΥΤΟΓΚΑ — ΘΕΟΔ. Ν. ΖΗΣΗ
Δοκτόρων τῆς Θεολογίας

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 23

ΟΜΙΛΙΑΙ ΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΑΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΗΣ
ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Εισαγωγή—Μετφρασθε—Σχόλια
ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗ
Κείμενον: E. Montfaucon

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το σημαντικό μέρος των διελών του Χρυσόστομου είναι αφιερωμένον εις πρόσωπα της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης, εις Αγίους και μάρτυρας του Χριστιανισμού. Η ρητορική δεινότης και η δύναμις διδασκαλίας του Χρυσόστομου εις τα διότι της ψυχῆς του ανθρώπου κατεπλήθυνον. Ο Χρυσόστομος γνωρίζει την λειτουργίαν της ψυχῆς, ἐξηγᾷ τὰς κινήσεις της και διαθέτει τὴν δύναμιν νὰ κινήσῃ τὸ ενδιαφέρον, νὰ θιγῇ, νὰ ἐκθουασθῇ, νὰ πείσῃ, νὰ παρακινήσῃ. Θυμησάμεθα σήμερα ὁ Freud, καὶ οἱ πάντες διελὸν με θερηκευτικόν, ὅτι ἔλατε κατωὶς διὰς. Διὰ τὴν θεωρίαν της ψυχικολογίας. Οἱ Πατέρες, χωρὶς νὰ εἶναι ἐπιστήμονες ψυχολογοῦνται, ἀλλὰ ποιμένες, γνωρίζουν διὰς τὴν πυχῆς της ἀνθρωπίνης ψυχῆς καλύτερον παντὸς ἄλλου καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ — τὸ καὶ σπουδαιότερον — διαθέτουν τὴν δύναμιν νὰ χαλινάγωγρουν καὶ νὰ κατευθύνουν τὰ κατώτερα ἐνστικτα, ἀπὸ τὰ ὅποια ἡ ψυχικολογία διακρίβει διὰς τὰς ψυχικὰς λειτουργίας καὶ ἐπὶ τῇ θέσει τῶν ὁσίων ἐξηγᾷ διὰς τὰς ψυχικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι εὐδαίς ἀνατόμοι της ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ ἔχουν τὴν ἐυσυνέτητα ὅχι μόνον νὰ κἀμουν διδάσκουν μὲς καταστάσεις, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιβαδύνουν θεραπευτικὰ μετὰ τὸ κατὰ τῆς θέσεως χέριτος.

Τὰς ἀσκήσεις αὐτὰς ἐπὶ της γνώσεως της ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἀπὸ τοῦ Πατέρως δημιουργεῖ ἡ μελέτη τῶν ἔργων τῶν Πατέρων καὶ ἐν προκειμένῳ τοῦ Χρυσόστομου, ἐνὸς ἀπὸ τοῦς θαυτάτους διανοήτους της ἀνθρωπίνης ψυχῆς.

Αἱ τρεῖς διελὶς εἰς τὸν Δαυὶδ καὶ τὸν Σαούλ ἐξερωνήθησαν τὸ θέρος τοῦ ἔτους 387 μετὰ τὴν διελίαν «Εἰς τὰ μύρια τέλειαντα καὶ ἐκατὸν ὀγμάρια καὶ περὶ τοῦ μὲ μνησικαλεῖν» (PG 64, 443-452). Κόριον θέρα τῶν τριῶν διελῶν ἀποπλάι ἡ μεγαλοφυχία πρὸς τοὺς ἐχθρούς, τῆς ὁσίας λαμπρὸς ἐκφραστὴς ὑπῆρξεν ὁ Δαυὶδ.

Εἰς τὴν πρώτην διελίαν περιγράφει ὁ Χρυσόστομος μετὰ ἀνυπέρβλητον δύναμιν καὶ μετὰ τὴν γνωστήν του ἀδύρατον λόγον τὰ γεγονότα καὶ τὰς καταστάσεις ἀπὸ τῆς ὁσίας ἐλαφρὰ καὶ ὀρθοῦς τὸν ἡ ἀνεξικακία τοῦ Δαυὶδ καὶ ἡ μεγαλοφυχία του πρὸς τὸν

Γραμματεὺς Συντάξας
Γερεὺς ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΔΙΩΤΗΣ
Βοηθὸς Γ. Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Ἀσχαρῶν

Σαούλ. Ἡ προθυμία τοῦ Δαυὶδ νὰ ἀνταγωνισθῇ τὸν Φιλισταῖον Γολιάθ, παρὰ τὰς ἀντιρροήσεις τῶν φίλων του καὶ τοῦ θείου τοῦ Σαούλ, καὶ τὸ θάρρος του, τὸ ὅποιον καταρτίσθαι ἀπὸ τῆς προστά-
 θεως του νὰ ἀνταγωνισθῇ τὸ ἥθικόν του Σαούλ, ἀνταναρτῶσάν-
 ται πρὸς τὴν χαρὰς ἐπεισμάται ὑποφύαν καὶ ἔχθραν τοῦ βασιλέως
 πρὸς τὸν εὐεργέτην του. Τὰ ἐγκύματα τῶν γυναικῶν οὗ Σαούλ ἐ-
 φάνησαν χυλιδίως καὶ ὁ Δαυὶδ μωροδύσει ὑπερβάν τὸ ἐκπαισ-
 θέναι καὶ τὸ φέρον τοῦ Σαούλ. Ὁ παρελθὼν τῶν παθῶν
 ταύτων διακωφεύεται κατὰ τρόπον ἀπαράμεικτον. Αἱ ἐπιθέσεις
 μὲ τὸ δόρυ ἐναντίον τοῦ Δαυὶδ, κατὰ τὴν συγγῆν ῥάστα τοῦ
 ἐκείνου προσπαθεῖται νὰ τὸν διακυβέσῃ, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ «ἀφελ-
 μὸν ἐνὶ ῥεθύμῳ» τοῦ Νόμου θὰ ἐδικαιολογούσαν ὡς νόμιμον
 μέσον ἀμύνης μίαν προσπαθεῖται τοῦ Δαυὶδ νὰ φωνεῖ τὸν ἐχ-
 θρὸν του, ἀνταναρτῶσάνται πρὸς τὴν μεγαλόθυμον ἀνταναρ-
 τήν τοῦ γενναίου ταύτου. Τρεῖς φορές ἐπεχείρησε νὰ τὸν φωνεῖ
 ὁ Σαούλ (δύο φορές μὲ τὸ δόρυ ἐνὶ τὸν διακυβέσῃ καὶ μίαν ὅταν
 τοῦ ἐξήγγισεν ὡς γερφίον δόρον διὰ τὸν γάμον του μὲ τὴν θυ-
 γατέρα του Μελχὶθὰ ἑκατὸν κεραλαὶ ἐχθρὸν), ἀλλὰ ὁ Δαυὶδ οὐ-
 μόνον δὲν ἐπαύει νὰ τὸν φωνεῖ, ἀλλὰ καὶ ἐφυγε μακριὰ διὰ
 νὰ κατασιγήσῃ ἔτι τὴν ἔδωκεν ἔχθραν του. Τὸ πάθος ὅμως τοῦ
 Σαούλ δυναμώνει ἀντὶ νὰ σφίξῃ καὶ καταβλέσῃ τὸν Δαυὶδ εἰς τὰ
 ὄρη διὰ νὰ τὸν φωνεῖ. Φέρονται ἔτι εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ
 δρόμου. Παρακολουθεῖται κατὰ τὸ ἀνεπαύνητον. Ἐν γερφῇ,
 ἡ δραματικότης καὶ τὸ ἥθικόν μεγαλύνει τοῦ ὁποῖου συναρτῶσάν-
 ται τὴν δύναμιν καὶ τὴν λαμπρότητα τῆς χριστιανικῆς ἀντικα-
 τήσεως, τῆς μεγαλόθυμης τῆς ὁποῖα ἐβλάβε καὶ Κίρην ὁ Κί-
 ριος διὰ τῆς γῆς. Ὁ Δαυὶδ εὐρίσκει μὲ τοὺς ἄνδρας του εἰς τὴν
 σπηλαίαν, ὅταν εἰσέλθῃ εἰς τὸ θῖον σπηλαίον ὁ Σαούλ διὰ τὴν
 ἀνακαύσῃ. Ὁ ἐχθρὸς εὐρίσκει εἰς χεῖρας του, μόνη καὶ ἀνίσχυ-
 ρος. Καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ Δαυὶδ τὸν συνεβούλευσαν νὰ ἐκδικηθῇ τὸν
 ἐχθρὸν του. Εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Δαυὶδ ἐγείρεται ἄγριον ἰσχυρόν, τὸν
 ὁποῖον περιγράφει μὲ καταπληκτικὴν ζωηρότητα ὁ Χριστοστόμους.
 Μετασφύριμα μὲ τὸν Δαυὶδ εἰς τὸ σπηλαίον καὶ ζῶμεν τὰ
 συναισθήματα καὶ τὰς ἀνταρτίσεις του. Ἡ φυγογενεὶς πᾶσις τῶν
 συντρέφων του νὰ φωνεῖ τὸν Σαούλ, ἡ ἀνύμνησις τῶν θῶν ὁ
 ἴδιος ἄδυνατος ὑπερβάν, τὸ πάθος τοῦ θυμοῦ, τὸ ὅποιον διὰ μίαν
 συγγῆν τὸν κατέλαβε καὶ τὸν περικύνησε νὰ κόψῃ ἕνα κομμάτι
 ἀπὸ τὴν χλαμύδα τοῦ Σαούλ, αἱ δυσκόλιναι σκέψεις περὶ τοῦ τί
 ἐπρόκειτο νὰ ὑποστῇ εἰς τὸ μέλλον ἀπὸ τὸν δίκτυον του, ἔδωκεν τὸν
 ἀγριὸν ἱμνωδόν, ὅρα παῖ οὗ Θεοῦ εἶχε φέρει εἰς τὰς χεῖρας του
 τὸν ἐχθρὸν του (ὅπως εἶπεν εἰς τὸν Δαυὶδ οἱ ἄνδρες του), καὶ
 εἰς τὴν τρικυμίαν τοῦ ἐξέκαυσεν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Δαυὶδ, παρ-
 ακάσων αὐτὸν τὸ ἥθικόν μεγαλύνει τῆς τῆς νύκτος τῆς ἀντικα-
 τήσεως καὶ τῆς γενναίου τῆς τοῦ Δαυὶδ. Μὲ τὴν ριμμένην αὐ-

τὴν περιγραφήν καὶ μὲ τὰς ἀνταρτίσεις διὰ τοὺς σκοποὺς τοῦ
 κηρύττοντος ἀνταρτίσεις πρὸς μίαν κλειδί ὁ ἱερὸς Πατὴρ τὴν
 πρώτην ὁμίαν.

Καὶ ἐρχομένη εἰς τὴν δευτέραν. Ὁ Δαυὶδ ἐξήλθεν ἀπὸ τὸ
 σπηλαίον μὲ τὴν ψυχὴν του πλημμυρισμένην ἀπὸ χαρὰς διὰ τὴν
 νύκτα του. Ἡ χαρὰ του εἶναι ἀπαρίσταντος, διότι εἶχε νικήσῃ τὸ
 πάθος του καὶ ἀνταρτῶσάνται καὶ ἀγῆστοι μὲ τὴν ἀντικα-
 τήν τοῦ μωροῦ τῆς ἀντικατῆς του ἀπὸ τὸν Θεόν. Καὶ ἀρχίζει τὸ
 δεύτερον σπᾶν τῆς ἀρετῆς. Εἰς τὸ πρῶτον ἐνέκρινε τὸν θυμὸν
 καὶ ἐχάρισε τὴν ζωὴν εἰς τὸν ἐχθρὸν του, παρὰ τὴν ἐνδοξὴν τοῦ
 Νόμου «ἀφελμὸν ἐνὶ ῥεθύμῳ». Εἰς τὸ δεύτερον ἀνταρτῶναι δι-
 κῆν ἡθικότερα καὶ ἀγῆστοι μὲ προθυμίαν νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν
 δίκτυον του ἀπὸ τὸν ἄδικον φόνον του. Καὶ ὅταν πάλιν ἀγῆστοι
 εἶπεν εἰς χεῖρας του τὸν Σαούλ, τὸ ἐχάρισε τὴν ζωὴν καὶ
 τὸν ἐχάρισε μάλιστα σικρὸς ὅταν ἔπαιον εἰς τὴν μάχην. Ἡ πα-
 ραγραφή τῶν ψυχικῶν καταστάσεων τοῦ Δαυὶδ κατὰ τὴν προστά-
 θεϊν του νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν Σαούλ ἀπὸ τὸ πάθος του, καὶ κατέστη
 κατὰ τὴν συγγῆν κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀντικατῆς νεκρὸς τὸν Σαούλ
 καὶ τὸν ἱμνωδόν, διαβῆται τὸση δύναμιν, ὥστε οἱ ἀπαιτοὶ εἶχαν
 διακρίσει. Ὁ ἱερὸς Πατὴρ δρᾷ τῆς αἰσθητικῆς καὶ τοὺς πα-
 ραφῆται νὰ ἐνδομυθεῖ τοὺς ἐχθροὺς τῶν, νὰ δέξων ἀντικατῆς
 πρὸς αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς κλέβων ὡς ἀπαιτοὺς, μιμνήσκων τὸν
 Δαυὶδ.

Εἰς τὴν τρίτην καὶ τελευταίαν ὁμίαν ὁ ἱερὸς Πατὴρ ἀρχί-
 ζει μὲ ἐντόνους ἐπιλήψεις ἐναντίον ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐγκατέλει-
 πον τὸν νόμον διὰ νὰ ἀνταρτῶναι τὰ θέματα. Ἡ περιγραφή τῶν
 θεμάτων καὶ τῶν θῶν κατὰ ἀντικατῆς εἰς αὐτὰ καὶ ὁ ἀνταρ-
 τὸν ὁποῖον ἀντικατῆς εἰς τὴν ψυχὴν ἀνταρτῶσάνται ἀπὸ
 τὸν Χριστοστόμους πρὸς τὴν ἡμέραν, τὴν εὐαγγελίαν τῆς ἐκκλησίας
 καὶ τὴν γαλήνην, τὰ ὅποια ἀπαλαμβάνει ὁ πῶτος ἀπὸ τὴν διατρι-
 βήν του εἰς αὐτὴν. Ἀνταρτῶσάνται ἡ εὐαγγελία καὶ πρῶτος
 ἡθικὴ τῶν θεμάτων πρὸς τὴν μόνιμον καὶ πραγματικὴν χαρὰν τῆς
 μετὰ τοῦ Θεοῦ ἀντικατῆς καὶ προτρέπονται οἱ ἀπαιτοὶ νὰ ἐκα-
 τῶσιν οἱ ἴδιοι τὸ τί ἡθικὴν μετὰ ἀπὸ μίαν ἐπιστημὴν τῶν
 εἰς τὰ θέματα καὶ τὴν ἀντικατῆς, ὅταν φέρων ἀπὸ τὴν ἐκκλη-
 σίαν, διὰ νὰ διαπιστώσων μόνον τῶν τὴν διαφοράν. Τὴν ἀντικα-
 τῆς ἀνταρτῶναι πάλιν εἰς τὸν Δαυὶδ καὶ εἰς τὴν ἀντικατῆς του ἱ-
 ναντὶ τοῦ ἐχθροῦ του. Ἀναλύει τὰ συναισθήματα τοῦ ἀδικημένου
 τὰ δημιουργοῦμενα εἰς αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ του καὶ ἀποδεικνύει
 ὅτι ὁ ἐχθρὸς γίνεται εὐεργέτης, διότι ἐπὶ νὰ διαρκέσων τὰ
 ἀδικήματά μας. Τὸν λόγον περὶ τοῦ Δαυὶδ, ὁ ὁποῖος καὶ εἰς τῆς
 δύο πρώτας ὁμίας εἶχε διακρίβῃ ἐπὶ τῆς ἐρημικῆς τῆς σχετικῆς
 διατριβῆς τοῦ Α' Βασιλείου, εἰς τὴν διακρίβῃ εἰς τὸ σπᾶν
 τοῦ διαλόγου, τοῦ διαμαρτυρῆτος μεταξὺ Δαυὶδ καὶ Σαούλ, ὅπως

ἀπὸ τὴν συγκλονιστικώτερον ἐκδήλωσιν τῆς ἀναγκαστικῆς τοῦ Δαυὶδ. Τὴν τὸν συνεχίζει καὶ ἐξατάζει τὴν ἐπιθροναὶν τὴν ἀπεί-
αν εἶχεν ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Δαυὶδ εἰς τὸν Σαούλ. Ἡ μεγαλοφυ-
χία τοῦ μετέβαλε καὶ τὸν Σαούλ, ὁ ὅποιος συντηρημένως ἀνα-
λόγησαν «δικαίως σὺ ὑπὲρ ἐμὲ, ἐπὶ αὐτὸν μὲν ἀνακατέθηκεν μοι ἀγα-
θὰ, ἐγὼ δ' ἀνταποδίδωμι σοι κακὰ» (Α' Βασ. 24, 18). Ἡ συντη-
ρή τοῦ ὑπὲρ ἐκείνου. Τὸ πάθος τοῦ εἶχε νικηθῇ ἀπὸ τὴν μεγα-
λοφυχίαν τοῦ ἐχθροῦ τοῦ καὶ παρακαλεῖ τὸν Δαυὶδ νὰ παρηνήσῃ
διὰ τοὺς ἀπογόνους τοῦ. Ὡς ἐκεῖ ἔχει πλέον ἐνταλνθῇ ὅτι αὐτὸς εἴ-
ναι ὁ ἐλευθερὸς Κορίου. Τὴν τελευταίαν δὲ αὐτὴν ἐπιλάαν εἰσέλ-
ει ὁ ἱερὸς Πατὴρ μὲ τὴν περιγραφὴν τῆς συμπεριφορῆς τοῦ Δαυὶδ
πρὸς τὸ τέκνον τοῦ Σαούλ καὶ μὲ τὴν προτροπὴν πρὸς τοὺς ἀντρο-
πῶς νὰ μιμηθῶν τὴν ἀρετὴν τοῦ.

Ἡ ἐπιλάα εἰς τὸν Ἠλίου καὶ τὴν χήραν εἶναι ἀγνωστον πό-
τε ἐξεφωνήθη καθὼς ἐπὶ τῆς ἀν ἐξεφωνήθη εἰς τὴν Ἀνατολίαν ἢ
εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν. Κίριον θέμα τῆς ἐπιλάας ἀποστέλλει ἡ
ἐλεημοσύνη. Ἐπιλάη ἡμῶς ἡ παρ' αὐτῆς διδασκαλία γίνεται κα-
λότερον κατανοητὴ καὶ πρὸς ἡμετέραν, ὅταν χρησιμοποιοῦμεν καλῶς
παραδείγματα, ἀναφέρεται ὁ Χριστόςτομος εἰς τὴν χήραν τὴν Σα-
ραφθάν, ἡ ὅποια ἡλτίστε τὸν προσήγγιν Ἠλίαν κατὰ τὴν διδρα-
σαν μεγάλῃς πείνης, τὴν ὅποιαν βεγγεῖται εἰς τὸ Γ' Βασίλειον.
Τὴν πείνην αὐτὴν τὴν εἶχε προκαλέσει θεματοφυγικὸς ὁ Ἠλίας
διὰ τὴν ἀπαρνήσει τοὺς ἀμαρτανόνας Ἰουδαίους. Ἡ πείνα παρου-
σιάζεται ὡς θεοκῆς τιμωρία, τὴν ὅποιαν ἐπιβάλλει ὁ Θεὸς εἰς ὁ-
καίνας οἱ ὅποιοι παρέθρυν τῆς ἐντολῆς τοῦ. Μὴ τὰς Γραφὰς δι-
δει ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ μέσα ἀπὸ τῶν ἀμαρτανό-
των τῶν καὶ αἰτιολογεῖ τὴν ἐπιβολὴν τῆς τιμωρίας. Ἡ λύσσα τῶν
Σαδομυτῶν, λέγει ὁ Χριστόςτομος, νὰ καταπορεύσῃ τοὺς φιλοθε-
νομένους τοῦ Δαὶ, περιγράφεται κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἀπὸ τὴν
Γραφήν, ὅπως ὅσα ἐκείνη ἐπὶ τὴν φοβερὰ τιμωρία νὰ μὴ τὴν
χαρακτηρίσῃ κανεὶς ὡς ὑπερβολικὴν. Διὰ τὴν μὴ λυπηθῶν ἐπὶ τῇ
οἱ ἄνθρωποι, ἀναλογίζονται τὰ θεὰ τῶν Ἰουδαίων ἐκ τῆς πε-
νις, ἀναφέρεται ἀπὸ τὴν Γραφήν ἡ κατὰ τοῦ Ἠλία μανία τῶν.
Ἐκ τῆς τῆς ὅποιος ἦτο ἀνοικνωμένως ὅπως τὰ φεύγη καὶ νὰ
κρίνεται. Ἡ ἀγνωμοσύνη ἐξ ἄλλου τοῦ Ἰουδαίου λαοῦ πρὸς τοὺς
θεοπέμτους προφήτας περιγράφεται εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην,
διὰ τὴν μὴ ἐκπαιστικῆς καλῶς εἰς τὴν φοβερὰν ἀγνώμονα διανομήν
τὴν πρὸς τὸν Κύριον. Ἐβίανον νὰ φοβεῖται τὸν Ἠλίαν, ἐβίανον
τὸν Μωυσὴ καὶ ὁ Σαούλ κατεβίανον τὸν Δαυὶδ μετὰ τὴν κτήν τοῦ
ἐπὶ τοῦ Γολιάθ. Τὸν ἐπιλοφένονον ὁ βασιλεὺς τῶν ἐχθρῶν
Ἀχίς (Α' Βασ. 21, 11). Καὶ ὁ Ἠλίας, ὅπως ὁ Δαυὶδ, κατέ-
φυγε διωκόμενος εἰς τὴν χήραν τὴν Σαραφθάν. Ὁ Θεὸς ἀπέ-
τρεψε νὰ ἀποφύγῃ καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν πείνην, διὰ τὴν μέλλομεν ἐκ

κίνητρον τοῦ εἰς τὴν προέλθον τῆς πείνης δὲν ἦτο προσωπικὴ
ἐχθρὰ ἀλλὰ θεὸς ἔχλος. Ἡ πείνα ἀπὸ τῆς διὰ τὸν Ἠλίαν ἔτι ἦτο
διὰ τὸν Παύλον ὁ σκώλοφ τῇ σαρκί. Ἦτο ἀνθρώπος ὁ Ἠλίας
ἐκμοιστῆς ἦναι, ὅπως λέγει ὁ ἀδελφότης Ἰωάννης, ἀλλὰ ἡ
θεὰ τοῦ προσηύχον τὸν ἀνέδειξεν ἀντίτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἀ-
καλοῦτος ἐγνωμίζε ὁ Χριστόςτομος τὴν χήραν, ἡ ὅποια ἐπαί-
χθη τὸν Ἠλίαν καὶ ἀπέδειξε πολλὴν προθυμίαν νὰ τὴν φιλοφύγῃ
αὐτὴν, κατὰ τὴν προμετὴν πείνην εἰς τὴν ὅποιαν ἐτίθειτο. Ἦτο
ἀδελφότης καὶ μέλλοις ἐκ τῆς Σιδωνος. Ἦτο γυνὴ καὶ μέλλοις
χήρα. Εἶχε νὰ διατρέψῃ τὰ παιδιὰ τῆς καὶ τὸ μόνον ποῦ τῆς εἴ-
χον ἀναμνησθῇ ἦτο ἡ χάρις ἀλλοτρίου. Ἐκτὸς τούτων ὁ Ἠλίας
δὲν ἦτο σαρηνὸς οὐτε γνωστός, ἀλλὰ ξένος καὶ ἀγνωστος καὶ
μέλλοις ὁ αὐτὸς τῆς πείνης. Παρὰ ταῦτα ὅμως ἐκείνη ἔδειξε χρι-
στιανικὸν φρόνημα ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀνθρώπων καὶ
μέλλοις πρὸ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν γῆν. Τὴν ἀρετὴν
καὶ τὴν ἐκτίμησιν ἐβίβηκε τῆς καλῆς τῆς αἰτίας νὰ μιμηθῶν ὁ
ἱερὸς Πατὴρ, διὰ τὴν νὰ λάβωμεν ὡς ἀποδῶν ἐκ αἰώνια ἀγαθὰ.

Ἡ ἐπιλάα εἰς τὸν Ἰὼβ, ὡς πληροφορομένη καὶ ἀπὸ τὸν τι-
τιον τῆς ἐξεφωνήθη εἰς τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Ἀνατολίας τῆς
Κωνσταντινουπόλεως εἰς χρέον ἡμῶς ἀγνωστον εἰς τῆς σήμε-
ρον. Τὴν διανομήν ἡ δυνάμις καὶ ἡ χάρις οἱ ὅποιοι ἀποκρίνουν
κάθε τι, τὸ ὅποιον ἐξεπαιστικῶς ἀπὸ τὴν χριστὴν τοῦ Ἰωάννου γλῶσ-
σαν. Κατ' ἀρχὴν διεκτραγουδεῖται μὲ ζωηρότητα ἡ φοβερὰ κατὰ-
στασις τοῦ Ἰὼβ. Ἀρχίζει ἀπὸ τὰ μικρότερα κακὰ καὶ ἀνέρχεται
κλιμακωτῶς εἰς τὰ ἐκτενέστερα καὶ τὰ φοβερότερα. Αἱ πληγαὶ τῆς
ἐπιλάας ἐπὶ τὴν ὁδὸν εἰς τὸν Ἰὼβ ἀπαρτίζονται μὴ πρὸς
μῖαν. Ἡ φοβερὰ δοκιμασία εἰς τὴν ὅποιαν τὸν ὑπέβαλον οἱ φίλοι
καὶ ἡ σκληρότης τοῦ καὶ ἡ δραματικὴ τοῦ κατὰστασις, νὰ μὴ ἡμ-
πορῇ νὰ εὐρη σιγὴν ἀναπαύσεως οὐτε κατὰ τὴν ἡμέραν ἀλλὰ
οὐτε κατὰ τὴν νύκτα, ἐβίβη εἰς τὴν ἀποκαρτερῶσαν τὸν ἐρ-
ματιον. Κανεὶς ποτὶ δὲν ἔχει ἀποφύγει τόσον πολλὰ καὶ φοβερά κα-
κὰ μὲ τὴν ἐκτασιν καὶ τὴν συγκίνησιν μὲ τὴν ὅποιαν προσεβλήθη
ὁ Ἰὼβ. τινίζει ὁ ἱερὸς Πατὴρ. Ποτὶ δὲν συνέβησαν τόσα κακὰ
καὶ φοβερά μαζωμένα εἰς ἓνα καὶ μόνον ἄνθρωπον. Καὶ μέλλοις
εἰς πολλὸν ἄνθρωπον. Εἰς ἐκεῖνον ὁ ὅποιος ἀρετὴν τὴν ἀνελθόντων
τοῦ δὲν ἡμποροῦσε νὰ εὐρη κάποιον κατὰστασιν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ,
τὸ ὅποιον νὰ ἦτο δυνατόν νὰ δικαιολογήσῃ τὸ μαρτυρεῖν τοῦ. Καὶ
ἡ ἀντιφάσις τοῦ: «Ὡς τὸ Κυρίον ἔβλεπεν, οὕτω καὶ ἐνέμενον», καὶ
τὰ ἐκτενέστερα παρὰ Κυρίου, τὰ κακὰ οὐχ ὑπολογίζονται. Ἀ-
πόλυτος ἀποσπῆχ καὶ ἀποσπῆχ εἰς τὸν Θεὸν καὶ παρρησία ἀνα-
παύλητος. Τὸν πλῆττον φοβερὰ θεῖν, ἐνθ' ὅταν ἀποσπῆται
τὴν παρρησίαν ἐκείνην διότι δὲν ἔχει διαπράξει οὐτε τὸ ἐλαχί-
στον ἀδικημα. Ὅχι δὲ μόνον δὲν ἔχει διαπράξει τίποτε τὸ κακόν,

ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν γένει καὶ ἐν ἀπολύτως ἀνθρώπινος ἀνθρώπος πρὸς τὰς ἀφελείας ἐπιστολὴς τῆς χριστιανικῆς ἡθικῆς, μοιῶντι ἐ-
 ζήτησε πολλὰς αἰῶνας πρὸς τὸν Κύριον ἀποκαλύψει εἰς τοὺς ἀν-
 θρώπους μὴ τὴν ἐπὶ γῆς [ἐπὶ τοῦ] ἐν τὸν ὁρὸν ὁρῶν. Τὸ δὲ ἄλλο
 εἶναι φανερόν. Τὸ καθιστῶν ἀνθρώπινον φανερότερον αἱ εἰδήσεις, ἡ ἐν-
 ζήτησις, αἱ γινώσκαι καὶ αἱ συγγενεῖς. Ὅμως ὁ Ἰῶν δὲν λυγρῶς.
 Βράχος ἀνθρώπινος φανερὸς τὰ κείμενα τῶν ἐπιθροῶν προσηγοριῶν καὶ
 πραγμάτων, τὰ ὅποια κινούμενα ἀπὸ τὸν πονηρὸν δόμον ἀρ-
 μοῦν νὰ τὸν συγγενεῖται. Ἰδοὺ πρόκειται πρὸς μίαν, ἰδοὺ ὁπ-
 δειγμα, λέγει ὁ Χρυσόστομος, τὸ ὅτι οὐκ ἔστιν ἐκείνη καὶ τὰ
 οὐκ ἐκείνη καὶ νὰ ἀντιταθῇ καὶ νὰ ἀντιταθῇ εἰς τὰ ἀντα-
 τὰ. Ὡς ἀντιταθῇ τὸν ἀντιταθῇ καὶ ὡς ἀντιταθῇ τὸν ἀντιταθῇ
 του, λέγει, εἰς τὰ νὰ ἀντιταθῇ τὰ μέλλοντα ἀνταθῇ, καὶ τὰ ἀντι-
 τὰ μὴ τὴν ἀντιταθῇ ἀπὸ τὸν γένος δόμον καὶ χάριν ἐκεί-
 νου τοῦ πρὸς τὸν μακάριον Ἰῶν.

ΝΙΚ. Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΑΥΪΔ ΚΑΙ ΤΟΝ ΣΑΟΥΛ

ΟΜΙΛΙΑ ΠΡΩΤΗ

740 Α. ΕΙΣ ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΔΑΥΪΔ ΚΑΙ ΤΟΝ ΣΑΟΥΛ, ΠΕΡΙ ΑΝΕΣΤΗ-
 ΚΙΑΣ, ΠΕΡΙ ΤΟΥΤΙ ΕΡΕΘΕΙ ΝΑ ΔΕΙΞΝΑΜΕΝ ΟΙΚΤΟΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ
 ΕΙΣΕΡΓΕΤΕΣ ΚΑΙ ΝΑ ΜΗ ΤΟΥΣ ΚΑΘΟΛΟΓΟΥΜΕΝ ΟΤΑΝ ΑΙΟΧΕΙΑΖΟΝΤΕ.

1. Ὅταν κάποια χρονία καὶ σκληρὰ φλεγμονὴ συρ-
 τῇ νὰ παραμείνῃ ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἰς τὸ σῶμα, ἀκα-
 τοῦνται πολλοὶ γνώσεις φαρμακευτικῆς καὶ πολλὸς κόπος καὶ
 χρόνος, διὰ νὰ ἐξαφανισθῇ ὁ ὄγκος τῆς. Τὸ ἴδιον ἔμπορεῖ νὰ
 εἶναι καὶ εἰς τὴν ψυχὴν. Διότι εἰς τὴν θέλησιν καὶ ἐρε-
 ζισμὸν τελείως εἶναι ὁ πόνος τοῦ ἔχει ἀκριβοῦς καὶ ἐκεῖ
 ρίπτει ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἰς τὴν ψυχὴν, δὲν ἄρκουν συμ-
 βουλοὶ, οὔτε μὴ οὔτε δύο ἡμέραι, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμιλῇ
 κανεὶς διὰ τὸ θέμα αὐτὸ πολλὰς φορές καὶ ἀπὸ πολλὰς ἡμέρας,
 εἰς δεκάδας θέλωμεν νὰ ὁμιλῶμεν ὅτι ἀπὸ φιλοδοξίας καὶ
 εὐκαρίστηται, ἀλλὰ διὰ νὰ προέλθῃ κέρδος καὶ ὠφέλεια ἀπὸ
 τὴν ὁμιλίαν. Δι' αὐτὸ λοιπὸν, ἐκεῖνο τὸ ὅποσον ἐπὶ ἡμᾶς
 διὰ τὸν ὄγκον, —τὸ ὅτι οὐκ ὠμολόγησαν δηλαδὴ ἐπὶ πολλὰς
 διαδοκίμους ἡμέρας διὰ τὸ ἴδιον θέμα— θὰ τὸ πρόξωμεν καὶ
 διὰ τὴν ὁρὴν καὶ θὰ οὐκ συμβουλευόμεν διαρκῶς C ὅσον
 ἔμπορεύμεν. Ἀπὸ τούτου ἐπὶ ὅτι ὁ καλύτερος τρόπος διδασκα-
 λίας εἶναι νὰ μὴ παύωμεν νὰ συμβουλευόμεν διὰ κατὰ μέ-
 χρις τοῦ ἔσχατον τὴν συμβουλὴν νὰ γίνεταί πρῶτος. Ἐκεῖνος
 ὁ ὅποιος ὁμιλεῖ σήμερον περὶ ἐλεημοσύνης, αὔριον περὶ προ-
 σευκῆς, μεθαύριον περὶ καλῶν καὶ μετὰ πάλιν περὶ τα-
 πεινοφροσύνης, δὲν θὰ καταρθεί νὰ ἀπορροῦσιν αἱ ἀκροα-
 ταὶ του καμμίαν ἀπὸ τὰς ἀρετῶν αὐτῶς, ἐπειδὴ μεταστῆθαι συνε-
 χῶς ἀπὸ τοῦτο πρὸς ἐκεῖνο καὶ ἀπ' ἐκεῖνο πάλιν πρὸς τὸ ἄλ-
 λον. D Ἐκεῖνος ὁ ὅποιος θέλει νὰ ἔσται ὑπέρτατος τὸ λεγό-
 μενὰ του εἰς τοὺς ἀκροατὰς πρέπει νὰ μὴ ποῇ νὰ παρακινῇ
 καὶ νὰ συμβουλεύῃ διὰ τὰ ἴδια πράγματα καὶ νὰ μὴ μεταστῇ
 εἰς τὸ ἄλλο, προσηγορίᾳ ὅτι ἡ διδασκαλία
 του διὰ τὸ προηγούμενον ἔχει ριζωθῇ καλὰ ἐντός των. Αὐτὸ
 κάνουν καὶ οἱ διδασκαλοὶ. Δὲν διδάσκουν εἰς τὰ παλαιὰ τὰς

συλλαβὴς προσηύδον· ὅτι ἐκεῖ ἐμπεδωθὴ ἐντός των ἡ γνώσις πᾶν γραμμάτων. Προσηγομένως λοιπόν, ὅταν σὺς ἐδιδάχα την παραβολὴν τῶν ἐκατὼν δηνάριων Ἐκὰς τῶν μυρίων ταλάντων, σὺς εἰδείς πόσον κακὸν εἶναι τὸ νὰ εἶναι κανεὶς μνησκάκος. Διότι ἐκείνους ποὺ δὲν τὸν κατέστρεψαν τὰ μύρια τάλαντα τὸν κατεπόντισαν ἐκατὼν δηνάρια, καὶ τοὺ ἐπῆραν πίσω τὴν συγκύρησιν ποὺ τοῦ εἶχε δοθῇ καὶ τὸν ἀπεστέρησαν ἀπὸ τὴν δωρεάν. Ἐνῶ δὲ εἶχε κριθῇ ἀδίκος, τὸν ἀδήγησαν πάλιν εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ὡς ἐκεῖ εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ ἔτσι τὸν παρέδωσαν εἰς τὴν αἰώνιον τιμωρίαν.

Σήμερον λοιπὸν θὰ στρέψωμεν εἰς ἄλλο θέμα τὸν λόγον. Ἐπρεπε, θεθαίως, εἰὰν τὰ πράγματα ἐγίνοντο σωματὰ, αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἀμύλει διὰ καλωσύνης καὶ πραότητος νὰ διδῇ ὁ ἴδιος τὸ παράδειγμα.⁷⁴⁹ Ἀ γὰρ καλῶς αὐτῆς διδασκαλίας μετὰ τὸν αὐτὸν σου, ὥστε νὰ διδάσκῃ μετὰ τοὺς λόγους καὶ νὰ παιδαγωγῇ μετὰ τὰς πράξεις. Ἐπειδὴ ὅμως ἡμεῖς ἀπέχεμεν πολὺ ἀπὸ τὴν ἀρετὴν αὐτὴν, ἀφοῦ πάρωμεν καὶ φέρωμεν εἰς τὸ μέσον κάποιον ἀπὸ τοὺς ἁγίους καὶ τὸν τοποθετήσωμεν μπροστὰ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς σας, θὰ σὺς παρακαλέσωμεν μετὰ ἡμενον καὶ σαφηνέωμεν, ἔκοντες τὸν δίκαιον αὐτὸν ὡς ὑπόδειγμα, νὰ μιμηθῇτε τὴν ἀρετὴν του καὶ σὺς ἄλλα καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος.

Ποῖον λοιπὸν πρέπει νὰ σὺς ἀναφέρω ὅταν σὺς ἀμύλι κατὰ ἐπισκεψίας; Ποῖον ἄλλον ἀπὸ ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἔλαθε τὴν ἀνωθεν μαρτυρίαν καὶ ἐθαυμάσθη μάλιστα διὰ τοῦτο; Διότι, λέγει ἡ Γραφή, «εὗρον Β' Δαυὶδ τὸν πῦρ Ἰεσοῦ, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου» (Α' Βασ. 13, 14· Πράξ. 13, 22). Ὅταν δὲ ἐπαφῇ τὴν κρίσιν του ὁ Θεός, δὲν ἀπομένει καμμία δικαιολογία εἰς τοὺς ἀντιλεγόντας, διότι ἡ κρίσις του εἶναι ἀδέκαστος. Ὁ Θεὸς δὲν κρίνει οὔτε καριστικῶς οὔτε μετὰ ἐκδρόμης, ἀλλὰ κρίνει μόνον τὴν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς. Δὲν θὰ φέρωμεν δὲ εἰς τὸ μέσον τὸν Δαυὶδ μόνον διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ἐπειδὴ ἀληθεῖς τὸν ἐγνώρισεν ὁ Θεός, ἀλλὰ ἐπειδὴ συγκεκριμένηται μετὰ ἐκεῖνον τοὺς ὁποῖους ἐξέθρεψεν ἡ Παλαιὰ Διαθήκη. Διότι τὸ νὰ φαυλῇ κανεὶς ἀνεξήκατος κατὰ τὸν κοῖρον τῆς χάριτος, τὸ νὰ συγκαρῇ ἀμαρτήματα εἰς τοὺς ἐκθρούς καὶ τὸ νὰ βέλνῃ οἰκτιρὸν πρὸς αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι τὸν ἔχουν λυπήσει, δὲν εἶναι τίποτε μετὰ C τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ, μετὰ τὴν βασιμασίην ἐκείνην ὅρασαν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ μετὰ τὰς ἐντολάς, αἱ ὁποῖαι εἶναι γεγραμῆς ἀπὸ σοφίαν. Τὸ νὰ παρουσιασθῇ ὅμως κάποιος ὁ ὁποῖος ἐξεπέρασε τὰ μέτρα τῶν ἐντολῶν καὶ ἐφθασεν εἰς τὸν τρεπὸν ζωῆς τῶν ὑποστόλων κατὰ τοὺς κρόνους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, κατὰ τοὺς ὁποῖους ὁ Νόμος

ἐπέτρεπε τὸ «ὀφθαλμὸν ἀπὸ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀπὸ ὀδόντος» καὶ νὰ ἀποδίδονται τὰ ἴσα εἰς τὸν ὀδικησάντα, ποῖος δὲν θὰ ἐξεπληρώσεται ἀπὸ αὐτοῦ ποὺ τὸ ὀσούσιν; Καὶ ποῖον δὲ ἀπὸ ἐκεῖνους ποὺ δὲν τὸν μαρτυροῦνται δὲν θὰ ἀποστεροῦσε ἀπὸ κάθε συγγνώμης καὶ ἀπολογίας;

Διὰ νὰ μάθωμεν δὲ καλύτερα τὴν ἀρετὴν του, ἐπιτρέψατέ μου D νὰ γυρίσω λίγον πρὸς τὰ ὅσασι τὸν λόγον καὶ νὰ σὺς ἀναφέρω τὰς εὐεργεσίας τὰς ὁποῖας ἔκαμεν εἰς τὸν Σαούλ ὁ μακάριος αὐτὸς ἄνθρωπος. Διότι τὸ νὰ μὴ ἐκδικηθῇ ἀπὸ τῶν ἐκθρῶν ποὺ τὸν ἐλύπησε, δὲν εἶναι παράδοξον· τὸ νὰ ἀφήσῃ ὅμως ζωντανὸν καὶ νὰ σώσῃ μάλιστα ἀπὸ τὴν ἐπιβουλήν των ἄλλων τὸν ἀνθρώπον, ὁ ὁποῖος ἔκτε δεχθῇ ἐπ' αὐτὸν πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας καὶ ὁ ὁποῖος εἰς ἐντάλλαγμα διὰ τὰς εὐεργεσίας αὐτὰς ἐπεκρίθηκε μίαν καὶ θύο καὶ πολλὰς φορές νὰ φονεύσῃ τὸν εὐεργέτην του, καὶ ὁ ὁποῖος μάλιστα ἐπρόκειτο πάλιν νὰ ἐπακρίσῃ εἰς τὸ μέλλον τὸ ἴδιον πρῶγμα, ἐνῶ τὸν ἐκράτει εἰς τὰς χειράς του καὶ μπορούσε νὰ τὸν φονεύσῃ, σὲ τί θὰ ἠμποροῦσε νὰ διαφέρῃ ἀπὸ τὸ ἀληθινὸν χριστιανικὸν φρόνημα;

2. Εἰς πόσας λοιπὸν εὐεργεσίας ἔκαμεν ὁ Δαυὶδ πρὸς τὸν Σαούλ, πότε καὶ πῶς, θὰ ἀνεκθῇ νὰ σὺς τὰ ἀειγηθῶ μετὰ ὁλίγους λόγους.

Κάποτε, ὅταν εἶχε κηρυχθῇ κατὰ τῶν Ἰουδαίων σκληρότατος πόλεμος καὶ οἱ πάντες εἶχαν ἰσχυρὰς κατατρομαγμένους, κανεὶς δὲν ἵσχυροῦσε νὰ παρουσιασθῇ μπροστὰ, ἡ πόρτα ἀλώκλητος εὐρίσκειτο εἰς τὰ ἔσκατα καὶ ὁ καθένας ἐβόλετο τὸν θάνατον ἐμπρὸς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς του, καὶ ἐπερήνευαν ὅλοι κάθε ἡμέραν νὰ ἀποθάνουν καὶ ἐξοῦσαν ζωὴν χειροτέραν ἀπὸ τὴν ζωὴν ἐκείνων ποὺ ὀδηγοῦνται εἰς τὸ θάνατον, τότε ἀφοῦ ἔφησεν ὁ Δαυὶδ τὰ πρόβητα⁷⁵⁰ A καὶ ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον, μαλυνοὶ ἡ ἡλικία καὶ τὸ ἐπαγγελλόμενόν του τὸν ἀνιψίσαντον ἀπὸ τοὺς κάποιους τοῦ πολέμου, ἀνέλασαν ὁλόκληρον τὸν πόλεμον καὶ ἐπέτυχε κατορθώματα, τὰ ὁποῖα ὑπερέβαιναν κάθε προσδοκίαν. Καὶ τίποτε ὅν δὲν εἶχε κατορθώσει ὁ Δαυὶδ θὰ ἔπρεπε νὰ στεφανωθῇ διὰ τὴν προθυμίαν καὶ τὴν πρόθεσιν του. Διότι τὸ νὰ τὸ κάμῃ αὐτὸ ἔως στρατιωτῆς ἐνῆλικος δὲν εἶναι παράδοξον, ἐπειδὴ τὸ ἀπαιτοῦσεν ὁ κανονισμὸς τοῦ στρατοῦ. Αὐτὸς ὅμως, ὅς μόνον δὲν εἶχε καμμεῖν ἀνάγκην, ἀλλὰ ἀπεναντίας εἶχε καὶ πολλοὺς οἱ ὁποῖοι τὸν ἐπιδοκίμουν — καὶ ὁ ἀδελφὸς τὸν ἐπιστήμησε καὶ ὁ βασι-

1. Τὸν λαὸν ἐπληθύνει· οἱ ὁποῖοι ἀσχηθόντες εἰς μέαν χαρῶν μακάριον «ὦν» Ἰεροσολύμων.

Λεός, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν Β τὸ ἀνέμενον τῆς ἡλικίας του καὶ τὴν φοβερότητα τῶν κινδύνων, τὸν ἐπαρόχευε καὶ τὸν διέτασσε μὴ μείνῃ λέγων· «οὐ δύνησι πορευθῆναι, ὅτι οὐ παιδάριον εἰ, ἀνέρος δὲ ἀνὴρ πολεμιστὴς ἐκ νεότητος αὐτοῦ» (Α' Βασ. 17, 33). Ἐνῶς λοιπὸν δὲν τὸν ἐπαρκενε καμμία αἰτία· αὐτὸς σαρκοπαλεῖς μόνος τοῦ ἀπὸ θεοῦ ὤψλον καὶ ἀπὸ τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα, ἐπιτίθετο ἀνδρομαχίᾳ κατὰ τῶν βαρβάρων ὡπλὸν νὰ ἐλάσσει πρόβατα καὶ δοὶ ἀνθρώπους καὶ ὡπλὸν νὰ ἐπράττει νὰ ἐκδικῇ οὐκίλους καὶ δοὶ τόσον κορυρὸν στρατὸν ἀνθρώπων. Καὶ ἐδείξε τότε τόσον μεγάλην φροντίδα διὰ τὸν βασιλέα, ὥστε καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν ἀγῶνα C καὶ ἀπὸ τῆς νίκης νὰ τὸν ἀνυψώσῃ ἀπὸ τὸ ἔδαφος, ὅπου εὐρίσκετο πεσμένος μετὰ τὸ πρόσκαιρον. Διότι δὲν τὸν ἐξοστῆσε μόνον μετὰ τὰ ἔργα, ἀλλὰ καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτὰ τὸν παρηγοροῦσε μετὰ λόγια καὶ τὸν ἐπαθε νὰ ἔσῃ θάρρος καὶ νὰ πρέσῃ πολλὰς ἐλπίδας διὰ τὸ μέλλον, λέγων τὰ ἑξῆς· «Μὴ συμπεσῇς ἡ καρδία τοῦ κυρίου μου ἐπ' αὐτόν, ὅτι ὁ δοῦλός σου πορεύσεται καὶ πάλιν μῆσει μετὰ τοῦ ἀλλοφύλου ποταμοῦ» (Α' Βασ. 17, 32).

Εἶναι λοιπὸν αὐτὸ ἀσφαιρῶν, πῆς μου, τὸ νὰ ὁμῶς τὴν φυχὴν του καὶ, ἐνῶς δὲν εἶχε καμμίαν ἀνάγκην νὰ τὸ πράξῃ, νὰ πηδῇσιν εἰς τὸ μέσον τῶν ἐκβῶν πρὸς χάριν ἐκείνων ἀπὸ τοῦς ὁποῖους δὲν εἶχε ποτὲ εὐεργετηθῇ· Δὲν ἐπρεπε λοιπὸν βεταρα ἀπ' αὐτὸ νὰ λάθῃ κάποιο ἄξιωμα καὶ νὰ ἀνακηρυχθῇ σωτὴρ ὁλοκλήρου D τῆς χώρας, αὐτὸς ὁ ὁποῖος εἶχε αἰώσει καὶ τὸν θεομὸν τῆς βασιλείας καὶ τὸ ἔδαφος τῆς χώρας καὶ τὴν ζωὴν ὅλων μετὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· Διότι ποῖα ἄλλη εὐεργεσία θὰ ἠμποροῦσε νὰ εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ αὐτήν; Ἡ εὐεργεσία του δὲν εἶχε σκεδόν μετὰ κρήματα ἢ δόξαν ἢ κυριαρχίαν, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἰδίαν τὴν ζωὴν τοῦ Σαουλ, τὸν ὁποῖον ἔφερε πρὸς σκεδὸν ἀπὸ τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ καὶ, ὅσο θεοβαλὺς ἀκριβῆται αὐτὸ ἀπὸ ἐνθουσιασμοῦ, χάρις εἰς αὐτὸν ἔχουσεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἀπελάμβανε τὴν ἐξουσίαν. Ἐκὼς λοιπὸν τὸν ἀντήκεινεν ἑσπερα ἀπὸ ὧν αὐτὸς, ὡς ἐπείγετο, πῶς νὰ μὴ ἐκείνους τὸ μέγεθος τῶν κειτορκαμάτων του, ἀσκήν καὶ ἂν ἐπαρνεῖν ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ βασιλέως τὸ δίδυμμα καὶ τὸ ἔσπεν εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Σαουλ, πάλιν δὲν θὰ ἠμποροῦσε ποτὲ νὰ τὸν ἀναμείψῃ ἐπιτυχίως καὶ θὰ ἔπρεπεν ἀπελπίσασθαι τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἀπειλῆς. Διότι ἐκεῖνος τοῦ ἐκάρισε καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασιλείαν, ἐνῶ αὐτὸς ἐπρόκειτο νὰ τοῦ παραχωρήσῃ μόνον τὴν βασιλείαν.

Ἀς ἴδωμεν ὅμως τὴν ἀποβίην του. Ποῖα ἦτο; Ἐκεν ὑποψία ἐναντίον του καὶ τὸν ὑπέβλεπεν ἀπὸ τὴν ἡμέραν αὐτὴν καὶ μετὰ. Ἐξ αἰτίας ποῖου πράγματος καὶ διατί; Εἰ-

καὶ θεοβαλὺς ἀναγκαζοὶν νὰ ἐπαρνεῖν καὶ 751 A τὴν αἰτίαν τῆς ὑποψίας. Ὁ, τὰ ἴσχυτε ὅμως καὶ ἂν εἴπῃ κανεὶς δὲν θὰ εἶναι δίκαιον. Διότι ποῖα ἀφορμὴ δικαίως υποψίας θὰ ἠμποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ ἐναντίον ἐκείνου ὁ ὁποῖος καὶ τὴν ψυχὴν του ἀνέμεν ἐκάρισε καὶ προσέφερε τὴν ζωὴν του ὡς δῶρον; Παρὰ ταῦτα ὅμως, ὡς ἴδωμεν καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἐκθρας διὰ τὸ μᾶλλον ὅτι θὰ ἦτο σωστὸν νὰ τηρῇ δι' αὐτὰ διὰ τὰ ὅποια τὸν ὑπερῆκετο καὶ τὸν ὑπεβουλεύετο κατόπιν τόσον ὅσον καὶ διὰ τὴν ἴδιαν τὴν νίκην. Ποῖα ἦτο λοιπὸν ἡ αἰτία τῆς ὑποψίας; Ἀφοῦ ἐπύρε τὴν κεφαλὴν τοῦ βαρβάρου καὶ ἐπέστρεψε κρατῶν τὰ λάφυρα ἐξήλθεν αἰ πορεύουσαι, λέγει, ἀδουσαι καὶ λέγουσαι· Ἐπάταξε Σαουλ ἐν κιλίκῳ αὐτοῦ καὶ Σαουλ ἐν B μυρίσιν αὐτοῦ. Καὶ ὡργισθὼς Σαουλ καὶ ἦν ὑποβλεπόμενος τὸν Δαυὶδ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ἐπέσεναι» (Α' Βασ. 18, 6-9).

Διὰ ποῖον λόγον, πῆς μου; Ἀκόμη καὶ ἂν τὰ λεγόμενα δὲν ἦσαν σωστά, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ τοῦ φερθῇ μετὰ ἐκθρόνητον, ἀλλὰ, ἀντιλαμβάνομενος ἀπὸ αὐτὰ ποῦ εἶχαν γίνῃ τὴν καλὴν του διάθεσιν καὶ τὸ ὅτι, ἐνῶς δὲν τὸν ἠνάγκαζε οὔτε τὸν ἐδίωκε κανεὶς, ὑπέμενε τέτοιον κίνδυνον ἀπὸ ἰδικὴν του καλὴν διάθεσιν, νὰ μὴ σκέπτεται δι' αὐτόν εἰς τὸ ἔξῃς τίποτε πονηρὸν. Τώρα ὅμως αἱ ἐνευφημαὶ ἦσαν δίκαιαι. Καὶ ἂν πρέπει νὰ ἀναφέρῃ κανεὶς κατὰ παράδοξον, ἔκαναν χάριν εἰς τὸν Σαουλ περισσότερον παρὰ εἰς τὸν Δαυὶδ, διὰ τὴν ἔλκεν τὰ παραπάνω. C Καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ τὸν ἀγαπᾷ περισσότερον διότι τοῦ ἔδωσαν τὰς κιλιάδας, ὡς αὐτὸν ὡς γυναικί; Ἐπειδὴ ἔδωσαν τὰς μυριάδας εἰς ἐκείνον; Ἐάν θεοβαλὺς εἶχε συντελέσει κατὰ τὴν εἰς τὸν πόλεμον καὶ εἶχε συνεισφέρει ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον, θὰ ἔλεγτο δικαίως ὅτι Σαουλ ἐν κιλίκῳ καὶ Δαυὶδ ἐν μυρίσιν. Ἐάν ὅμως οὗτος μὲν ἐκάθιστο καταφρονημένος καὶ ἐντρομος, εἰς τὸ στρατιώτηδον, ἀναμείνων κάθε ἡμέραν νὰ ἀποθάνῃ, ὁ δὲ Δαυὶδ εἶχε πράξει τὸ πᾶν, πῶς δὲν θὰ ἦτο παράλογον νὰ ἀνανακτῇ ἐκεῖνος ποῦ δὲν συμμετόχε σκεδὸλου εἰς τοὺς κινδύνους αὐτοῦς, ἐπειδὴ δὲν ἔλαθε τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἐπαλίων; Ἄν ἔπρεπε νὰ ἀγανακτῇ κάποιος, αὐτὸς ἔπρεπε νὰ ἦτο ὁ Δαυὶδ, διότι, ἐνῶ αὐτὸς εἶχεν ἐμπύκει τὸ πᾶν, D κάποιος ἄλλος τοῦ ἐπύρε ἕνα μέρος ἀπὸ τοῦς ἐπαλίων.

3. Ὅμως δὲν λέγω τίποτε ἀπ' αὐτὰ, ἀλλὰ θὰ ἤθελα νὰ εἴπω τὰ ἑξῆς: Ἔστω ὅτι αἱ γυναῖκες ἐπαῖξαν κακίως καὶ ὅτι εἶναι δίκαια μορφήν καὶ καταγορεύς. Τί πταίει ὅμως δι' αὐτὸ ὁ Δαυὶδ; Αὐτὸς οὐκ ἐκείνους τὸ ἴδιον, ὅτε τὰς ἐπεκρε-

νά λέγουν αὐτὰ ποῦ ἔλεγαν, οὕτε ἐμπνευσθεὶς τὸν τρόπον αὐτῶν τῶν ἑπαίνων. Ὡστε ἂν ἔπρεπε νὰ ἀγανακτήσῃ (ὁ Σαούλ), ἔπρεπε νὰ ἀγανακτήσῃ ἐναντίον τῶν γυναικῶν καὶ διὰ ἐναντίον τοῦ εὐεργέτου ὁλοκλήρῳ τῆς χάριτος, Ἐ ὁ ὁποῖος ἦτο ὁμοῖος μυρίων στεφάνων. Αὐτὸς ὅμως ἄφησε τὰς γυναῖκας καὶ ἐστράφη κατὰ τοῦ Δαυὶδ. Καὶ ἐάν μὲν ἐφοῦσκινεν ἀπὸ τοῦ ἑπαίνου αὐτοῦς ὁ μακάριος καὶ ἐπθονοῦσε τὸν βασιλεῖα, καὶ τοῦ ἀφέρετο ὀφειστικῶς, καὶ ἐπεριφρονόουσε τὴν βασιλείαν του, τότε θὰ εἶπεν ἴσως κάποιαν δικαιολογίαν ὁ φθόνος. Ἐάν ὅμως ὁ Δαυὶδ εἶχε γίνει πρὸ καλῶς καὶ πρὸ πῶτος καὶ εἶχε παραμένει πιστὸς ὑπηκόος του, ποῖαν δικαίαν πρόφασιν θὰ εἶπεν τὸ μένος τοῦ Σαούλ; Διότι διὰ μὲν ἐξεγείρεται ὁ τιμωμένος κατὰ τοῦ ἀνωτέρου του καὶ χρησιμοποίησιν τὰς τιμὰς διὰ νὰ τοῦ φερῇ ὀφειστικῶς, ἔχει κάποιαν αἰτίαν τὸ πάθος. Ὅταν ὅμως ἐξακολουθήσῃ νὰ τὸν πρὶ ἢ μᾶλλον νὰ τὸν ὑπηρετῇ.⁷³² Ἀ μὲ περικοπότερον (ἦλθεν καὶ νὰ τὸν ὑπακούῃ εἰς ὅλα, ὥστε λοιπὸν ποῖαν πρόφασιν θὰ ἠμπορούσε νὰ ἔχῃ ὁ φθόνος;

Ὡστε καὶ ἂν ἀκόμη δὲν εἶχε κάνει τίποτε ἄλλο, δι' αὐτὸ καὶ μόνον θὰ ἔπρεπε νὰ τὸν ἀγαπᾷ περικοπότερον, διότι, ἐνῷ εἶπεν εὖρει τέτοιαν ἀφορμὴν διὰ νὰ διεκδικήσῃ τὴν ἐξουσίαν, ἐξακολουθοῦσε νὰ τρέφῃ πρὸς αὐτὸν τὸν πρόπαντα σεβασμὸν. Διότι οὐ μόνον τὰ πρῶτα, ἀλλὰ οὕτε καὶ ὅσα ἠκολούθησαν μετὰ, καὶ τὰ ὅποια ἦσαν μεγαλύτερα καὶ σημαντικώτερα ἀπὸ αὐτά, τὸν ἔκαμαν νὰ ἐξεγερθῇ ἐναντίον του. Ποῖα λοιπὸν ἦσαν αὐτά; «Ἦν ὁ Δαυὶδ συνῶν, λέγει, ἐν πάσας ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ· καὶ Κύριος παντοκράτωρ μετ' αὐτοῦ, καὶ πᾶς Β' Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδας ἠγάπων τὸν Δαυὶδ, ὅτι αὐτὸς ἐξεπορεύετο καὶ εἰσπορεύετο πρὸ προσώπου τοῦ λαοῦ. Καὶ Μελαχὶ ἡ θυγατέρα τοῦ Σαούλ καὶ πᾶς Ἰσραὴλ ἠγάπα αὐτόν. Καὶ συνῆκε παρ' ὅπαντας τοὺς δούλους Σαούλ· καὶ ἐπληθύνετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν ὁδοῖς. Καὶ Ἰωνάθαν υἱὸς Σαούλ ἠγάπα τὸν Δαυὶδ σφόδρα» (Α' Βασ. κεφ. 18). Ὅμως μολονταί εἶπεν ἀποκτήσῃ τὴν ἀγάπην βίου τοῦ λαοῦ καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ βασιλέως καὶ ἐνικνούσεν εἰς ὅλους τοὺς πολέμιους καὶ οὐ τίποτε δὲν ἀπετάγκα-νε καὶ ἐνῷ εἶχε δεκάτῃ μίσας ὡς ἀνταμοιβὴν διὰ τὰς εὐεργεσίας του, δὲν ἐπαναστατοῦσε, οὕτε ἀπειλητοῦσε νὰ λάβῃ τὴν βασιλείαν, οὕτε ἐξεδίκαστο τὸν ἑαυτὸν, ἀλλὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ εὐεργετῇ τὸν Σαούλ C καὶ νὰ κερδίζῃ τοὺς πολέμους δι' αὐτόν. Καὶ πᾶσαν ἀποθνήσκοντα καὶ ἄγριον δὲν θὰ ἠμπορούσαν αὐτὰ νὰ τὸν πείσουν νὰ ἀποδώλῃ τὴν ἔκ-θραν καὶ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸν φθόνον; Τὸν θηριώδῃ ὅμως

ἐκείνον καὶ ἀπένθρωπον δὲν τὸν ἐπείσε τίποτε ἀπὸ αὐτά. Ἀλλὰ ἄφορ ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς του εἰς ὅλα καὶ παρέδωσε τὴν ψυχὴν του εἰς τὸν φθόνον, ἐπαχειρεῖ νὰ τὸν φονεύσῃ, καὶ μάλιστα τὴν στιγμήν ποῦ ἔκανε τί (διότι τοῦτο εἶναι τὸ τρομερὸν καὶ τὸ παράδοξον); Τὴν στιγμήν ποῦ ἐτραγουδοῦσε μετὰ τὴν κήδραν καὶ τοῦ ἐμετρίαζε τὴν παραφροσύνην. «Δαυὶδ ἐπαλλε τῇ χειρὶ αὐτοῦ, λέγει, ὡς καθ' ἐκείτην ἡμέραν καὶ τὸ δόρυ ἐν τῇ χειρὶ Σαούλ· καὶ ἦρε Σαούλ τὸ δόρυ καὶ εἶπε· Πατάξω ἐν Δαυὶδ· καὶ D ἐπάταξεν ἐν τῇ τοίχῳ· καὶ ἐξέκλινε Δαυὶδ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς» (Α' Βασ. 18, 10 - 11). Θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ ἀναφέρῃ μεγαλυτέραν μοιήθειαν; Τοῦτο δείκνουν καὶ αὐτὰ ποῦ συνέβησαν μετὰ.

Ἐνῷ μόλις εἶχαν ἐκδηλωθῇ οἱ ἐκθροὶ καὶ εἶπεν ἀπελευθερωθῇ ἡ χώρα καὶ ὅλοι ἐβυσσάζαν διὰ τὴν νίκην, ἐπαχειρήσε νὰ φονεύσῃ τὸν εὐεργέτην καὶ τὸν σωτήρα, τὸν αἰτιὸν τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν, τὴν στιγμήν ποῦ τοῦ ἐτραγουδοῦσε. Καὶ οὕτε ἡ εὐεργεσία δὲν συνεκρέτησε τὸν μανικὸν καὶ παρόρρυνον ἐκείνον, ἀλλὰ ἔρηψε ἐναντίον του μίαν καὶ δύο φορές τὸ ἀκόντιον μετὰ τὴν πρόθεσιν νὰ τὸν φονεύσῃ. Αὐτὴ ἦτο ἡ ἀνταμοιβὴ ποῦ τοῦ προσέφερε διὰ τοὺς κινδύνους. Καὶ αὐτὸ ἔ το ἐπανέλασε καὶ ἄλλας πολλὰς φορές καὶ διὰ μόνον τὴν ἡμέραν αὐτήν. Ὁ δὲ ἄγιος ἐκείνος καὶ μακρὸ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ τὸν ὑπηρετῇ, νὰ ῥηπειεὶ ὡς κινδύνους διὰ νὰ τὸν σώσῃ, νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς ὅλους τοὺς πολέμους καὶ νὰ σώζῃ τὸν σαρὰντα του μετὰ κίνδυνον τῆς ζωῆς του. Καὶ οὕτε μετὰ λόγους οὐτέ μετὰ πράξεις ἔλιπησε τὸ ἄγριον ἐκεῖνο θηρίον, ἀλλὰ ὑπακούετο εἰς ὅλα καὶ ὑπήκουεν. Μολονταί δὲ δὲν ἔλαβε τὸ ἐπαθλόν, τὸ ὁποῖον εἶπεν ἀρισθὴ διὰ τὴν νίκην, ἀλλὰ ἐστερήθη τοῦ μισθοῦ διὰ τοὺς κινδύνους.⁷³³ Ἀ ἐκείνους, οὐδέποτε εἶπε καπὶ ἐναντίον τοῦ βασιλέως ἢ τῶν στρατιωτῶν, διότι δὲν τὰ ἐπαιτεν αὐτὰ διὰ νὰ λάβῃ μισθὸν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ διὰ νὰ λάβῃ ἀνταμοισθῇ ἀπὸ τῶν Θεῶν. Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτὸ ἀξιοθαύμαστον, τὸ ὅτι θηλασθὶ δὲν ἐξήγησεν ἀρισθὴν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι διὰ τοῦ τὴν προσώπεραν ἡνιότην νὰ τὴν δεκθῇ ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλῃς του ταπεινοφροσύνης. Διότι ὁ Σαούλ, ἄφορ ἐκέντησε καὶ μετεχειρίσθη τὰ πάντα χωρὶς νὰ μπορέσῃ νὰ τὸν φονεύσῃ, ἐμπνευσθεὶς τὸν δόλον τοῦ γάμου καὶ ἐπενόησεν ἕνα νέον τρόπον προκός καὶ γαμηλίων δάρον. «Οὐ γὰρ βούλεται, λέγει, ὁ βασιλεὺς ἔδνα, ἀλλ' ἡ ἐκείνῳ ἀκροβυστίας ἐκδικῆσαι εἰς τοὺς ἐκθροὺς B τοῦ βασιλέως» (Α' Βασ. 18, 25). Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον λέγει σημαίνει τὸ ἔλξῃς· φόνευσέ μου

ἐκατὸν ἄνδρας, καὶ αὐτὸ θὰ τὸ δεκάκις ὡς γομφίον δόρον. Τὸ ἔλεγε, δὲ αὐτὸ μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ τὸν παρακινήσῃ, νὰ ἔλθῃ εἰς σύγκρουσιν μὲ τοὺς ἐχθρούς ἐξ αἰτίας τοῦ γάμου.

4. Ὁ Δαυὶδ ὅμως, κρίνων τὰ πράγματα μὲ τὴν σύνεσιν ἢ ὅσοις τὸν διεκρίνε, ἀπέφριψε τὴν πρότασιν τοῦ γάμου, διὰ ἐξ αἰτίας τοῦ κανόνου ἢ τοῦ φόβου τῶν ἐχθρῶν. Ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐνόμιζεν οὐ δὲν ἦτο ἄξιός νὰ συγγενεῖται μὲ τὸν βασιλέα. Καὶ αὐτὸ ἐκρίνας λέγει καὶ πρὸς τοὺς δούλους του· **C** «οἱ κοῦφοι ἐστέν ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν ἐπαγορεύουσι μὲ τῷ βασιλεῖ· ἐνὶ δὲ ὀνίῳ ταπεινὸς καὶ οὐκ ἐντιμὸς» (Α' Βασ. 18, 23). Καὶ ὅμως ὁ γάμος αὐτὸς ἦτο ὀφειλή, μισθὸς καὶ ἀνταποδῆ διὰ τοὺς κόπους του. Ἀλλὰ αὐτὸς εἶχε τόσον συνειρημένην καρδίαν, ὥστε, ὕστερα ἀπὸ τόσον μεγάλην κάτορθωσιν καὶ τέτοιαν λαμπρὴν νίκην καὶ ἐπίσημον ὑπόσχεσιν, νὰ νυμφῇ οὐκ ἦτο ἀνάξιος νὰ λάβῃ τὸν μισθὸν καὶ τοῦ ὄφελος. Καὶ αὐτὰ τὰ ἐπίστευεν, ἐνῷ ἐπαύετο νὰ μισθῇ πάλιν εἰς κινδύνους. Ἀφοῦ δὲ ἐνίκησε τοὺς ἐχθρούς καὶ ἐπῆρε τὴν κόρην τοῦ βασιλέως πάλιν ἐφύλαξεν ὁ Δαυὶδ, καὶ ἔζητει Σαουλ τοῦ πατέρος αὐτοῦ ἐν τῷ δόρῳ, καὶ ἐπάταξε καὶ ἐξέβρισκεν ὁ Δαυὶδ καὶ ἐπάταξε τὸ δόρον ἐν τῷ τοίκῳ» (Α' Βασ. 18, 9 - 10).

Ποῖον λοιπὸν καὶ ἀπὸ ἐκείνους ἀκούη οἱ ὁποῖα κατέχουν καλῶς τὴν ἀληθινὴν φιλοσοφίαν δὲν θὰ τὸν ἐξηπάτησαν αὐτὸ νὰ θυμώσῃ **D** καί, ἂν δει τίποτε ἄλλο, δὲν θὰ τὸν ἐπειθάν νὰ λάβῃ πρόνοιαν διὰ τὴν ἀσφάλειάν του καὶ νὰ φρονέσῃ αὐτὸν κατὰ τὸν ἐπεθυμῶμετόν αὐτόν· «Ἐνὰ τέτοιον πρῶτον δὲν θὰ ἦτο οὐκ ἐφικτόν, ἀλλὰ καὶ πάλιν θὰ ἦτο κατὰ ἀντίθετον ἀπὸ αὐτοῦ καὶ ὡραῖον ὁ μυκαϊκὸς Νόμος. Διότι ὁ Νόμος ἐδίδε τὴν ἐνταλὴν ὀφθαλμῶν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ ἐνῷ ὁ Δαυὶδ καὶ ἐάν τὸν φρόνενε πάλιν θὰ ἔκανε μόνον ἓνα φρόνον ἐναντὶ τριῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχαν καμμίαν εὐλογον αἰτίαν. Ὅμως δὲν ἐπεχείρησε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, ἀλλὰ ἐπρωτίμῃς νὰ φύγῃ καλύτερα καὶ νὰ χάσῃ τὴν παραινῆν του οἰκίαν, νὰ ζῇ περιπλανώμενος καὶ οὐκ ὁρατῆς. Ἐ καὶ νὰ ταλαιπωρηθῇ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τὴν ἀναγκαῖαν πρὸς τὸ ζῆν, παρὰ νὰ γίνῃ αἰτία νὰ σφαγῇ ὁ βασιλεὺς. Διότι δὲν ἐσκόπευε νὰ τὸν ἐδικαιώσῃ, ἀλλὰ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τοῦ πάθος του. Διὰ τοῦτο καὶ ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἐχθροῦ, διὰ νὰ ἀφαιρέσῃ τὸν ὄγκον, νὰ μετρίσῃ τὴν φλογμονὴν καὶ νὰ τοῦ παραγορήσῃ τὸν φθόνον. Εἶναι προτιμώτερον, λέγει, νὰ ταλαιπωροῦμαι ἐγὼ καὶ νὰ ὑπομένω μύρια θάνατα, παρὰ νὰ καταδικασθῇ αὐτὸς ἀπὸ τὸν Θεὸν δι' ἄδικον φρόνον.

Αὐτὰ δὲ μὴ τὸ ἀκούσκειν μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ μικροῦ-

μεθῶ. Καὶ ὡς ὑπομένωμεν καὶ δὲ κόπωνμεν καὶ δὲ παθαίνωμεν τὰ πάντα, διὰ νὰ ἀπαλλάξωμεν τοὺς ἐχθρούς ⁷¹⁴ Α. ἀπὸ τὴν ἐκείραν των πρὸς ἡμῶς. Καὶ δὲ μὴ ἐξετάζωμεν ἂν μᾶς ἐκθρεύονται δικαίως ἢ ἀδικαίως, ἀλλὰ μόνον τὸ νὰ μὴ μᾶς ἐκθρεύονται καθόλου. Ἐπειδὴ καὶ ὁ ἱατρός αὐτὸ ἐπαίδευκε νὰ ἀπαλλάξῃ δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν τὸν ἄρρωστον καὶ οὐκ νὰ δικαιωσῇ ἂν ἄρρωστος δικαίως ἢ ἀδικαίως. Καὶ οὐ λοιπὸν εἶσαι ἱατρός ἐκεῖνου ὁ ὁποῖος οὐκ ἐλάττωσεν. Ἐνὰ πρῶτον νὰ ζητῇς μόνον· Πῶς θὰ τοῦ θεραπεύσῃς τὴν ἀσθένειαν. Αὐτὸ ἐπρωτὶ καὶ ὁ μακάριος ἐκεῖνος καί, διὰ νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν Σαουλ ἀπὸ τὴν ἐναντίον του ἀπέκλειαν καὶ ἐκθραν, ἐπρωτίμῃς τὴν πτωχείαν ἀντὶ τοῦ πλοῦτος, τὴν ἐρημίαν ἀντὶ τῆς πικρίας, τοὺς κόπους καὶ τοὺς κινδύνους ἀντὶ τῆς ζωῆς τῶν ἀπολαύσεων καὶ τῆς ἀνυπαύσεως καὶ τὴν διαρκῆ ἐξορίαν ἀντὶ τῆς παραμονῆς εἰς τὴν οἰκίαν.

Οὕτω μὲ αὐτὰ ὅμως δὲν ἐπαύετο τίποτε ὁ Σαουλ, ἀλλὰ τὸν κατεδίωκε καὶ περιέρισκετο τὴν αἰσὶν ἀναζητῶν ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος δὲν τὸν εἶχε μὲν ἀδικῶσι καθόλου, ἀλλὰ εἶχε μάλιστα ἀδικῶσιν τὰ μέγιστα ἀπ' αὐτοῦ καὶ εἶχε κόμει εἰς αὐτὸν ὡς ἀντάλλαγμα μύρια καλὰ. Καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ πᾶσι μέσα εἰς τὸ δίκτυον τοῦ Δαυὶδ. «Ἦν γὰρ ἐκεῖ σπῆλαιον, λέγει, καὶ εἰσῆλθε Σαουλ παρασκευασσάμενος. Καὶ Δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ ἐσωτέρῳ ἐκείνην. Καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες Δαυὶδ πρὸς αὐτόν· Ἰδοὺ ἡ ἡμέρα, καθὼς εἶπε Κύριος Δίδωμι τὸν ἐχθρόν σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ ποιήσεις αὐτῷ τὸ ἄρεστον ἐν ὀφθαλμοῖς σου. Καὶ ἀνέστη Δαυὶδ καὶ **C** ὤρετο τὸ πτερόνιον τῆς διψιλοῦδος Σαουλ λαθραίως. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐπάταξε τὸν Δαυὶδ ἢ, καθὼς αὐτοῦ, ὅτι ἀφείλε τὸ πτερόνιον τῆς διψιλοῦδος, καὶ εἶπε Δαυὶδ πρὸς τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ· Μηδαμῶς μοι παρὰ Κυρίου ποιῆσαι τὸ ρῆμα τοῦτο τῷ κυρίῳ μου, τῷ κυρίῳ Κυρίου, ἐπενεγασθῇ τὴν κεφαλὴν μου ἐπ' αὐτόν ὅτι χριστὸς Κυρίου ἐστίν» (Α' Βασ. 24, 4 - 7). Εἶδες τὰ ἀπαιρέματα θάνατος, τὰ θάνατα ἀεικαταπονημένων μέσα, τὸν κυνηγτὸν νὰ ἀναμένῃ καὶ θάνατος νὰ τὸν παρακαλοῦν νὰ θυθῇ τὸ ἔλεος του εἰς τὸ σῆθος τοῦ ἐχθροῦ; Κόπτα λοιπὸν καὶ τὸ φρόνημα, κόπτα τὴν πάλιν, τὴν νίκην, τὸν στέφανον. Διότι τὸ σπῆλαιον ἐκεῖνο ἦτο στάδιον καὶ ἐγίνετο μέσα μία πάλιν ἀποκατάστασις καὶ παράδοσις. Ὁ μὲν Δαυὶδ ἦτο ὁ παλαστής, πυγμὴ τὸν δὲ ἦτο ὁ θυμὸς, ἐπῆλθεν ὁ Σαουλ, καὶ κριτὴς τοῦ ἀνάνος ὁ Θεός. Μᾶλλον δὲ δὲν ἡγωνίζετο μόνον πρὸς τὸν ἐαυτὸν του καὶ τὴν ἐπιθυμίαν του ὁ Δαυὶδ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς σφαγῆτας, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκοντο μαζὶ του. Διότι καὶ ἐν ἤθει νὰ φανῇ ἡνότερος καὶ νὰ φρε-

σθῆ ἐκείνου, ὁ ὁποῖος τὸν εἶχε λυτῆσαι, ἦτο φυσικὸν νὰ φοβῆται τοὺς στρατιώτας μήπως τὸν φονεύσουν εἰς τὸ σπῆλαιον ὡς ἐκθρόν καὶ προσότην τῆς πατριᾶς των, ἐπειδὴ διέσχιζε τὸν κενὸν πῶν ἐκθρόν. Ἐ Διότι ἦτο θεαίως φυσικὸν νὰ δυσανασχετῇ ὁ καθένας ἀπὸ αὐτοὺς καὶ νὰ λέγῃ μὲ τὸν νοῦν του τὰ ἑξῆς: Ἐρεῖς ἔκαμεν γίνεαι περισπῶμεντα καὶ φυγάδες, καὶ ἐκώσαμεν καὶ τὰς αἰσάς καὶ τὰς πατρίδας μας καὶ ὅλα τὰ ἄλλα, καὶ ἔκαμεν ἀντιμετωπίζεσαι μαζί σου ὅλας τὰς δυσκολίας. Καὶ σὺ τώρα ποῦ ἔχεις εἰς τὰς χεῖρας σου τὸν αἰκίον δδων αὐτῶν τῶν κακῶν, σπῆπτεισαι νὰ τὸν ἀρήσῃς, διὰ νὰ μὴ ἀντιμετωπίζωμεν ποτὲ ἀπὸ τὰ κακὰ αὐτῶν: Διὰ νὰ σῴσῃς τὸν ἐκθρόν σου προδίδεις τοὺς φίλους σου; Εἶναι δικαία αὐτά; 735 Α. Ἄν περικυρῶνῃς τὴν ἰδικήν σου συμπτῖαν, δεφείλεις ὅμως νὰ ἐνδιαφερόμῃς διὰ τὴν ζωὴν τὴν ἰδικήν μας. Δὲν εἰς λυποῦν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα συνέβησαν; Οὔτε ἐνθυμεῖσαι τὰ κακὰ ποῦ ἐπαθες ἀπ' αὐτῶν: Τόσε φόνους τοῦ δι' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα πράττειται νὰ ἐκκολοῦθουσιν, διὰ νὰ μὴ κάθωμεν μεγαλύτερα καὶ χειρότερα κακὰ. Αὐτὰ ἐκκόπτοντο μὲ τὸν νοῦν των καὶ ἄλλα πολλὰ περισσότερα ἀπ' αὐτά, ἀκόρη καὶ ἔν δὲν τὰ ἔλεγον μὲ λόγους.

5. Ἀλλὰ ὁ δίκαιος ἐκεῖνος δὲν ὑπελόγησε τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτά. Ἐθέλετο μόνο πῶς θὰ ἔμπορευσε νὰ κερδίσῃ τὸν σπῆλαιον τῆς ἀνεξικακίας καὶ νὰ δώῃ φρόνημα νέον καὶ παρὰ τοῦτον. Διότι δὲν θὰ ἦτο τόσο ἐξισορροῦμεν ἔάν ἦτο ῥόνος καὶ ἀπεφασίεζε νὰ φεκοῖτο Β αὐτοῦ ποῦ τὸν εἶχε λυτῆσαι. Ὅσον ἦτο τώρα ποῦ τὸ ἔκαμεν ἐνῶ ἦσαν μαζί του καὶ οἱ ἄλλοι. Διότι ἡ παρουσία τῶν στρατιωτῶν ἐκείνων ἐγγίνεται διπλὸν ἐμπόδιον εἰς τὴν μεγαλυπυκνίαν του. Πολλὰς φορὰς, ἐνῶ ἔχομεν ἀποφασίσει νὰ ἀφήσωμεν τὴν δογὴν καὶ νὰ συγκυρῶμεν κάποιον ὁ ὁποῖός μας θάλασε, δταν ἴδωμεν μερικούς νὰ πῶς παρακαλοῦν καὶ νὰ μῆς ὀργεῖται, ἀλλὰ ὁσοῦν μὲν τὴν ἀπόφασίν μας καὶ ὑπακούομεν εἰς τοὺς λόγους ἐκείνων, Ὁ μακάριος ὅμως ἐκεῖνος δὲν τὸ ἐπαθεν αὐτό, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰς προστροπὰς καὶ τὰς συμβουλὰς παρέμεινε σταθερὸς εἰς τὴν ἀπόφασίν του. Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτὸ τὸ ἐξισορροῦμεν, ὅτι δηλαδὴ δὲν C παρορύθη ἀπὸ τὰς συμβουλὰς τῶν ἄλλων καὶ δὲν τοὺς ἐφοβήθη, ἀλλὰ τὸ ὅτι τοὺς ἔκανε καὶ ἐκείνους νὰ φρονοῦν τὰ ἴδια μὲ αὐτόν. Διότι εἶναι μέγα τὸ νὰ κυριαρχήσῃ κανεὶς εἰς τὰ πόθη του. Εἶναι ὅμως πολλὸ μεγαλύτερον τὸ νὰ καταρθώσῃ νὰ πείσῃ πῶς ἄλλους νὰ ἀκολουθήσωσιν τὴν γνώμην του καὶ μάλιστα ἄλλους, οἱ οἱ φιλοπόκουε καὶ πρῶτος ἀνθρώπους, ἀλλὰ στρατιώτας, οἱ ὁποῖοι εἶχαν μάθει νὰ πολεμῶν καὶ εἶχαν φθάσει εἰς ἀπὸγνῶσιν

ἀπὸ τὰς πολλὰς ταλαιπωρίας καὶ ἡθελαν νὰ ἀναπαυθοῦν ὀλίγον, καὶ οἱ ὁποῖοι ἐγνώριζαν ὅτι D μὲ τὴν ἀπαγὴν τοῦ ἐκθροῦ τότε θὰ ἔπαυον τέλος τὰ βασάνά των. Ὅχι δὲ μόνον θὰ ἔπαυον τέλος τὰ βασάνά των, ἀλλὰ θὰ ἀποκοῦσαν καὶ μέγα ἀγαθὰ. Διότι δὲν ὑπῆρχε κανένα ἐμπόδιον νὰ ἀνυλάσῃ ὁ Δαυὶδ τὴν βασιλείαν, ἀφοῦ θὰ ἀφρονεῖτο ὁ Σαουλ. Ὁ ὅμως, μολονότι ἦσαν τόσοι πολλὰ ἐκεῖνα ποῦ ἐξορῶν τὸς στρατιώτας, κατάρθρωσεν ὁ γενναῖος ἐκεῖνος νὰ ὑπερισκίψῃ καὶ νὰ τοὺς πείσῃ νὰ καρῶσουν τὴν ζωὴν εἰς τὸν ἐκθρόν.

Ἀλλὰ δὲ νὰ ἀκούσωμεν καὶ τὴν ἰδίαν τὴν συμβουλὴν τῶν στρατιωτῶν, ἐπειδὴ ἡ πονηρία τῆς συμβουλῆς δεκνεῖ τὴν δύναμιν καὶ τὴν σταθερότητα τοῦ φρονήματος τοῦ δικαίου. Διότι δὲν εἶπαν: Νά, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος Ε σου ἔκαμε ῥῥια κακὰ, αὐτὸς ποῦ ἡθέλησε νὰ σὲ θανατώσῃ καὶ ὁ ὁποῖός μῆς ἐφόρτισε μὲ φοβερά δεινὰ, ἀλλὰ, ἐπειδὴ ἀντιλήφθησαν ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ περικυρῶντο καὶ δὲν ἔδωκε καὶ μεγάλην σημασίαν εἰς αὐτὰ ποῦ ἔκαναν ἐναντίον του, τοῦ ἀνοφείρου τὴν ἀνάσιν κρίσιν λέγοντες ὅτι ὁ Θεὸς τοῦ τὸν εἶχε παραδῶσει, διὰ νὰ σεβασθῇ τὴν θέαν κρίσιν καὶ νὰ κέρη ἐκκολώ- τερα τὸν φόνον. Διότι λέγουσιν: Μήπως ὁποῖοις ἐκόκισον διὰ τὸν θαντόν σου; Τὸν Θεόν ὑπηρετεῖς καὶ ἐκεῖνου ἀπόφασιν ἐκτελεῖς. Ἀλλὰ ὅσον ἐκεῖνοι ἔλεγον αὐτῷ, τόσοι περισσότερον ἐφεβότο τοῦ Σαουλ ὁ Δαυὶδ. Διότι ἐγνώριζεν ὅτι 736 Α ὁ Θεὸς τοῦ τὸν εἶχε παραδῶσει διὰ νὰ τοῦ δώσῃ ὄρα- μὴν διὰ μεγαλύτεραν ἐπιτυχίαν.

Καὶ σὺ λοιπὸν, δταν ἴδῃς τὸν ἐκθρόν νὰ πῆται εἰς τὰς χεῖρας σου, μὴ ἀμφέγγῃς ὅτι εἶναι εὐκαιρία νὰ τὸν μακαρίσῃς. Εἶναι εὐκαιρία νὰ τὸν σώσῃς. Διὰ τοῦτο, τότε μάλιστα πρέπει νὰ δεκνωμεν οἶκτον ποδὲ τοὺς ἐκθροὺς, δταν εὐρίσκω- ραι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας. Ἀλλὰ ἴσως θὰ ἔλεγε κάποιος: Καὶ μήπως εἶναι μεγάλον καὶ ἐξισορροῦμεν πᾶντα νὰ δεῖξῃ κανεὶς οἶκτον, ἀφοῦ ὑπερίσχυσε τοῦ ἀντιπάλου του; Διότι καὶ πολλοὶ ἄλλοι βασιλεῖς, ἀφοῦ κατέκτησαν τὴν ἐξουσίαν καὶ συνέλαβαν αὐτοὺς ποῦ τοὺς εἶχαν λυτῆσαι κάποτε, ἐθεώρησαν ὅτι ἦτο ἀνάξιστον των, ὕστερα ἀπὸ τόσον ὄρεον ἐξουσί- ας Β νὰ ἐπῆρουν ἐνδοκίαν διὰ τὰ εἰς θάσος των καὶ ἔτσι ἡ μεγάλη ἐξουσία ἐγίνε ἀπορρομὴ πρὸς συμπύκνωσιν. Ἐπὶ ὅμως δὲν ἡμπορεῖ νὰ λεχθῇ κάτι τέτοιο. Διότι ὁ Δαυὶδ δὲν ἐχάρι- σε τὴν ζωὴν τοῦ Σαουλ. Ὅσοι εἶχαν ἐνέλθει εἰς τὴν ἐξου- σίαν καὶ εἶχε λάβει τὴν βασιλείαν καὶ τὸν εἶχεν εἰς τὰς χεῖ- ρας του, διὰ νὰ μὴ εἴπῃ κανεὶς ὅτι τὸ μέγεθος τῆς ἐξουσίας ἐπέλυσε τὸν θυμὸν, ἀλλὰ ἔν καὶ ἐγνώριζεν ὅτι ἔν τὸν εὐσε- θῶ τοῦ ἔκαμε πάλιν τὰ ἴδια κακὰ καὶ θὰ τὸν θάφει πάλιν εἰς

μεγαλύτερους κινδύνους, δὲν ἤθελσε νὰ τὸν φονεύσῃ. Ἄς μὴ συγκρίνωμεν λοιπὸν τὸν Δαυὶδ μετ' ἐκείνους. Διότι, ἐκεῖνοι μὲν, ἔχοντες ὡς ἐνέκυρον τὴν μετὰ ταῦτα ἀσφάλειαν, εὐλογον εἶναι νὰ φέρονται θῆσι. Αὐτὸς ὅμως, ἐνθ' ἐπρόκειτο νὰ σώσῃ τὸν ἐκθρόνιστον τοῦ εἰς βάρος τοῦ βασιτοῦ του, C καὶ νὰ σώσῃ ἕνα ἐντίκαλόν του, οὕτω δὲ αὐτὸ δὲν τὸν ἐφόνευσε, μολοντοῦ εἶχε πολλὰ πον τὸν κατακτανεὶ πρὸς τὴν σφαγὴν. Διότι ἡ ἀποκρίσις αὐτῶν, οἱ ἀποκρίσεις βοηθοῦσαν τὸν Σαουλ, ἡ προτροπὴ τῶν στρατηγῶν, ἡ ἀνάμνησις αὐτῶν ποῦ εἶχαν προσηυχθῇ, ὁ φόβος δὲ ἐκεῖνα ποῦ ἐπρόκειτο νὰ ἀκολουθήσουσαν, τὸ ὅτι δὲν ἐπρόκειτο νὰ δικαιοῦν διὰ φόνον ἐὰν ἐφόνευσε τὸν ἐκθρόνιστον, τὸ ὅτι καὶ μετὰ τὸν φόνον αὐτὸν θὰ ἤμπορούσε νὰ θεωρηθῇ καὶ πάλιν ἀνώτερος ὑπὸ τὸν Νόμον καὶ D πολλὰ ἄλλα περισσώτερα ἀπὸ αὐτά, τὸν ἐβίαζαν καὶ τὸν ἠνάγκαζαν νὰ ἀπράξῃ τὸ ἔργον τοῦ κατὰ τοῦ Σαουλ. Δὲν ὑπέκυψε ὅμως εἰς κανένα ἐπ' αὐτά. Ἀλλὰ εἶδε, ὅτι δὲν ἐπρόκειτο νὰ σταθεροποιήσῃ καὶ διετήρησεν ἀμετακίνητον τὸ ὕψος τοῦ φρόνημα.

Ἔπειτα, διὰ τὴν μὴ λέγειν ὅτι δὲν ἔπαθε τίποτε τέτοιον, ὅπως ἦτο φυσικόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸ ποῦ ἐγένετο ἦτο ἀναποσπαστὸν καὶ οὐ γενναίως φρονεῖν, κατὰ πᾶς συνεκράτηθη, ἐνθ' εἶχεν ἀναγκασθῇ. Διότι τὸ ὅτι ἐξαπατήθησαν μέσα τοῦ κόσμου ὁργῆς καὶ οἱ λογισμοὶ τοῦ ἔργου ζῶντος, τὸ ὅτι κατεσέγησε τὴν τοικυμῖαν, μετὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπείχε τὰς σκέψεις του, ἤμπορούμεν νὰ τὸ ἐννοήσωμεν ἀπὸ αὐτὸ ποῦ ἐγένετο. Ἀντίθετον γὰρ λέγει, καὶ ἀπείλει τὸ πτερόνιστον τῆς διπλοῦδος Σαουλ λαοφάκας (Α' Βασ. 24, 5). Εἶδες πόσο μεγάλη ἡ τρικυμία ὁργῆς ἐπαυμένη, Δὲν ἐπρόκειτο ὅμως περισσώτερον, οὕτω ἐβίβησεν εἰς ναὶ ἅγιον. Διότι ὁ κυθεονήτης, ὁ εὐσεβὴς λογισμὸς — ἀντιληφθεὶς ἁμέσως πὺρ θὰ ἐγένετο ἐδημιουργεῖτο γαλήνη ἀντὶ τῆς τρικυμίας. Ἐπάταξε γὰρ αὐτόν, λέγει, ἡ καρδία αὐτοῦ καὶ ἀνεκαίψαε τὸν θυρὸν ὁ ὁποῖος ἠμολογεῖτο μετὰ ἐξηγησιασμένων καὶ ἀφηνιασμένων ἰσχυρίων.

Θ. Τέτοιαι εἶναι αἱ ψαῖδες καὶ τῶν ἁγίων. Προσὸν πᾶσιν οὐκ ἐκκλίνοντες καὶ προσὸν φρόνουν εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἀνακαίψονται, ἐπειδὴ εἶναι νηφάλια καὶ εὐρίσκονται διαρκῶς εἰς κατὰστατον ἐπιφυλάκην. Ἄν καὶ πόσον ἀπέχετο τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ ἐνδύματος, 757 Α' Ὅμως κατωρθώσε νὰ μὴ προκαρῶσιν περισσώτερον καὶ μάλιστα δι' αὐτὸ ποῦ ἔκαμε κατεβίβασε ἐνδύων τὸν βασιτοῦ του. Ἐπάταξε γὰρ αὐτόν ἡ καρδία αὐτοῦ λέγει ὅτι ἀπείλει τὸ πτερόνιστον τῆς διπλοῦδος, καὶ εἶπε ποδοῦ τοῦ ἀνδρός Μηδωμῆς θῆσι ποδοῦ Κυρίου (Α' Βασ. 24, 6). Τὶ σημαίνει ἐμνημονεύει ἐμοὶ παρὰ Κυρίου. Τὸ λέγει ἀντὶ τοῦ

«ὅς με ἐξέσπασεν ἐκ τῆς Κίρκης» καὶ ἔτσι καὶ ἂν ἤθελα ἐγώ, ἀς μὴ μοῦ ἐπέτρεπε ποτὲ ὁ Θεὸς νὰ τὸ κάμω αὐτὸ καὶ ἀς μὴ με ἤρηνε νὰ φθάσω εἰς αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν. Ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὅτι B τὸ φρόνημά του αὐτὸ ἐπερνούσε σχεδὸν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ ἐκρεῖζετο τὴν ἀνωθεν ἐνέργειαν, καὶ ὅτι παρ' ὀλίγον νὰ εἶχε παρεκτραπῇ εἰς τὴν σφαγὴν, προσεύχεται λοιπὸν ὥστε νὰ διατηρήσῃ ὁ Θεὸς καθαρὰν τὴν κείρα του. Τὶ θὰ ἤμπορούσε λοιπὸν νὰ γίνῃ ποῦ ἔμελλον ἀπὸ τὴν ψυχὴν αὐτήν.

Ἄρα λοιπὸν θὰ ονομάζωμεν ἀκόμη ἄνθρωπον ἐκεῖνον ὁποῖος μετὰ ἀνθρωπίνην φύσιν εἶδε, ἀγγελικὴν συμπεριφορὰν. Καί τι τοιοῦτο ὅμως δὲν θὰ τὸ ἠνείκοντο οἱ θεοὶ νόμοι. Διότι, πᾶς μοι, ποῖος θὰ ἤμπορούσε τόσο γρήγορα νὰ κάμῃ μίαν τέτοιαν προσευχὴν πρὸς τὸν Θεόν, διὰ τὴν λέγειν τέτοιαν, Ποῖος θὰ ἤμπορούσε νὰ ἀντιβῇ εὐκαλὰ καὶ νὰ μὴ καταρῶσθαι αὐτόν ποῦ τὸν εἶχεν λυτῆσαι, διότι αἱ περισσώτεροι ἀνθρωποὶ C ἔχουν φθάσει εἰς τέτοιον βαθμὸν θρησκείας ὥστε, διὰν ἀρρωστήσουσαν καὶ δὲν ἤμπορουν νὰ προξενήσουσαν κακὸν εἰς αὐτὸν ὁ ὁποῖος τοὺς εἶχε λυτῆσαι, καλοῦν εἰς ἐκδικήσιν τὸν Θεόν καὶ τὸν παρακαλοῦν νὰ τοὺς βοηθήσῃ νὰ ἐκδικηθῶν αὐτοὺς ποῦ τοὺς ἔχουν ὀδύνησαι. Αὐτὸς ὅμως κάνει ἀλαστιάλοι ἀντιθετον πρὸς ἄλλους αὐτοὺς προσευχὴν καὶ παρακαλεῖ νὰ μὴ τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ ἐκδικηθῇ λέγων «Μὴ μοι γένωτο παρὰ Κυρίου, ἔπειτα ἐγὼ τὴν κείρα μου ἐπ' αὐτόν» (Α' Βασ. 24, 6) καὶ ἠμλεῖ διὰ τὸν ἐκθρόνιστον νὰ ἀμολῇ διὰ τὸν υἱὸν τοῦ διὰ γνήσιν τοι τέκνον.

Καὶ δὲν τὸν ἔσωσε μόνον, ἀλλὰ συνθέτει καὶ ἀπολογίαν ὑπὲρ αὐτοῦ. Καὶ κατὰ μὲ πᾶσιν D συνεχίζονται καὶ σοφίαν. Ἐπειδὴ, ἐρευνῶν τὴν ζωὴν σου δὲν εὗρεκα τίποτε τὸ καλὸν οὕτω ἤμπορούσε νὰ εἴπῃ ὅτι δὲν εἶχεν ἀδικήσῃ ἐπ' αὐτόν οὕτω ὅτι δὲν εἶχε κακοπαθήσῃ (διότι θὰ τοῦ τὸ ἀναιρεθῶν αὐτὸ οἱ παρόντες στρατιῶται, οἱ ὁποῖοι εἶχαν λάθει πεῖραν τῆς πονηρίας τοῦ, καταφεύγει ἀλλοῦ καὶ ζητεῖ νὰ εὕρῃ εὐλογωμένην δικαιολογίαν. Ἀφοῦ δὲν ἤμπορούσε λοιπὸν νὰ τὸ κάμῃ αὐτὸ οὕτω ἀπὸ τὴν ζωὴν οὕτω ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Σαουλ, κατέφυγεν εἰς τὸ ἄλκιμά του καὶ εἶπεν «ὅτι χριστὸς Κυρίου ἐστὶ» (Α' Βασ. 24, 7). Τὶ λέγει, ἔρωκα. «Ὅτι, εἶναι ἐλαυνόμενος καὶ τριούθλιος καὶ E γενέσθαι ἀπὸ μυρία κακὰ καὶ μὰς εὐδὴ νῆρεν εἰς φθερὰν κατὰστατον. Εἶναι ὅμως θαυμάσιος καὶ ἀρκων καὶ τοῦ ἔχει ἀνασῆθαι ἡ προσοψία μου. Καὶ δὲν εἶπε θαυμάσιος. Ἀλλὰ τί εἶπε. «Ὅτι χριστὸς Κυρίου ἐστὶ» διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἦτο ὡς σεβασμὸς διὰ εἰς αἰὶας τῆς τιμῆς τῶν ἀνθρώπων. ἀλλὰ εἶς αἰτίας τῆς κρίσεως ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἐπει-

φρονείς τὸν συνδουλόν σου,» λέγει. Οφείλεις νὰ σεβασθῇ τὸν Θεόν. Κατοφρονεῖς αὐτόν που ἔχει λάθει τὸ κρίμα. Οφείλεις νὰ σεβασθῇς ἐκείνον που τοῦ το ἔδωκε. Δάσκι, ἂν αὐτοὺς τοὺς ἄρκατοιαι, οἱ αὐτοὶ ἔχουν ὀρθῇ ἀπὸ τὸν βασιλέα ἔστω καὶ ἂν εἶναι πονηροί, κλέπτει, λησται, ὀδικαὶ ἢ ὀτιδήποτε ἄλλο, τοὺς φοβοῦμεθα καὶ τοὺς τρέμομεν καὶ. 75^Α Ἀ δὲν τοὺς περιφρονούμεν διὰ τὴν πονηρίαν των, ἀλλὰ τοὺς σεβόμεθα ἐξ αἰτίας τῆς δόξης ἐκείνου καὶ τοὺς ἔχει. διαρίσει, κατὰ μέτρον λόγων πρέπει νὰ κίνωμεν τὸ ἴδιον διὰ τὸν Θεόν.

Δὲν τοῦ ἐστέρησεν ἀκόμη τὴν ἔχουσαν λέγει. ὅτε τὸν ἔκαμεν ἀπλὸν πολίτην. Ἄς μὴ ἀνατρέψωμεν λοιπὸν τὴν γέμιν, ὅτε νὰ γίνωμεν ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ, δείκνοντες μὲ τὰ ἔργα μας ἐκείνο τὸ ὅσιον εἶπεν ὁ ἀπάσταλος εἴ. Ὅτι πῶς ὁ ἀντιπαρούμενος τῇ ἐχρούει, τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέσκειν οἱ δὲ ἀνθεστημάτες, αὐτοῖς καὶ λήγαντα. Ρωμ. 13, 2. Δὲν τὸν ἠνέμαζε δὲ μόνον κεκοιτισμένον ἀλλὰ καὶ κύριόν του. Δὲν εἶναι δὲ δεινὸν τι καίτοι φρονήματος τὸ νὰ προσφωνήσῃ κανεὶς τὸν ἐχθρόν του, μὲ τοὺς τίλους τῆς ἡμετέρας καὶ τῆς ὑπακοῆς. Καὶ πόσον σημαντικὸν εἶναι αὐτὸ πάλιν ἡμπορεῖ νὰ τὸ ἰδῇ κανεὶς ἀπὸ ἐκείνα που παθάνουν ἄλλοι. Πολλοὶ δὲν καταδέχονται ὅτε νὰ ὀνομάσων τοὺς ἐχθρούς των μὲ τὰ κοινὰ τῶν ὀνόματα, ἀλλὰ τοὺς ὀνομάζουσιν ἀπαράξοντες, ἄλλα ποι. περιέχουσιν πολλὰς κατηγορίας, ὅπως ὁ ἔθλιος, ὁ τρελλός, ὁ φρενοβλαβής, τὸ στραβός, λαὶ, ὁ διαφορετικὸς καὶ πολλὰ ἄλλα παρόμοια. Καὶ εἰς νὰ ἰδῇς ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, θὰ σοὺ φέρω ἓνα παράδειγμα. ὅς, ἀπὸ κάπου μακριὰ ἀλλὰ ἀπὸ πολὺ κοντὰ, ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Σαούλ. Τὸν ἅγιον αὐτόν, λοιπὸν, ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης τοῦ ἐχθροῦτος δὲν ὁ ἡνέμαζετο νὰ τὸν ὀνομάσῃ μὲ τὸ ὄνομα του, ἀλλὰ, ὅταν κάποτε ἐγένετο μία ὀργιστικὴ συγκέντρωσις καὶ τὸν ἀναζητοῦσαν, εἶπε. ἐπὶ ὅστις ὁ ἴδιος Ἰεσοῦς, «Α' Βας 20, 27). Τὸν ὀνόμασε δὲ ἔτσι, ἀφ' ἑνὸς ἐπειδὴ ἐμυσῆσε τὸ ὄνομα του καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπειδὴ ὀνόμαζεν ὅτι μὲ τὴν ἀσχημότητα τοῦ πατρὸς θα ἔβλαπτε τὴν δόξαν τοῦ δικαίου. Δὲν ἐννύριζεν ὅτι τὸ λαμπρὸν καὶ τὸ ὀξυμύνηδες δὲν τὸ δημουργεῖ συνήθως ἡ ἀσχημότης τῶν προγόνων. ἄλλα τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς. Ὁ μακάριος ὅμως Δαυὶδ δὲν συμπεριεφέρθη ἔτσι. Δὲν τὸν ὀνόμασαν ὅτε μὲ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς του. ἂν καὶ ἴτω καὶ ἐκεῖνος πολὺ ταπεινός καὶ ἀσχημος ὅτε τὸν ὀνόμασε μὲ τὸ ὄνομα τῆς Ὁ βασιλείας Γέσον καθαρὰ ἀπὸ κάθε ἔκθραν ἴτω ἢ ψυχῇ τοῦ.

Καὶ σὺ λοιπὸν, ἀγαπητέ, προσπάθησε νὰ τὸν μιμηθῇς καὶ φρόντισε νὰ ἐξασκηθῇς καὶ ἀρχὰς εἰς αὐτὸ, νὰ μὴ ὀνομάζῃς δηλαδὴ ποτὲ τὸν ἐχθρόν σου μὲ ἐπὶ ἔμφρατα ὀνόματα,

ἀλλὰ μὲ τὰ ἐν τιμα ὀνόματά του. Ἐπειδὴ, ἂν φροντίσῃ τὸ στόμα νὰ ὀνομάσῃ αὐτὸν ποὺ μᾶς ἔχει λυπήσει, μὲ ἔντιμον ὄνομα ποὺ δείκνει σεβασμὸν, καὶ ἡ ψυχὴ, ἀκούουσα τοῦτο καὶ διδάσκουμένη ἀπὸ τὴν γλῶσσαν συνιθίζει καὶ αὐτὴ καὶ δέκεται τὴν συμφιλίωσιν μὲ τὸν ἐχθρόν. Διότι αὐτὰ τὰ λόγια θὰ γίνουν τὸ καλύτερον φάρμακον διὰ τὴν πληγὴν τῆς ψυχῆς.

7. Αὐτὰ οὖν τὰ εἶπα πῶρα, δι. διὰ νὰ τὸν ἐπαίνεσάμεν μόνον ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ τὸν μιμηθῶμεν. Αὐτὴν ἔ. τὴν ιστορίαν λοιπὸν ἔς τὴν ζωγραφίαν ὁ καθένας εἰς τὴν καρδίαν του, ζωγραφίσαν διαρκῶς μὲ τοὺς λογισμούς καὶ ὅς, μὲ τὸ χερί τὸ διπλὸν σπλάκων. Τὸν Σαούλ δηλαδὴ νὰ κοιμῆται μέσῃ καὶ σὺν μὲ κάποιον ἄλλοις νὰ εἶναι, δομένους ἀπὸ τὸν ἴππον, καὶ νὰ εὐρίσκειται εἰς τὴν διάθεσιν ἐκείνου τὸν ἀποτὸν περισσώτερον ἀπὸ κάθε ἄλλον ἔχεν ὀδικήσει. Τὸν Δαυὶδ νὰ στέκεται κοντὰ εἰς τὸν καμῶμενον τοὺς στρατιώτας νὰ εὐρίσκωνται κοντὰ καὶ νὰ τὸν παροτρύνουν εἰς τὴν σφαγὴν. Τὸν μακάριον ἐκεῖνον νὰ ἀσκέταιται μὲ μεγαλοφυκίαν καὶ νὰ καταπραῖν καὶ τὸν ἰσάκον του θυμὸν καὶ τὸν θυμὸν τῶν ἄλλων καὶ νὰ ὀπολογῇται δι' αὐτόν, 79^Α ὁ ὁποῖος εἶχε διαπραξεί τόσο κακὰ. Αὐτὰ δὲ μὴ τὰ ζωγραφίσωμεν μόνον εἰς τὸν νοῦν μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς συγκεντρώσεις μας ἔς τὰ συζητῶμεν διαρκῶς μεταξὺ μας. Τὰ ἴδια δὲ ὅς, συζητῶμεν διαρκῶς μὲ τὰς συζήτους καὶ τὰ παιδιά. Διότι ἂν θέλῃς νὰ συζητήσῃς διὰ τὸν βασιλέα Ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς! Ἄν διὰ στρατιώτας, διὰ τὴν οἰκίαν ἢ διὰ πολλοὺς ἀποθέσεις, θὰ εὐρῃς πληθὺς ἀπὸ αὐτὰ εἰς τὰς Γραφάς. Αἱ διηγήσεις αὐταὶ παρέχουσιν πολὺ μεγάλην ἀφέλειαν. Διότι εἶναι ἀδύνατον καὶ ὀδύνατον ψυχῇ ἢ ὀποῖα ἀσχελεῖται μὲ τὰς διηγήσεις αὐτάς νὰ νικηθῇ ποτὲ ἀπὸ τὸ πάθος. Διὰ νὰ μὴ ἐξοδεύωμεν λοιπὸν ἀδίκως τὸν καιρὸν μας καὶ διὰ νὰ μὴ σπαταλῶμεν τὴν ζωὴν μας εἰς ἀκαταλλήλους καὶ περιττοὺς φιλοσοφίας, ἀφοῦ πρόθυμον τὰς ἱστορίας τῶν νενηταίων ἀνδρῶν ὅς, ὁμιλῶμεν διαρκῶς δι. σὺκάς καὶ γόρῳ ἀπ' αὐτοῖς. Καὶ ἂν θελήσῃς κανεὶς ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ εὐρίσκονται, συγκεντρωμένοι κάπου νὰ σοὺ ὀμιλήσῃ διὰ θέατρον διὰ ἱπποδρομίαν ἢ ὅς, ἄλλα πράγματα, τὰ ὅποια δὲν σὲ ἀφροσύν. ἀφοῦ τὸν ἀπομακρύνῃς ἀπὸ τὰ θέαματα αὐτὰ ὀδύγησέ τον εἰς τὴν διήγησιν αὐτὴν, ὥστε, ὀφοῦ καθαρῶς μὲν τὴν ψυχὴν καὶ ὀπολοῦσιν προηγουμένην τὸν καὶ κάμωμεν τοὺς ἔργους μας πρὸς τοὺς καὶ ὁ ἡμέρους πρὸς ὅλους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι μᾶς ἔχουν λυπήσει. νὰ φρονίμεν ἀπ' ἐκεῖ κωδὶς νὰ ἔχωμεν κανένα ἐχθρόν καὶ νὰ κερδίσωμεν τὸν αἰώνιον ἀγαθόν διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλάνθρωπίας τοῦ Κ. ριστοῦ ἡμῶν. Ἰ. τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας,

ΟΜΙΛΙΑ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΜΕΓΑ ΔΑΘΟΝ ΟΧΙ ΜΟΝΟΣ ΤΟ ΝΑ ΘΕΑΡΜΟΝΗ ΚΑΝΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΕΤΗΝ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΑ ΤΗΝ ΕΠΛΙΝΗ ΟΤΙ Ο ΔΑΙΤΙΑ ΨΕΥΣΗΣ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΝ ΤΡΟΠΑΙΟΝ ΜΕ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΟΨΥΧΙΑΝ ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΩΝ ΣΑΟΥΡΑ ΠΑΡΑ ΜΕ ΤΗΝ ΝΙΚΗΝ ΤΟΥ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΕΩ ΟΤΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΑΞΙΝ ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ ΦΕΒΕΛΗΣ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΝ ΤΟΥΝ ΕΑΙΤΟΝ ΤΟΥ ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΣΑΟΥΡΑ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑΣ
Ε ΤΟΥ ΔΑΙΤΙΑ ΠΡΟΣ ΤΩΝ ΣΑΟΥΡΑ

1 Σεις μὲν προπρωτεύουσ ἐπινύσατε τὸν Δαυὶδ διὰ τὴν ἀνεγκλισίαν του. Ἐγὼ δὲ θαύμασα τὴν καλὴν σας διάνοιαν καὶ τὴν ἀγαπὴν σας πρὸς τὸν Δαυὶδ. Διότι οὐ μόνον τὸ νὰ πρόβιπται καὶ νὰ μισοῦμεθα τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ ἐπαινέμεν καὶ νὰ θαυμάζωμεν αὐτοὺς πρὸ τῆς ἐκδήρουσιν μᾶς δασφαλλῆαι μεγάλῃν ἁμαρτίᾳ. Ὅπως ἐπίσης καὶ τὸ νὰ μιμούμεθα τὴν κακίαν καὶ τὸ νὰ ἐπαινέμεν αὐτοὺς πρὸς τοὺς ἐπὶ αὐτὴν ἐπιφέρει μεγάλῃν τιμωρίαν καὶ, ἂν πρέπει, νὰ ἀναφέρω κατὰ παράδοξον, μάλιστα χειρότερον ἀπὸ τὴν τιμωρίαν ἐκείνων πρὸς τοὺς ἐπὶ τὴν κακίαν. Ἐὰν οὖν καὶ αὐτὸ εἴηαι ἀλήθεια, τὸ δείχνει ὁ Παῦλος μὲ οὐτὰ πρὸς λέγει. Ἀφοῦ εἶκον ἀπαριθμεῖται ὅλα τὰ εἴδη τῆς κακίας καὶ εἶχε κατηγοροῦσι ὅλους ἐκείνους οἱ ὅποιοι καταπατοῦν τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ, προσέθεσε σχετικὰ μὲ τὴν παραπάνω τὴν δεξιὰν «Ὅστινες τὸ δικαίωμα τοῦ Θεοῦ γινώσκουσιν, οἱ οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἔδειξαν θανάτου εἶναι, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσι τοῖς πράσσουσιν διὰ ἀναπολόγητον εἰς τὸν ἄνθρωπον» (Ρωμ. 1:32-2, 1). Βλέπετε ὅτι 760 Α τὸ εἶπεν ἔτσι, ἀκριβῶς διὰ νὰ μᾶς δείξῃ ὅτι τοῦτο εἶναι χειρότερον ἀπὸ ἐκεῖνο. Διότι τὸ νὰ ἐπαινῇ κανεὶς τοὺς ἀμαρτάνοντας δέχεται περισσότερον τιμωρίαν ἀπὸ τὸ νὰ ἀμαρτάνῃ. Καὶ αἰσιότα, αὐτὴ ἡ συμπεριφορὰ αὐτὴ εἶναι πρῶτον διεφθαρμένη καὶ ἀνίστως νοσοῦσα συνεπὶ οὕτως. Ἐκεῖνος μὲν ὁ ὅποιος ἐνῷ ἀμαρτάνει κατηνοεῖ συνεπὶ χρόνως τὴν ἁμαρτίαν, θα ἠμπορέσῃ κάποτε νὰ συνέλθῃ καὶ νὰ διορθωθῇ, ἐνῷ ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ἐπαινεῖ τὴν πονηρίαν, ἔχει στερεώσει τὸν ἑαυτὸν τοῖς ἀπὸ τὴν θερμοσίαν τῆς μετανοίας. Ὅπως πολλοὶ αἰσιότα ἀπεδείξαν ὁ Πιῦλας ὅτι τοῦτο εἶναι χειρότερον ἀπὸ ἐκεῖνο.

Ὅπως λοιπὸν οὐ μόνον ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι πρόβιπται τὰ κακά, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι πρὸς τοὺς Β ἐνισχυρίζουν, τιμωροῦνται μὲ τὴν ἴδιαν ἢ καὶ μὲ μεγαλύτεραν τιμωρίαν ἔτσι καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἐπαινέουν καὶ θαυμάζουν τοὺς ἀγαθοὺς γίνονται μέτατοι εἰς τοὺς στεφάνους καὶ τὰ θραύειά των. Καὶ αὐτὸ πάλιν ἠμποροῦμεν νὰ τὸ θεωρεῖν εἰς τὴν Γραφήν. Ὁ Θεὸς συναμῶν μὲ τὸν Ἀβραάμ τοῦ λέγει «ἐνδυνάμωσον τοὺς ἐυλογούντάς σε καὶ τοὺς καταρωμένους σε καταράσσομαι» (Γεν. 12, 3). Τοῦτο θὰ τὸ ἴδῃ κανεὶς νὰ συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας. Ὅσα μόνον ὁ ἄθλητής, ὁ ἀπώτερος ἔχει στεφανωθείς, οὔτε μόνον ἐκεῖνος πρὸς ὑπέρβειν τοὺς κακούς καὶ ἔκκυον ἰδρύται, ἀλλὰ καὶ ὁ θαυμαστής τοῦ νικητοῦ ὑπολαμβάνει, μεγάλῃν χαρὰν διὰ τὰς ἐπεμφορὰς πρὸς τὸν νικητὴν. Ὁ Διὰ τοῦτο θεοφάνει δὲν καλοτυχίαν μόνον τὸν γενναῖον ἐκεῖνον διὰ τὸ φρόνημά του, ἀλλὰ καὶ οὐς διὰ τὴν ἀγάπην σας πρὸς αὐτόν. Διότι, ἐκεῖνος μὲν ἠγωνίσθη καὶ ἐνίκησε καὶ στεφανώθη, Σεις, δέ, ἐπειδὴ ἐπαινέσατε τὴν νίκην του, ἔχετε λάβει ἓνα μεγάλο μέρος ἀπὸ τὸν στέφανόν του.

Διὰ νὰ γίνῃ λοιπὸν μεγαλύτερα ἡ χαρὰ καὶ περισσότερο τὸ κέρδος, ἂς οὐς παραδοῦν καὶ τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς ἱστορίας. Αφοῦ εἶπεν ὁ συγγραφεὺς τοὺς λόγους μὲ τοὺς ὁποίους ὁ Δαυὶδ ἀπέφυγε τὸν φόνον, προσέθεσεν ὅτι οὐκ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀναστήγειν καὶ ἀποκτεῖναι τὸν Σαοῦλ (1 Α' Βασ. 24, 8). Ὁ Ἐπαδὴ ἤθελε νὰ δεξῇ ταυτοχρόνως καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἐκείνου νὰ διαπράξῃ τὸν φόνον καὶ τὴν ἀνδρείαν τοῦ Δαυὶδ. Καὶ ὅμως παλὰ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς ἀκόμη καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι, θεωροῦνται φιλόσοφοι, καὶ ἂν δὲν καταδεχθῶν οἱ ἴδιοι νὰ φονεύσουν, δὲν θὰ ἠμπούσαν ἄλλους οἱ ὅποιοι θὰ ἐπικρατοῦσαν νὰ φονεύσουν. Ὁ Δαυὶδ ὅμως δὲν ἐπέβη ἔτσι, ἀλλὰ οὐκ νὰ εἶχε λάβει κατὰ τὸ φυλάξῃ καὶ ἐπρόκειτο νὰ δώσῃ λόγον δι' αὐτὸ. Οὐ μόνον δὲν ἐπειραζεν ὁ ἴδιος τὸν ἐχθρόν, ἀλλὰ ἠμπούσε καὶ ἄλλους οἱ ὅποιοι ἤθελουν νὰ τὸν φονεύσουν καὶ ἔγινον ἐκείνους ὑπερασπιστὴς καὶ συμπαροῦς ἀριστος. Ὅποτε ἔδωκεν ἡ δὲν ἔτι τοῦ λόγου νὰ εἴπῃ κανεὶς ὅτι ὁ Δαυὶδ εἶχε περιπέσει πῶτε εἰς κίνδυνον καὶ οὐ, ὁ Σαοῦλ. Διότι δὲν ἦτο ἀσφμαντος ὁ ἀγὼν τὸν ὅποιον ὑπέμεινεν, ἐπιβίβειν μὲ κάθε τρόπον νὰ σωθῇ τὸν Σαοῦλ ἀπὸ τὴν ἐπιβουλὴν ἐκείνου. Ὅστε εἶχε φανερῶς ὅσον, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ σκαθῇ ὁ ἴδιος, ὅσον ἐκδηλῶν ἡμῶς κάποιος ἀπὸ τοὺς στρατιώτας ὑποκίνησεν εἰς τὸν θυμὸν του καὶ φονεύσῃ τὸν ἄνθρωπον. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ παρουσίᾳ μιαν τέτοιαν δικαιολογίαν. Ἐκεῖνος μὲν κατηγοροῦσαν, κατηγορούμενος δὲ ἦτο ὁ κοίμαμενος Σαοῦλ. Ὁ ἐχθρὸς ἀπελογεῖτο δι' αὐτὸν 761 Α

καὶ ὁ Θεὸς ἦτο ὁ δικαστής, ὁ ὁποῖος ἐπεκέλευσε τὴν κρίσιν τοῦ Δαυὶδ. Διότι δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἐπιβάλῃ τὴν γνώμην του εἰς τοὺς μαινόμενους ἀπὸ θυμὸν στρατιώτας χωρὶς τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἶχε καθίσει εἰς τὰ κείλη τοῦ προσφίτου καὶ ἔκανε πειστικά τὰ λόγια του ἐκείνα. Δὲν ἦτο δὲ μικρὰ καὶ ἡ συμβολὴ τοῦ Δαυὶδ. Ἐπειδὴ κατὰ τὸν προηγούμενον καιρὸν τοὺς εἶκεν ἐκπαίδευσαι, εἴτι, τοὺς εἴβρεν ἐτοιμοὺς καὶ περβαρικούς κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ ἀγώνος. Διότι δὲν τοὺς διαμαρτυροῦσε ὅπως διοικεὶ στρατηγὸς τοὺς στρατιώτας, ὡς ἀλλὰ προέτατο αὐτὸν ὡς ἱερεὺς καὶ ἀπομύνης τὸ σπῆλαιον ἐκεῖνο ἦτο ἐκκλησία. Καὶ τοὺς ἀμίλητος ἐπὶ ὅπως θὰ ὁμιλοῦσε ἕνας ἐπίσκοπος. Καὶ μετὰ τὴν ὁμιλίαν αὐτὴν προσέφερε μίαν ἀξιοθαύμαστον καὶ παρόδοξον θυσίαν. Δὲν ἐθύσασεν μόσχον οὐτε κατὰσφραξεν ὄρνιθιν ἀλλὰ προσέφερεν εἰς τὸν Θεὸν κῆτι πῶς πολυτιμώτερον, πράσινα δηλαδὴ καὶ μετασπάθειαν, ἄροῦ ἐθύσασεν τὸν κτηνὸν θυμὸν καὶ ἀφόνευσε τὴν ὀργὴν καὶ ἐνέκρωσε τὰ γήινα μέλη του. Καὶ ἐνενεὶ ὁ ἴδιος καὶ σφάγειον καὶ ἱερεὺς καὶ θυσιολήριον. Διότι καὶ ὁ λογισμὸς, ὁ ὁποῖος προσέφερε τὴν πράσιναν καὶ C τὴν μετριοπάθειαν, καὶ ἡ μετριοπάθεια καὶ ἡ πραότης καὶ ἡ καρδία εἰς τὴν ὁποίαν προσεφέροντο αὐτὰ ἦσαν ὅλα ἰδικά του.

2. Ἄφορ λοιπὸν προσέφερε τὴν καλὴν αὐτὴν θυσίαν καὶ ὠλοκλήρωσε τὴν νίκην καὶ δὲν ἐλείπε πλέον τίποτε ἀπὸ τῶν τρόπων, εὐχαρίστη ὁ αἰεὶς τῶν ἀγώνων, δηλαδὴ ὁ Σαούλ, καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ σπῆλαιον χωρὶς νὰ γνωρίσῃ τίποτε ἀπὸ ἐκεῖνα πῶς εἶκον γίνεσθαι. Ἐξῆκει δὲ καὶ ὁ Δαυὶδ ὁποῖον. (Α. Βασ. 24, 9) ἀπενίξων τὸν οὐρανὸν με καθαρὰς ὀφθαλμοῦς καὶ εἶχε τότε ἀγαλλίσσιν μεγαλυτέραν ἀπὸ ὅσων ὅταν εἶχε νικήσῃ τὸν Γολιάθ καὶ τοῦ εἶχε κόψει τὴν κεφαλὴν. B Διότι αὐτὴ ἡ νίκη ἦτο λαμπρότερα ἀπὸ ἐκεῖνην, ἡ λεία τοῦ πολεμοῦ πῶς περικρατῆς καὶ τὸ τρόπαιον ἐνδοξότερον. Ἐκεῖ μὲν εἶχε χρειασθῇ καὶ σφενδόνην καὶ λίθους καὶ μάκριν ἐνῷ ἐδῶ δὲ λογισμὸς ἐγένετο τὰ πάντα. Ἡ νίκη ἐκερδίσθη χωρὶς ὅπλα καὶ τὸ τρόπαιον ἐστήκειτο ἀναμάρτητον. Ἐπὶ ἀνέστη λοιπὸν κρατῶν οὐκ τὴν κεφαλὴν τοῦ θαρβάρου, ἀλλὰ τὸν θυμὸν τοῦ νεκρωμένου καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ ἐξησθενημένου. Καὶ οὕτως τὰ λάφυρα δὲν τὰ ἀφιέρωνεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. E ἀλλὰ εἰς τὸν οὐρανόν, εἰς τὴν ἑνὶ πάλιν Τύραν δὲν τὸν πρῶτον τοῦσαν γυναῖκα αἱ ὁποῖαι ἐκόρευαν καὶ τὸν ὑπεδέκοντο μετ' ὁμοφρονίας καὶ ἐγκωμίων, ἀλλὰ τὸν ἐκπεροκροτοῦσαν εἰς τοὺς οὐρανούς. τὸ πλῆθος τῶν ἀγγέλων, οἱ ὁποῖοι ἐθαύμαζαν τὸ φρόνημα καὶ τὴν μεγαλομνησίαν του. Διότι ἐπέστρεφεν ἄροῦ εἰς

οὕτως τὸν Σαούλ καὶ ἄφορ εἶχε προεξήρῃ μύρια τραύματα εἰς τὸν ἀληθινὸν ἐχθρόν, τὸν διόβολον. Διότι ὅπως εἶπεν ὁργίζωμεθα ἡμεῖς καὶ μακίωμεθα καὶ συγκρουώμεθα μετὰ τοῦ Σαούλ καὶ ἀγῶνεται ἐκεῖνος, εἴτοι καὶ εἶται ἔσχατον εἰρήνην καὶ ὁρῶνται καὶ συγκρατοῦν τὴν ὀργὴν μας ἐντρέπεται καὶ πατεῖνεται. 742 A ἐπειδὴ εἶναι ἐχθρὸς τῆς εἰρήνης ἀντιπαλὸς τῆς ὁμονοίας καὶ πατὴρ τοῦ φόβου. Ἐξῆλθε λοιπὸν ὁ Δαυὶδ καὶ παρουσίαν εἰς τὸν κόσμον στεφανωμένην τὴν δεξιὰν καὶ τὴν κεφαλὴν. Διότι ὅπως εἰς τοὺς ὁρίστους πυγμάχους οἱ βασιλεῖς πρὸ τῆς κεφαλῆς στεφανώσονται καλλὰς τὴν δεξιὰν τοῦ πυγμάχου ἢ τοῦ πανκρατιστοῦ. 743 ἔτοι εὐπερίωνος καὶ ὁ Θεὸς τὴν κείρα ἐκείνην, ἡ ὁποία κατεβάρυνε τὸν κρατῆρα καθαράν τὸν ἔξωρος νὰ δεῖξαι εἰς τὸν Θεὸν ἐνδομάρτυρον τὴν μάκριν καὶ νὰ ἀνταποδῇ εἰς τὸσον μεγάλην ὀργὴν θυμοῦ. B Δὲν ἐξῆλθε φορὸν τὸ διαδῆμα τοῦ Σαούλ, ἀλλὰ ἐξῆλθε φορὸν στέφανον δικαιοσύνης. Δὲν ἐξῆλθε φορὸν τὴν βασιλικὴν παρφόραν, ἀλλὰ ἐξῆλθεν ἐνδομάρτυρος μετ' ὁμοφρονίας, ἡ ὁποία ξεπερνῶσε τὴν ἀνθρώπινον φύσιν καὶ ἀνταποδίδουσαν ἔνδοξον λαμπρότερον ἀπὸ κάθε στολῆς.

Ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ σπῆλαιον μετ' ὅσον δόξαν μετὰ καὶ αἱ τρεῖς παῖδες ἀπὸ τὴν κάμινον. Διότι ὅπως ἐκείνους δὲν τοὺς κατέκρυψε τὸ πῦρ, εἴτοι καὶ τοῦτον δὲν τὸν κατέκρυψε ἡ φλόγα τῆς ὀργῆς. Καὶ αὐτοὺς ἐκείνους μετὰ τὸ πῦρ τοῦ τοῦ περικύβαντος ἐξωτερικῶς δὲν τοὺς ἐδάσπε. Αὐτοὺς δὲ μολοῦντας τὰ ἀνημέμενα κάρθουνα τὸ εἶχε μέσα τοῦ καὶ ἐδάσπε τὸν διόβολον ἀπ' ἐξω C νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κάμινον μετὰ τὴν παρουσίαν τοῦ ἐχθροῦ, τὴν προποσίτην τῶν σκαρτιαστῶν τὴν εὐκόλιαν διαπρόξενον τοῦ φόβου, τὴν ἀποσίτην βοηθὸν τοῦ βασιλέως, τὴν ἀνόμενισιν δοῦσαν εἶκον περᾶσαι τὴν ἀγανίαν δι' ὅσα ἐπρόκειτο νὰ ἐπακαλουθῇσαν εἰς τὸ μέλλον (ἴδωτε, αὐτὸς, περισσότερο ἀπὸ κλήματα καὶ πύσσιν καὶ στυγὴ καὶ ἀπὸ ὅλα ὅσα ἐκαίοντο εἰς τὴν κάμινον τῆς Βαβυλώνας, ἐβγαλε μεγαλύτεραν φλόγα, δὲν κατεκάη, οὐτε ἔπαθε κατὰ τέτοιαν, ὅπως θὰ ἦτο φυσικόν, ἀλλὰ ἐξῆλθε καθαρὰ καὶ ἡ θεὰ τοῦ προσώπου τοῦ ἐχθροῦ μάλιστα ἐγένεν αἶψα νὰ ἐνδυναμωθῇ περισσότερο τὸ φρόνημά του.

Ὅταν τὸν εἶδε νὰ κοιμᾶται ἀκίνητος D χωρὶς νὰ ἠμπορῇ νὰ κινή τίποτε, εἶπεν εἰς τὸν λαόν του. Πῶς εἶναι πῦρ ὁ θυμὸς ἐκεῖνος, Πῶς εἶναι ἡ πονηρία του, Πῶς εἶναι αἱ τῶσαι μηχανορραφίαι καὶ ἡ κακοβουλία του. Ὅλα αὐτὰ ἔχουν φύγει καὶ ἔχουν καθεῖ νικημένα ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ ὕπνου.

2 Τὸ περικύβαντος ἦτο εἶδος πυγμῆς καὶ πόλεως μετ'.

καὶ ὁ βασιλεὺς εὐρίσκειται χαλιμαμένος ἔδω καὶ θεμένος, χαίρει νὰ σκεφθούμεν ἢ νὰ κἀμινεν ἡμεῖς τίποτε πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν. Τὸν ἐβλέπετε νὰ κοιμᾶται καὶ ἐπιλασσοῦνται τὸν κοινὸν θάνατον ἔδω τῶν ἀνθρώπων. Δίδει ὁ ὕπνος δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ προσωρινὸς θάνατος καὶ πρόσκαιρον τέλος. Δὲν θὰ ἦτο παράκαιρο νὰ ἐνθυμηθῇ κανεὶς εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν τὸν Δαυὶδ. Διότι, ὅπως ἐκεῖνος Ε. ἀνέβηκεν ἀπὸ τὸν λάκκον ἁφροῦ εἶχε γλυτώσει ἀπὸ τὰ θηρία, ἔτσι ἐξῆλθε καὶ ὁ Δαυὶδ ἀπὸ τὸ σπῆλαιον ἁφροῦ εἶχε νικήσει θηρία πολὺ φοβερότερα. Διότι ὅπως τὸν δίκαιον ἐκεῖνον τὸν ἐπεριτριγύριζαν λέοντες, ἔτσι καὶ ἐναντίον τούτοις ἐπετίθεντο λέοντες πολλὴ ἀγριότητος, τὰ πάθη. Θυμὸς διὰ τὰ παρελθόντα ἀπ' ἔδω καὶ φόβος διὰ τὰ μέλλοντα ἀπ' ἐκεῖ. Ὅμως αὐτὸς καθυπόκειτο καὶ ἔφραζε τὰ στόματα καὶ τῶν δύο θηρίων, διδόντων ἡμῶς κτῆς. Διότι τίποτε δὲν εἶναι πρὸ ἀσφαλὲς ἀπὸ τοῦ νὰ φερόμεθα μὲ μεγαλοφυΐαν πρὸς τοὺς ἐχθρούς, καὶ τίποτε πρὸ ἀσφαλὲς ἀπὸ τοῦ νὰ θέλωμεν νὰ ἐκδικούμεθα καὶ νὰ ἀνταποδίδωμεν τὰ κακά.

Εκεῖνος λοιπὸν ὁ ὁποῖος εἶχε θελήσει νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ Δαυὶδ. 763 Α. εὐρίσκειτο χαλιμαμένος γυμνὸς καὶ ἀπλὸς καὶ ἐγκαταλειμμένος ἀπ' ὅλους, εὖν νὰ εἶχε παραδοθῇ αἰχμάλωτος. Ἀντιθέτως ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ὑποκαρούσε πάντοτε καὶ οὔτε ἤθελεν, ἐνῷ εἶχε δίκαιον νὰ ἀνταποδῇ τὸ ἴδιον, χωρὶς πολιτικῆς μηχανῆς, χωρὶς ὅπλα καὶ ἵππους καὶ χωρὶς στρατιῶτας, ἔπαιαν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ τὸν ἐχθρόν. Καὶ τὸ σπουδαιότερον ἐπ' ὅλα εἶχε καρδίαν μεγαλυνθῆσαν εὐνοίαν ἀπὸ τὸν Θεόν.

3. Μακαρίζω θεοβαίως τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, διὰ ἐπειδὴ εἶδε τὸν ἐχθρόν χαλιμαμένον ἄμφορ, ἀλλὰ ἐπειδὴ τοῦ ἐκάρτεκε τὴν ζωὴν. ἐνῷ τὸν εἶπεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ. Δίδει τὸ πρῶτον ἥτο ἔργον τῆς ὑπέρβατης τοῦ Θεοῦ. ἐνῷ το δεύτερον τὸ ἴδιον τὸν ἐχθρόν. Πῶς δὲν θὰ ἦτο λοιπὸν φυσικὸν νὰ τὸν προσέτουν οἱ στρατιῶται καὶ νὰ αἰσθάνωνται πρὸς αὐτὸν τὴν ἀφοσίωσιν; Διότι εὖν εἶχαν μυρῆς. Τηκεῖ δὲν θὰ τὸς εἶδαν ὅλας προσήκους διὰ τὸν στρατιῶν ἁφροῦ ἐγνώρισαν ἐμπράκτως ἀπὸ τὴν φροντίδα διὰ τὸν ἐχθρόν τὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς φίλους. Διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶναι πρὸς καὶ ἡμέρος πρὸς ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι τὸν ἔχουν λυτῶσει, θὰ ἐρέσει κατὰ μέτρον λόγον κατὰ τὸν ἴδιον πρὸς τοὺς φίλους τοῦ. Αὐτὸ λοιπὸν ἦτο τὸ μεγαλύτερον ἐκδήγουν τὸ ὅτι οὐκ ἐθέτει. Ὅχι δὲ μόνον ὑπέκυτοι πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ προθυμότεροι κατὰ τὸν ἐχθρόν ἦσαν. C γὰρ γινώσκοντες ὅτι εἶχον πλησύνειν τὴν συμπεριποίησιν τὸν Θεόν,

ὁ ὁποῖος συμπαρίστατο πάντοτε εἰς τὸν στρατιῶν καὶ ἐκαμνε τὰ πάντα εὐκολώτερα. Καὶ τὸν Δαυὶδ λοιπὸν τὸν ἐπρόσεκον ὅχι ὡς ἄνθρωπον ἀλλὰ ὡς ἄγγελον. Καὶ πρῶτον τὸν ἀνταμείβει ὁ Θεὸς ἐκέρδιξεν αὐτὸς περισσότερα ἀπὸ αὐτὸν ὁ ὁποῖος εἶχε σωθῇ, καὶ νῆκιν λαμπροτέρων ἀπὸ τῶν ἐν ἐφάνευσεν τὸν Σαούλ. Διότι εὖν τὸν ἐφάνευσεν τί θὰ ἐπέρδιξεν ἀντάξιν ἐκεῖνος πρὸς τὸ ὅτι οὐκ ἐκέρδιξε μὲ τὸ νὰ τοῦ σῶσιν τὴν ζωὴν.

Αὐτὸ λοιπὸν νὰ τὸ σκέπτεται καὶ συ διαν θὰ συλλέξῃς τὸν ἐχθρόν σου διὰ δηλοῦν εἶναι πολὺ μεγαλύτερον καὶ ἐπικερδέστερον τὸ νὰ τὸν ἀφῆσθαι ζωντανόν ἀπὸ τοῦ νὰ τὸν φονεύσῃς. Διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θὰ τὸν φονεύσῃ καὶ θὰ κατηγορήσῃ πολλὰς φορές τὸν Δαυὶδ τοῦ καὶ D θὰ εἶχεν ἴσως συνειδήσεως, καταδικασόμενος ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν ἐκεῖνην καθε ἡμέραν καὶ κάθε ὥραν. Ἐκεῖνος ὅμως ὁ ὁποῖος θὰ τοῦ χάρισεν τὴν ζωὴν καὶ θὰ καὶ ἡμῶς ἡμῶς ἄλλον χρόνον, καίρεται. κατόπιν καὶ ἀγάλλεται, τρέφει καλὰς ἐλπίδας καὶ ἀναμένει τὴν ἀνταπόδωσιν τῆς ἀνταποδοσίας τοῦ ἀπὸ τὸν Θεόν. Καὶ ἐν καύσει εὐρεθῇ εἰς δυσκόλον θέσιν, θὰ ἀπαιτήσῃ μὲ πολλὴ θάρρος τὴν ἀνταπόδωσιν ἀπὸ τὸν Θεόν ὅπως καὶ ὁ Δαυὶδ τὰ ἀπῆλκυσεν ὅλα αὐτά, ἁφροῦ εἶχε καύσιν ἀπὸ τὸν Θεόν μενέας καὶ θαυμαστάς ἡμετέρας διὰ τὴν φροντίδα τοῦ πρὸς τὸν ἐχθρόν τοῦ αὐτοῦ.

Ε. Ἀλλὰ εἰς ἴστωμεν τί συνέβη ἔπειτα. «Καὶ ἐξῆλθε Δαυὶδ ἐκ τοῦ σπηλαίου λέγει, ἡπίως Σαούλ καὶ ἐδόθησαν αὐτοῦ, οὕτως λέγουν. Κυριε μου βασιλεῦ. Καὶ ἀνέβλεπε Σαούλ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, καὶ ἔκρυψε Δαυὶδ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν καὶ προσκύνειν αὐτῷ» (Α' Βασ 24, 9). Αὐτὰ δὲν τοῦ χαρίζουν ὀλιγοτέρων τηρῶν ἀπὸ τοῦ ὅτι ἔκρυψε τὸν ἐχθρόν τοῦ. Διότι δὲν ἔμπορούσε ὁ οὐκ ἐθέτει νὰ μὴ φουσκῇ ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν πλησίον εὐεργεσίαν, μᾶλλον δὲ νὰ μὴ πάθῃ αὐτὸ ποῦ παθαίνουν οἱ πολλοί, οἱ ὁποῖοι περικερνοῦν αὐτὸν, ποῦ εὐφροσύνησαν, ὅπως περιφοροῦν τοὺς δοῦλους. 764 Α. καὶ ὁ πῶν τὸν ἐχθρόν τὸν ἀπὸ ὑπερηφάνειας. Ὁ μακάριος Δαυὶδ ὅμως δὲν συμπεριεφύκει εὖς, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν εὐεργεσίαν ἐφέρετο μὲ μετριοφροσύνην. Αἰτία δὲ δι' αὐτὸ ἦτο τὸ ὅτι ἐνόμιζεν ὅτι κανένα ἀπὸ τὰ κακοῦργα αὐτὰ δὲν ὑπεφύκειτο εἰς τὸν ἴδιον τοῦ καὶ τὰ ἀπεδίδεν ὅλα εἰς τὴν θεὸν χάριν. Διὰ τοῦτο καὶ, ἐνῷ αὐτὸς εἶναι ὁ σωτὴρ, προσκυνεῖ αὐτὸν ποῦ ἔσπευ, τὸν ἀνοητὴν πᾶν βασιλεῦ καὶ τὸν εὐαγὲς τοῦ ἀναβλέπει δοῦλον, κατανακῶν μὲ τὸ σῶμα αὐτὸ τὴν ὑπερηφάνειαν, παρηγορῶν τὸν θυμὸν καὶ ἐξοφλοῦν τὸν σῶμα.

Ἄς ἀκούσμεν δὲ καὶ τὴν ἀπολογίαν τοῦ. Ὅτι τὸ ἄκουσας τῶν λόγων τοῦ λαοῦ, λεγόντων ὅτι Δαυὶδ ζητεῖ

τὴν ψυχὴν σου. Α. Βασ. 24, 10. Καὶ ὅμως πᾶν πάντα, ἢ πρὶν ἀπὸ αὐτά, ὁ συγγραφεὺς εἶπεν ὅτι ὁ λαὸς ἦτο μαζὶ τοῦ, ὅτι ἦτο συμποσὴς εἰς τοὺς δούλους πρὸ βασιλείας καὶ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως καὶ ὁ λαὸς ὁ στρατὸς ἀκαταστάτους τὴν γνώμην τοῦ Πᾶς λοιπὸν λέγει ἐν αὐτῇ ὅτι ἀπῆρχαν ἐνθρώποι οἱ ὁποῖοι τὸν διέβαλλον καὶ τὸν αὐκοραντοῦσαν διὰ τὴν ἔξοργισσιν τὸν Σαουλ ἐναντίον τοῦ Δαυὶδ τοῦ ὅτι δὲν ἐπέστη ἀπὸ ἄλλους ἀλλὰ ἀπὸ ἐξημερώθησε μόνος τοῦ μέσα τοῦ τῆν κακίαν αὐτὴν κατεδύκε τὸν δίκαιον, τὸ φανερώσαν ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου ὅταν εἶπεν ὅτι ὁ φθόνος ἐνεργήθη ἀπὸ τὰς ἐπισημασίας καὶ ἐμεγάλυνε προσθετικῶς κάθε ἡμέραν Διὰ τοῦτον ὁ μεταφέρει τὴν αἰτίαν εἰς ἄλλους λέγων εἶναι ἀκούεις πᾶν λόγον τοῦ λαοῦ σοι λεγόντων Ἰδοὺ Δαυὶδ ζῆρεῖ τὴν ψυχὴν σου. Διὰ τὴν τοῦ δαυὶδ τὴν διὰ τὴν κακίαν αὐτὴν τὸ κῆλον πολλὰς φορὰς καὶ οἱ πατέρες διὰ τοὺς λόγους τῶν Ἀποστόλων λέγει ὅτι αὐτὸς τὸν υἱὸν τοῦ, ἀπὸς ἔχει διορθωρὴ καὶ ἔχει διαπραξίαν πολλὰ κακά, καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι πεπεισμένος ὅτι μόνος τοῦ αὐτοθούλως ἐστράφη πρὸς τὴν πονηρίαν, μεταστέλλει πολλὰς φορὰς τὰ ἐγκλήματα εἰς ἄλλους, λέγων τὰ ἔξω. Γνωρίζω ὅτι τὸ φεῖγμα δὲν εἶναι ἰδικόν σου. Ἄλλοι αὖ ἐκφραστοὶ καὶ αὐτὸ ἐξήγησαν Ἰδικόν των εἶναι ὅλο τὸ φεῖγμα. Οὐκ αἶ δὲ εἶσι δὴ αὐτὸς πᾶν τὰ ἀκούει αὐτὰ θὰ ἡμπορῇ. Δὲν ἀρκέσει λίγος τὸ μάτι τοῦ ἀπὸ τῆν κακίαν καὶ νὰ ἐπανεῖθαι ἐκκαλοῦμεν εἰς τὴν ἀρετὴν, ἐπειδὴ ἐντρέπεται καὶ κακινίει μὴπως φανῇ κατωτερός ἀπὸ τὴν νουμὴν πᾶν ἔχουν δι' αὐτόν. Τὸ ἴδιον ἔκαμε καὶ ὁ Παῦλος εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολὴν τοῦ Μετὰ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς καὶ μακροὺς ἐκείνους λόγους καὶ τὰς ἀπεργασίας κατηγορίας τὰς ὁποίας ἀπηγόρευον ἐναντίον των, πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς, ἐπιθυμῶν νὰ ἐλαφρύνῃ τὴν κατηγορίαν διὰ νὰ ἀναπνεύσουν λίγος ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα καὶ νὰ ἡμπορέουν νὰ ἀπολογηθῶν. τοὺς λέγει τὰ ἀκούειθαι. Ἐγὼ πεποιθὴ εἰς ὑμᾶς, ὅτι σὺ δὲν ἄλλο φρονήσετε. ὁ δὲ Ε. παρῶσαν ὑμᾶς δοῦναι τὸ κρίμα, ὅπως ἂν ἦ. (Γαλ. 5, 10)

Τὸ ἴδιον ἔκαμε καὶ ὁ Δαυὶδ ἐν αὐτῇ. Διὸ καὶ τὸ νὰ εἴπῃ εἶναι τὴν ἀκούει πᾶν λόγον τοῦ λαοῦ λέγοντος Ἰδοὺ Δαυὶδ ζῆρεῖ τὴν ψυχὴν σου. Ἐδειξεν ὅτι ἄλλοι τὸν παρεργίζον καὶ τὸν διεφθέρουν. Ἦθελε μὲ κάθε τρόπον νὰ τοῦ εὖρη δικαιοσύνην διὰ τὰ ἐγκλήματα. Ἐν συνεχείᾳ ἀπολογούμενος διὰ τὰ ἰδικὰ του λέγει καὶ ἰδοὺ ἐπαράσιν οἱ ὀφθαλμοὶ σου σήμερον, ὡς παρέδωκε σε Κύριος εἰς τὰς χεῖρας μου. Ἄν τὸ σπλάγχνον καὶ οὐκ ἔβουλήθην ὀκνεῖν σε καὶ ἐρεμιάμην σου καὶ εἶπας οὐκ ἐποίησα τὴν χεῖρά σου ἐπὶ

τὸν κύριόν μου. ὅτι χρυσὸς Κυρίου ἐστίν. Α. Βασ. 24, 11. Ἐκεῖνοι μὲν λοιπὸν συκοφαντοῦν με λόγους λέει, ἐν αὐτῷ ὅμως ἀπολογουμαι με ἔργα, καὶ με ἔργα ἀνασκευάζω τὴν κατηγορίαν. Δὲν χρειάζομαι λόγους, ἐπειδὴ ἡ ἐκδίκαια τῶν πραγμάτων ἡμπαρεῖ νὰ διδάξῃ σαφέστερον ἀπὸ κάθε λόγον ποῖοι εἶναι ἐκεῖνοι καὶ ποῖος εἶμαι. ἔγω καὶ ὅτι εἶναι συκοφαντὰ καὶ ψεύδης ἡ ἐναντίον μου κατηγορία. Καὶ δι' αὐτὰ δὲν παρουσιάζω ἄλλον μάρτυρα παρὰ τὸν ἑαυτὸν, ὁ ὁποῖος ἔχει εὐεργετηθῇ.

4. Β. Καὶ πῶς, λέγουν, ἡμποροῦσε νὰ παρουσιασθῇ ὡς μάρτυς ἐκεῖνος, ὅταν ἐγένοντο αὐτὰ ἐκκομῶτα καὶ αὐτὸς ἦκουσε τοὺς λόγους, οὐτε εἶδε τὸν Δαυὶδ νὰ εὐρίσκειται κοντὰ του καὶ νὰ συνομιλῇ με τοὺς στρατιώτας. Πᾶς θὰ ἀπαντήσωμεν λοιπὸν διὰ τὴν νύμφη σαφὴς ἡ ἀπόδειξις. Ἐν ἔκτατον ὡς μάρτυρας ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι ἦσαν τότε μαζὶ τοῦ, θὰ ὁμιλοῦντο τῇ μαρτυρίᾳ. Σαουλ καὶ θὰ ἐνόηζεν ὅτι τὰ ἔλεγαν αὐτὰ κἀνόντες λόγον εἰς τὸν Δαυὶδ. Ἐὰν δὲ ἐπιχειροῦσε νὰ ἀπολογηθῇ με συλλογισμὸς καὶ με τὴν λογισμὴν θὰ ἦεναι ὁ περὶ αὐτοῦ ἐκκομῶτα ἐπειδὴ ἡ γνώμη τοῦ δικαίου ἦτο διεφθαρμένη. Διὸ πᾶς θὰ ἡμποροῦσεν ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος κατεδύκεν ὅτιρα ἀπὸ τῶς εὐεργεσίας αὐτὸν πᾶν ποτὲ δὲν τὸν εἶχεν ὀδύνη, νὰ πιστεύῃ ὅτι ὁ ὀδύνητος ἐν τῷ τὸν εἶχε μέσα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ, τοῦ εἶχε κατέσει τὴν ζωὴν. Ἐπειδὴ, ὡς καὶ τὸ πλεῖστον, οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι κρίνουν καὶ τοὺς ἄλλους ἀπὸ τοὺς ἑαυτοῦ των. Ἐκεῖνος ἐπὶ παραδείγματι, ὁ ὁποῖος με θὰ διαρκῶς δὲν θὰ ἡμποροῦσε νὰ πιστεύῃ εὐκολὰ ὅτι ὁ παρῶς καὶ ὁποῖος πᾶν ζῇ με ἐγκράτει. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ὁ φρονηματικὸς εἰς τὰς πόδας νομίζει ὅτι καὶ αὐτοὶ πᾶν ζῶν εὐφρενῶς εἶναι ἀκόλαστοι. Ἐκεῖνος πάλιν ὁ ὁποῖος ἀρπάζει τὰ πράγματα τῶν ἄλλων δὲν θὰ ἡμποροῦσε νὰ πεισθῇ εὐκολὰ ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ἰδὲν εὐφραίνονται καὶ τὰ ἰδικὰ των. Ἐγὼ λοιπὸν καὶ αὐτὸς, ἀπὸ καὶ ἐκταμένη ἀπὸ τὴν ὁρμήν, δὲν θὰ ἐπίστευεν εὐκολὰ ὅτι ὑπάρκει ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἔχει νικήσει τὸ πάθος εἰς τέτοιον βαθμὸν ὥστε, ὅτι μόνον νὰ μὴ ἔβουλη, ἀλλὰ καὶ νὰ αὐτὴν αὐτὸν πᾶν τὸν ἔχει ἀδικήσει.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ γνώμη τοῦ δικαίου ἦτο διεφθαρμένη, καὶ οἱ μάρτυρες, δὲν εὐχὸν προσεκαλοῦντο, θὰ ἦσαν ὁπότε, ἐγιναν ἔτσι τὰ πράγματα ὥστε νὰ παρουσιασθῇ ὁ πείθει ὁ ὁποῖος θὰ ἡμποροῦσε νὰ κλέψῃ τὸ σπλάγχνον καὶ τῶν πλεόν ἀνασπώντων. Ποῖα λοιπὸν ἦτο ἡ ἀπόδειξις αὐτῇ, τὸ ἄκρον τοῦ ἐνδύματος, τὸ ὁποῖον καὶ ἔδεικνεν ὁ Δαυὶδ λέ-

γων. Ε « Ἰδοὺ τὸ πλεόντισον τῆς δουλοφροσύνης ἐν τῇ χειρὶ μου, ὃ ἐγὼ ἀπέβην καὶ οὐκ ἀπέκτεινά σε » (Α' Βασ. 24, 12). Χωρὶς φωνὴν ὁ μάρτυς, ἀλλὰ σαφέστερος ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἔχουν φωνήν. Διότι ἂν δὲν ἤμουν πλησίον σου, λέγει, καὶ δὲν ἐπτεκώμουν κοντὰ εἰς τὸ σῶμα σου, δὲν θὰ εἶχα κόψει τὸ τμήμα αὐτοῦ τοῦ ἐνδύματος. Βλέπεις πόσον καλὸν ἐγένετο μὲ τὸ νὰ κινήθῃ ὁ Δαυὶδ ἀντιθέτως αὐθόρμητα, "Ἄν δὲν εἶχε κινηθῇ ἀπὸ τὴν ὀργήν, δὲν θὰ ἐπιληροφορούμεθα τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ ἀνδρός (διότι οἱ πολλοὶ θὰ ἐνόμιζαν ὅτι ἐπείσθη τοῦ ἐκθροῦ διὰ τὴν μεγαλοφυΐαν ἀλλὰ ἀπὸ ἀνασφάλαν; δὲν θὰ εἶχε κόψει τὸ ἐνδύμα. Ἐάν δὲ δὲν τὸ εἶχε κόψει δὲν θὰ ἠμποροῦσε μὲ τίποτε ἄλλο νὰ πείσῃ τὸν ἐκθρόν. 766 Α. Τώρα θρως ἐπειδὴ παρεκινήθη ἀπὸ τὴν ὀργήν καὶ τὸ ἔκοπεν, ἔδωκεν ἀναμφισβήτητον ἀπόδειξιν τῆς προνοίας τοῦ

Ἀφοῦ λοιπὸν παρουσιάσας τέτοια ἀληθινὰ καὶ μὴ διανομήντα νὰ ἐνεργῇ ὑποψίας μαρτυρίαν, καλεῖ μάρτυρα καὶ δικαστὴν τῆς ἀνάγκης τοῦ τὸν ἴδιον τὸν ἐκθρόν λέγων τὰ ἀκόλουθα. εἴ "ὦθι καὶ ἴδε σήμερον, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῇ καρδίᾳ σου κακία, οὐδὲ ἀθέτησις καὶ οὐ δεσμεύεις τὴν ψυχὴν μου τοῦ λαβεῖν αὐτήν » (Α' Βασ. 24, 12). Ἀπ' ἐδῶ μάλιστα θὰ ἠμποροῦσε κανεὶς νὰ τὴν θαυμάσῃ διὰ τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ, ὅτι τὴν ἀπολογίαν τοῦ τὴν συνθέσει μόνον ἀπὸ τὰ γεγονότα ἐκείνης τῆς ἡμέρας. Διότι αὐτὸ ὑπενόησε ὅταν εἶπε ἐγὼ καὶ ἴδε σήμερον. Δὲν λέγει τίποτε. Β ἀπὸ τὰ περικομμένα λέγει. Μοῦ εἶναι ὀρεκτὴ ἀπόδειξις ἡ σημερινὴ ἡμέρα. "Ἄν καὶ θὰ ἠμποροῦσε βεβαίως νὰ ἀπαριθμήσῃ, ἐάν ἤθελε, πολλὰς καὶ μεγάλας ευεργετίας τῆς ὁποίας εἶχε κάνει προηγουμένως. Διότι θὰ ἠμποροῦσε νὰ τοῦ ὑπενθυμίσῃ τὴν μονομασίαν πρὸς τὸν ἐκθρόν καὶ νὰ τοῦ εἴπῃ "Ὅταν ἡ ἐκθροικὴ ἐπέθετο σὺν κάποιος κατακλυσμός, ἐπρόκειτο νὰ παρασύρῃ ἀλόκληρον τὴν χώραν καὶ σὲ εἰχατε χαρίσει κατατρομαγμένοι καὶ ἐπερμένοντες ἀπὸ ἡμέραν εἰς ἡμέραν νὰ ἀποθάτε. ἐγὼ, χωρὶς νὰ μὲ ἀναγκάσῃ κανεὶς, ἦλθα κοντὰ καὶ ἐνῶ σὺ μὲ ἠμπούεις καὶ μὲ συγκομπούεις καὶ τοῦ C ἔλεγες "οὐ δύνημι πορευθῆναι διὰ παιδάριον εἰ, αὐτὸς δὲ ἀνὴρ πολέμου ἐκ γενεῆς αὐτοῦ δὲν ὑπεχώρησα ἀλλὰ ἐπέδρα μισοῦ ἀπὸ δίκου, τοὺς ἄλλους ἀντιμετώπισα τὸν ἐκθρόν τοῦ ἔκοψα τὴν κεφαλὴν καὶ ἀπέθραξεν ὅταν τὴν ἐπέθεσαν τῶν βασιλέων, ἡ ὁποία ὤρμαινε μὲ ὀργιστὸν χειρὸν καὶ ἐστῆρα τὴν χώραν πρὸς ἐκλινίαν νὰ πέσῃ. Καὶ χάρις εἰς ἐμὲ σὺ μὲν διατηρεῖς τὴν βασιλείαν καὶ τὴν ζωὴν σου, οἱ δὲ ἄλλοι δλοὶ μαζί μὲ τὴν ζωὴν σου χάρις εἰς ἐμὲ

ἔχουν τὴν χώραν, τὸς οἰκίος, τὰ παιδιὰ καὶ τὰς γυναῖκας τῶν

D Μετὰ δὲ ἀπὸ τὰς ἐρώσεις ἐκεῖνα θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἀναφέρῃ καὶ ἄλλους πολέμους τοὺς ὁποίους ἐκέρχισε καὶ οἱ ὅποιοι δὲν ἦσαν κατώτεροι ἀπὸ αὐτῶν. Καὶ ὅτι, ἐνφ καὶ μίαν καὶ δύο καὶ πολλὰς φορές εἶκεν ἐπιχειρήσει νὰ τὸν φονεύσῃ καὶ εἶχε ράβδι τὸ δόρυ ἐναντίον τοῦ, δὲν τοῦ ἐκράτησε κακίαν. Ἐπίσης ὅτι μετὰ αὐτὰ, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ τοῦ δώσῃ τὴν ἀνταμοσίην διὰ τὴν προηγουμένην μάχην τοῦ ἐζήτησεν ὡς γαμήλια δῶρα ὅσα χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ἀλλὰ σφαγὴν καὶ πανυλλεθρίον. Καὶ οὐτε τότε βόηκασε κεφαλὴ "Ὅλα αὐτὰ καὶ πολὺ περισσότερα ὅτ' αὐτὰ θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἀναφέρῃ. Ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. Διότι, δὲν ἤθελε νὰ τὸν κατηγόρησεν διὰ τὰς ἐνεργείας, ἀλλὰ μόνον νὰ τὸν πείσῃ ὅτι ἀνήκει εἰς αὐτοὺς. Ε οἱ ὅποιοι τὸν ἠγαποῦν καὶ φροντίζουν δι' αὐτὸν καὶ ἔχουσιν αὐτοὺς πρὸς τὸν ἐπαυλοῦντα, καὶ τὸν πολεμοῦν. Διὰ τοῦτο καὶ ὅσοι τὰ ἔφαρσεν ὅλα ἔειπε ἀνέφερον εἰς τὴν ἀπολογίαν τοῦ μόνον αὐτοῦ ποῦ εἶχε συμβῆ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἔτσι ἦτο ταπεινὸς καὶ καθαρὸς ἀπὸ κάθε ματαιοδοξίας καὶ ἀπέβλεπε εἰς ἑνα καὶ μόνον πρῶτον, τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ.

Ἐπειτα λέγει. Ἄκρην Κύριος ἀνὰ μέσον ἑμοῦ καὶ σου. Α' Βασ. 24, 13). Τὸ εἶπεν αὐτὸ διὰ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τιμωρηθῇ ὁ Σαούλ ὅτε ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τὸν ἐκδικηθῇ, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν φράσῃ μὲ τὴν ἐνδοκίαν τῆς μελλούσης κρίσεως. Καὶ ὅτι μόνον διὰ νὰ τὸν φράσῃ, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἀπολογηθῇ διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ. Διότι λέγει, 767 Α. Ἐὰν καὶ ἀποδοίκαί μοι τὰ πράγματα. Ἐάν δὲ δὲν πιστεύει καλῶς τὸν ἴδιον τὸν Θεὸν ὡς μόνον ὁ ὁποῖος γνωρίζει τὰ κορυφαῖα τῆς διανομίας τοῦ καθενὸς καὶ ἠμπορεῖ νὰ ἐρευνῇ τὴν συνέδραμον.

5 Αὐτὰ δὲ τὰ εἶπεν διὰ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν θὰ ἐπιδρανοῦσε νὰ καλέσῃ τὸν ἀλόγητον δικαστὴν καὶ νὰ ἀναθέσῃ εἰς αὐτὸν τὴν κρίσιν. Ἐάν δὲν ἦτο ἀπολύτως παρησιόντος ὅτι ἦτο καθαρός ἀπὸ κάθε ἐπιβολῆς. Καὶ ὅτι αὐτὰ ἦν ἄναι ἀπὸ σποχασμοῦ ἀλλὰ ὑπενόησεν τὴν ὅταν ἐπεβίβη ἠθέλησε καὶ Β νὰ ἀπολογηθῇ διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ ἐκείνον νὰ συνετίσῃ, δοκοῦν νὰ τὸ φανερώσῃ καὶ ἐκεῖνα πρὸς ἔχουν ἴδιον γένος. "Ὅτι δὲ ὀλίγωτερον ἀπὸ ἐκεῖνα ἠμποροῦν νὰ τὸ ἀποδείξουν καὶ αὐτὰ πρὸς τὸν δόξαν καὶ ὅταν τὸν ἐπείσῃ πάλιν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ μετὰ τὴν αἰτίαν τοῦ αὐτὸν ἐνῶ τοῦ ἐπετίθετο πάλιν καὶ ἤθελε νὰ τὸν φονεύσῃ καὶ ἐνῶ ἠμποροῦσε νὰ τὸν ἐξοντωθῇ μαζί μὲ ὅλους τὸν σπέρμα τοῦ τὸν δ φησε χωρὶς νὰ τοῦ κἀνῃ αὐτὰ τοῦ θὰ ἦτο φυσικὸν νὰ τοῦ

κόνη. Διὰ τοῦτο καὶ ἀντιληφθεὶς ὅτι εἶναι ἀνιάτως ἀσθενής καὶ ὅτι δὲν θὰ ἔπαυε τὴν ἐναντίον του ἐκθρόν, ἀπεμακρύνθη ἀπὸ κοντὰ του καὶ ἔζη με τοὺς βασιλάρους C ὡς δούλος εἰς τὴν ἀτιμίαν καὶ τὴν κατασκύνην ἐξασφαλίζων τὴν προφῆν ποῦ τοῦ ἐπρειάζετο με κόπον καὶ ταλαιπωρίας. Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτὸ τὸ παράδοξον, ἀλλὰ τὸ ὅτι, ὅταν ἤκουσεν ὅτι ἐφρονεῖτο εἰς τὴν μάχην ἐσχίσε τὰ ἐνδύματά του, ἐριψεν ἑσπῶν του σάκτιν καὶ ἐθρήνησεν, ὥπως θὰ ἐθρήνησας κάποιος ποῦ ἔκασε τὸν μοναχοσύγιόν του φωνάζων τὸ ὄνομα τοῦ Σαουλ καὶ τοῦ Ἰωνάθαν πλάκων ἐγκόσμη, κραυγάζων με σπαραγμὸν, μένων χωρὶς τροφῆς ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ καταράμενος τὸν τύπον ὁ ὁποῖος εἶχε δεχθῇ τὸ αἷμα τοῦ Σαουλ. «Ὁρῶ γάρ» λέγει, καὶ Γελοῦσέ, μὴ πύσῃ D ἄρ' ὤμῳ, μῆτε ἡρόσας, μῆτε υἱεὶς ἄρῃ θανάτου, ὅτι ἐκεῖ ἐξήρθη ὁκέτη δύναται». (B' Βασ. I, 21)

Ἐκεῖνο ποῦ κόμουν πολλές φορές οἱ ναεῖς καὶ ἐκθροῦνται δηλαδὴ τὴν οἰκίαν καὶ βλέπουν με ἀπεσθῆσαν τὸν δρόμον ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἑτέρωσε νεκρὸς ὁ υἱὸς των, τὸ ἔκαμε καὶ ὁ Δαβὶδ καὶ ἐκαταρτίο τὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα εἶχαν δεχθῇ τὴν σφαγὴν ἐκεννήν. Μισῶ καὶ τὸν τύπον αὐτὸν. Ἐξ αἰτίας τῶν νεκρῶν ποῦ ἔπεσαν ἐκεῖ, λέγει. «Ἄς μὴ ποιοῦνται λοιπὸν ἀπὸ τὴν θρακὴν τοῦ οὐρανοῦ, ὅσκι μίαν φορὰν ἐποποθήσαστε καὶ ὡς με τὸ αἷμα τῶν φίλων μου. Καὶ συνεκῶς ἀναφέρει. τὰ ἀνύματα τῶν λέγων τὰ ἔζη. «Σαουλ καὶ Ἰωνάθαν, οἱ ἡγαπημένοι καὶ ὄψοι, οὐ κεχωρισθήσαν. Εἰ ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν καὶ ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῶν οὐ διαχωρίσθησαν». B' Βασ. I 23.) Ἐπειδὴ δὲ δὲν εἶχε μπροστὰ του τὰ σῶματά των διὰ τὸ νὰ ἀγκαλιάσῃ, τοὺς ἀγκαλιάζει με προσκυνήσεις καὶ κατακρηταίνει, κατὰ τὸ δυνατόν, τὸν πόνον τοῖ με αὐτὰς καὶ παρηγορεῖται, διὰ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς.

Ἐπειδὴ δὲ ἐφαίνετο εἰς πολλοὺς φοβερὸν κακὸν νὰ φωνεῖτο καὶ οἱ ὄντι εἰς μίαν ἡμέραν, ἐπῆρεν αὐτὸ ἀκριβοῦς τὸ σημεῖον ὡς θέσιν τῆς παρηγορίας. Διότι με τὸ νὰ εἴπῃ ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν οὐ κεχωρισθήσαν καὶ 768 A ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῶν οὐ κεχωρισθήσαν» δὲν ἔκανε τίποτε ἄλλο ἀπ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Διότι, δὲν ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ εἴπῃ, λέγει, ὅτι ὁ υἱὸς ἐθρήνησε ἐπειδὴ θύμινεν ὁρανός, οὔτε ὅτι ὁ πατήρ ἐπένθησε τὸν θάνατον τοῦ τέκνου. «Ὅτι δὲν σι νύβη εἰς πανέναν ἄλλον συνέβη, λέγει εἰς ἐκεῖνους. Ἐφυγαι μαζὶ καὶ τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ κανεὶς δὲν ἔφασε τὸν ἄλλον. Διότι θεοῦται ὅτι ὁ θῖος διὰ τὸν καθέναν θὰ ἦτο ὁδόντος ἐὰν ἐκχωρεῖτο ἀπὸ τὸν ἄλλον.

Ἔχετε λοιπὸν συντηρηθῇ, ἔχετε δοκρούσει, ἔχει ἔλθει

σὺγκυσις εἰς τὸν λογισμόν σας καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ σας εἶναι ἐκτοποὶ νὰ χύσουν καὶ ἄλλα δάκρυα. Τώρα δὲ ἐνθυμηθῇ ὁ καθένας τὸν ἐκθρόν τοι καὶ ἐκείνον ὁ ὁποῖος τὸν ἔχει λυτῆσαι, B ἐνθ' αἰεὶ ἀκόμη ἀπὸ τὸ πένθος ἢ διάνοια, καὶ δὲ τὸν περτωποθῇ ἐνόσω C, καὶ ὅταν ἀποθῇ δὲ τὸν πενήθησῃ, δὲ, πρὸς ἐπιδείξιν ἄλλὰ με εὐλακρινῇ διάνοιαν καὶ ψυχὴν. Καὶ ἂν πρέπει νὰ πάθῃ κάτ' αὐτὸ νὰ μὴ λυτῆσθαι αὐτὸν ποῦ τὸν ἔχει ἀδικήσει δὲ κόνι καὶ δὲ πᾶσι τὰ πάντα, ἀναμένειν με γὰρ θραδία ἀπὸ τὸν Θεόν.

Νέ, λοιπὸν αὐτὸς καὶ τὴν βασιλείαν ἔλαβε καὶ τὴν κτῆρα του δὲν ἐράλυνεν, ἀλλὰ με καθαρὰν δεξιὴν ἔλαβε τὸν στέφανον καὶ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον. Καὶ ἡ αἰτία τῆς τιμῆς τοι ἦτο λαμπροτέρα ἀπὸ τὸ βασιλεῖον ἐνδοξα C τὸ ὅτι ἐκάρισε τὴν ζωὴν εἰς τὸν ἐκθρόν καὶ τὸ ὅτι τὸν ἐθρήνησεν ὅταν ἐφρονεῖτο. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀνδρηλας του διετηρήθη διὰ μόνον ὅσον ἐχοῦσε ἀλλὰ παρέμεινε καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του. Πιστε εἰς θελῆς καὶ σὺ νὰ κερδίσῃς αἰώνιον βίαν ἐδῶ, ὦ ἄνθρωπε, καὶ νὰ ἀπολαύσῃς τὰ αἰώνια ἀγαθὰ εἰς τὸν αἰῶνα τὸν αἰῶνα τὸν ὁρετὴν τοῦ δικαίου, ἀκαλοῦσθαι τὴν μεταλυστικὴν του δεξιὴν με ἔργα τὴν ἀναδρακτικὴν του, διὰ νὰ ἵσταμε νῆς, τοὺς ἰδίους με αὐτὸν κόσμους καὶ νὰ ἀποκτήσῃς τὰ ἴδια ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα εἶπε νὰ κερδίσωμεν ὅλοι με τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. εἰς τὸν ὁποῖον μαζὶ με τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνάκει. ἡ δύναμις καὶ ἡ τιμὴ πάρε καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΡΙΤΗ

Π ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΝ ΝΑ ΠΡΕΤΑΙΝΗ ΚΑΝΕΙΣ ΕΙΣ ΤΑ ΘΕΑΤΡΑ, ΟΤΙ ΤΟΤΟ ΔΗΜΟΙΟΥΤΕΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΙΣ ΜΟΙΧΟΙΣ, ΟΤΙ ΠΡΟΣΑΛΕΙ ΑΓΙΗΝ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟΝ. ΕΠΙΣΗΣ ΟΤΙ Ο ΔΔΓ'Α ΕΞΕΠΕΡΑΣΕ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΣ ΑΝΕΘΙΚΑΚΙΑΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΕ ΤΩΝ ΣΑΟΥΑ ΚΑΙ ΟΤΙ ΤΟ ΝΑ ΔΕΣΣΕΤΑΙ ΚΑΝΕΙΣ ΜΕ ΠΡΑΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΓΓΑΡΗΣ ΕΙΝΑΙ ΙΣΟΝ ΜΕ ΤΩ ΝΑ ΔΙΔΗ ΕΛΛΗΜΟΖΙΝΗΣ

Ι Ε Νομίζω ότι πολλοί, οι οποίοι μᾶς είχαν εγκαταλείψει προηγουμένως και είχαν πάει εἰς τὰ θέατρα τῆς παρανομίας ευρισκόμενοι, ἐδῶ σήμερον καὶ θὰ ήθελα νὰ ζήρω ποῖοι ἀκριβῶς εἶναι διὰ τὸ τοὺς θνῶλω εἶω ἀπὸ τὸν ναόν διὰ διὰ νὰ μείνουν διαπαντός ἐξω, ἀλλὰ διὰ νὰ διορθωθῶν καὶ νὰ ἐπιστρέψουν. Ἐπειδὴ καὶ οἱ νεογνὲς πολλὰς φορές δταν τὰ τέκνα των ὑποπέσουν εἰς κάποια παράπτωμα τὰ βιάζονται ἀπὸ τὴν οὐκίαν καὶ τοὺς στεροῦν τὴν τράπεζαν, οὕτω διὰ νὰ τοὺς ἀπομακρύνουν ἀπ' αὐτὴν διὰ παντός, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιστρέψουν μετὰ τὴν ἀνάλογον τιμὴν εἰς τὴν πατρὶαν στέγην, ὅπου θὰ ἔχουν γίνῃ καλύτερα ὑστερα ἀπὸ αὐτὴν τὴν νουθεσίαν. ⁷⁶⁹ Αὐτὸ λοιπὸν τὸ κάμνουν καὶ οἱ παλινοί, ἀπομακρύνοντες τὰ πρῶτα πού ἔχουν πῦρ ἀπὸ τὸ ὕψι διὰ νὰ θεραπευθῶν ἀπὸ τὴν ἐλεεινὰν ἀσθένειαν καὶ νὰ ἐπιστρέψουν πάλιν φρόνους εἰς τὸ κοπάδι, καὶ διὰ νὰ μὴ γερμίζουν ἀλόκληρο τὸ κοπάδι μετὰ τὴν ἀσθένειαν ἐκείνην.

Διὰ τοῦτο θεόσιος θὰ ήβελωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ τοὺς γνωρίζωμεν. Ὅμως ἀν κα δὲν ήμποροῦμεν νὰ τοὺς διακρίνωμεν μετὰ τοὺς φυσικοὺς ὀφθαλμούς, ὁ λόγος θὰ τοὺς διακρίνῃ πάντως καὶ ἄλλο διενεργῇ τὴν συνειδησίαν των, θὰ τοὺς πείσῃ εὐκόλῃ. Β νὰ φύγουν μετὰ τὴν θέλησίν των, διότι ἐδῶ μέσα πρέπει νὰ εὐρίσκειται μόνον ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔχει φρόνημα ἔξω νὰ παραμείνῃ ἐδῶ. Ὅπως ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μετᾶς εἰς τὴν ἱερὰν αὐτὴν ἀνάρροκον ἐνθ' ἔχει, διαφθαρμένον θίον ἔχει ἐκκληθῇ ἔξω, ὥστε καὶ ἀν παρίσταται σωματικῶς ἐδῶ καὶ ἔχει ἀπομακρυνθῇ ἔτσι περισσώτερον ἀπὸ ἐκεῖνον, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀποκλεισθῇ ἔξω καὶ δὲν ήμποροῦν ἀκούει νὰ μετᾶ-

σκοῦν εἰς τὴν ἱερὰν τράπεζαν. Διότι ἐκεῖνοι μὲν οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐκκληθῇ συμφώνως πρὸς τὰς θείας ἐντολὰς καὶ παραμένουν ἐξω, τρέφουν καλὰς ἐλπίδας καὶ ἀν θέλουν νὰ διορθώσουν τὰ παραπτώματα ἐξ αἰτίας τῶν ὁσίων ἀπερχομένων ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, θὰ ήμπορέσουν πάλιν μετὰ τὴν συνειδησίαν νὰ ἐπανέλθουν. Αὗτοι δὲ, οἱ ὁποῖοι ἔχουν μολύνει τοὺς ἑαυτοὺς των καὶ ἐνθ' ἔχουν λάβῃ ἐντολήν νὰ μὴ εἰσελθῶν πρὸς τὸν καθάριστον τὴν κηλῖδα τῶν ἀμαρτιμάτων, φέρονται μετὰ ἀναιδέαν κάμνουν τὸ τραῦμα κεραυτοῦ καὶ μεγαλύτερα τὴν πληγὴν. Διότι τὸ νὰ ἀμαρτάνῃ κανεὶς δὲν εἶναι τόσο κακόν ὅσον εἶναι τὸ νὰ μὴ ἐντρέπεται μετὰ τὴν ἀμαρτίαν καὶ νὰ μὴ ἀπακούῃ εἰς τοὺς ἱερεῖς οἱ ὁποῖοι τοῦ δίδουν ἐντολήν νὰ πράξῃ τὰ παραπάνω.

Καὶ τί, θὰ εἴπῃ, κανεὶς ἔχουν ἀμαρτήσῃ τόσο, ὥστε νὰ ἀποβληθῶν ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς αὐτοὺς χώρους. Καὶ ποῖαν ἀλλοὴν ἀμαρτίαν μεγαλὴ τέραν ἀπὸ αὐτὴν ἡγείσῃ, ὅταν αὐτοί, ἐνθ' ἔχουν γίνῃ πᾶς πραγματικοὶ πόρνοι, πηδοῦν μέγα εἰς τὴν ἱερὰν αὐτὴν πνευματικὴν τράπεζαν σὺν λυσοσμένῳ σκυλίῳ. Καὶ Δ ἀν θέλῃς νὰ μάθῃς καὶ τὸν τρόπον τῆς πορνείας δὲν θὰ σοῦ εἴπω ἐνῶ οὕτε λέξιν ήδικήν μοι, ἀλλὰ μόνον τὰς λέξεις ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος πρόκειται νὰ κρίνῃ ἀλόκληρον τὴν ζωὴν μας. *Ο γὰρ ἐμβλέψας, λέγει, ν νῆα κα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, οὕτως, ήδη ἐμολέουσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ 5, 28). Ἐν δὲ ἡ γυνὴ, τὴν ὁποίαν συναντᾷ κανεὶς εἰς τὴν ἀνορήν καὶ ἡ ὁποία εἶναι ἐνδεδυμένη χωρὶς ἐπιτήδευσιν ἀκαταμάχητον πολλὰς φορές μετὰ τὴν θύαν τοῦ προσώπου τῆς ἐκείνου πᾶς θὰ τὴν κυττάξῃ πονηρὰ ἐκεῖνος οἱ ὁποῖοι ὄχι ἀσκόπως καὶ τυχαίως, ἀλλὰ μετὰ τὸν μεγάλην θίαν, ὥστε νὰ παραβλέψουν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀνέστησαν ἐκεῖ σκοπῆμας καὶ παρεμείναν ὅλην τὴν ἡμέραν προσελκόμενοι εἰς τὴν θέαν τῶν ἡμιποσμένων ἐκεῖνων γυναικῶν. Ε πῶς θὰ ήμπορέσων νὰ εἴπωσιν ὅτι πᾶς εἶδαν χωρὶς πονηρὰν ἐπιθυμίαν. Καὶ μάλιστα ἐκεῖ ὅπου ἀκούσωνται θηλυπορετῇ λόγια, ποικίλῳ τραγουδίῳ καὶ φωναὶ πολλὰ ἡδυσθεῖς, ὅπου ὑπάρχουν θαμμένοι ὀφθαλμοὶ καὶ φησὶ εἰς τὰ μάγουλα ἐνδυρασίᾳ πολλὴ ἐξελιγμένη π εἰσφοράς γεμάτη ἀπὸ ὑπερβολικὴν γοητείαν καὶ πολλὰ ἄλλα τεχνάσματα, τὴ ὁποία ἀποβλέπουσιν εἰς ἐξασπάτησιν καὶ δολοφονίαν τῶν θεοτῶν. Ἐπίσης ὑπάρχει ἐκεῖ ὁμοιοφροσύνη τῆς ψυχῆς τῶν θεοτῶν ἡ εὐθυρία εἶναι πολλή καὶ ὁ τόπος ⁷⁷⁰ Α παρακινεῖ πρὸς ἀκατασίαν μετὰ αὐτὰ ποῦ γίνονται εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ μετᾶ-

3 Τὴν θέαν ἐκκλησίαν

αυτά ποῦ ἀκούονται μετὰ ἡ μελωδία τῶν συριγγῶν⁴ καὶ τῶν αὐλῶν⁵ καὶ τῶν ἄλλων ὁρῶν ὀργάνων, καταγοητεύει καὶ καθαρώνει τὴν ἀντιοχήν τῆς διανοίας καὶ προετοιμάζει τὰς ψυχὰς τῶν θεατῶν καὶ τὰς παραδίδει εὐκωλον λείαν εἰς τὰς θαυδολὰς τῶν πορνῶν.

Ἐάν δὲ ἐδῶ ὅπου ἀκούονται φωναὶ καὶ εὐχαὶ καὶ ἡμπορεῖ κανεῖς νὰ ἀκούσῃ θεία λόγια, ὅπου ὑπάρχει φόβος Θεοῦ καὶ πολλὴ εὐλάβεια, μυστὴρ κρυφὰ ἢ πονηρὰ ἐπιθυμία, σὺν ληστῆς ἢ κακοῦργος, πῶς ἀκείναι που κάθονται εἰς τὸ θέατρο καὶ οὐτε βλέπουν οὐτε ἀκούουν τίποτε τὸ ψευδολογίας, ὅπου τὰ πάντα εἶναι γεγράτα ἀπὸ πολλῶν ἀσχηρῶν⁶ καὶ πολλῶν βλακειῶν καὶ πωλιερῶν⁷ ἀπὸ ὅλης τῆς πνευμάτικης καὶ ἀπὸ τὰ αὐτὰ καὶ ἀπὸ τὰ μάτια των⁸, πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ὑπερνακίσουν τὴν πονηρὰν ἐκείνην ἐπιθυμίαν, Ἐάν δὲ θέν εἶναι δυνατόν τοῦτο, τότε πῶς θὰ ἡμπορέσουν νὰ ἀπαλλαγθοῦν ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα τῆς πορνείας, Ἐκεῖνοι δὲ οἱ ὅποιοι δέν εἶναι καθαροὶ ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα τῆς πορνείας, πῶς θὰ ἡμπορέσουν νὰ περάσουν κατὰ τὴν μετανοήσασιν, τὴν ἀγίαν αὐτὴν πύλην καὶ νὰ συμμετάσχουν εἰς τὴν ἐνάρξετον αὐτὴν συνκέντρωσιν.

2. Διὰ τοῦτο λοιπὸν αἰς προτρέψει καὶ αἰς παρακαλῶν ἀφοῦ καθαρῶς ἔχητε προηγουμένως μὲ τὴν ἐξακολούγησιν, τὴν μετάνοιαν καὶ ὅλα τὰ ἄλλα C ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν διὰ τὴν ἐπισημάνσας ἐκεῖ ὅς ἀκούετε μετὰ τὰ θεία λόγια. Διότι δέν ἔχετε διαπράξει μίαν ὁσιανὴν ἁμαρτίαν. Αὐτὸ δὲ θὰ ἡμπορούσε νὰ τὸ ἀντιληφθῇ κανεῖς πολλὴ καθαρά καὶ μὲ εὐμνημένα παραδείγματα. Ἐάν κάποιος δοῦλος, εἰς ἓνα κιβώτιον εἰς τὸ ὅποιον εὐρίσκοντο τὰ πολυτελῆ καὶ χρυσοκέντητα ἐνδύματα τοῦ κυρίου του ἔβαλεν ἓνα ἐνδύμα δοῦλου γεγράτον ἀπὸ ἀκαθαρσίαν καὶ φειρας θὰ ἡμπορούσατε νὰ ἀνεστῆτε μὲ πρῶτητα τὴν προσβολήν, Πέστε μου! Ἄν δὲ κάποιος ἔκρινε μέσα εἰς ἓνα χρυσὸν δοχεῖον, τὸ ὅποιον συντηθῆτο νὰ ἔχη πάντοτε μύρον κόπρον καὶ ἀκαθαρσίαν, δέν θὰ ἐκτιμούσατε αὐτὸν οὔτε θὰ ἔκανε τὸ παράδειγμα αὐτό.

*Ὅταν δὲ διὰ καθώτια καὶ σκευὴ καὶ ἐνδύματα D καὶ πύρα ἐνδιαφερόμεθα τῶσιν πολὺ εἶναι, δυνατὸν νὰ πιστεῦσμεν ὅτι ἡ ψυχὴ μας ἔχει μικρότερον ὄψιν ἀπὸ ὅλα αὐτά.

⁴ Συριγγὲς Μουσικῶν ὄργων χωρὶς περὶ μινικῶν τοῦ ὁποῦ ἀφαιρῶντες ὁμοιωμένης ὁ Πάπ. Κατασκευάσθη ἀπὸ ἐπὶ ἡ δὲ καλῶς διαφύει μὲ γέφυρας, οἱ ὅποιοι συνεκκολλημένοι μὲ κινεῖται.

⁵ Ἐπὶ τὴν αὐτὴν πύλην καὶ κατὰ πνευματικὴν ἔργον. Ἐργον δὲ αὐτὸν, ὅς φησὶν ἄλλα ὁ ἔργον ἀπὸ αὐτῶν διότι εἶχε τλῶσιν. Ἦτο ἰσχυρὸς αἶθος «κατακτείνου».

Καὶ ἐκεῖ ὅπου ἔχει κυθῆ τὸ πνευματικὸν μύρον θὰ περιουσιάζωμεν διαβολικὰς ἐπαθεῖς, ἀκούσματα σατανῶν καὶ τραγωδία γεγράτα ἀπὸ πορνείαν. Καὶ πῶς θὰ τὸ ἀνεχθῇ αὐτὰ ὁ Θεός. Πέες μου Ἄν καὶ πάλιν ἡ διαφορὰ μεταξὺ μου καὶ ἀκαθαρσίας καὶ ἐνδύματων κυρίου καὶ δούλου δέν εἶναι τόσον μεγάλη, ὅση εἶναι, μετὰ τὴν πνευματικὴν κἀριτος καὶ τῆς πονηρᾶς ἐνεργείας. Δέν φοβόμαι, ἄνθρωπε, νὰ βλέπῃς μὲ τὰ ἴδια μάτια E τὸ κρεβάτι, ποῦ εὐρίσκεται πάνω στὴν ὁμήγετρα, καὶ ὅπου τελοῦνται αἱ αἰσχαὶ πράξεις τῆς μοικείας, καὶ τὴν ἀγίαν αὐτὴν τράπεζαν, ὅπου τελοῦνται τὰ φρικτὰ μυστήρια τοῦ Χριστοῦ, Νὰ ἀκούῃς μὲ τὰ ἴδια αὐτιά καὶ τὴν πόρνην νὰ λέγῃ ἀσκαρολογίας καὶ τὸν προφήτην καὶ τὸν ἀπόστολον νὰ σὲ εἰσάγουν εἰς τὰ μυστήρια, Νὰ δέξῃσαι μέσα εἰς τὴν ἴδιαν καρδίαν καὶ τὰ δηλητηριώδη παρασκευάσματα καὶ τὴν φρικτὴν καὶ ἁγίαν θύσαν, Πόσοι (καὶ δέν καταστρέφονται, πόσοι τῶσιν δέν ναυγοῦν καὶ πόσοι πῶλεται καὶ σιγχοῦσιν δέν δημιουργοῦνται, εἰς τὰς αἰῶνας ἀπὸ αὐτά! Διότι οἱ παρὰ τῆς ἀπὸ αὐτὰ ποῦ εἶδος ἐκεῖ καὶ ἀποκαυνούσθης περισσότερο καὶ γῆρας⁹ A ποῦ ἀκόλαστος καὶ ἐκθρόος κάθε σκωροσύνης, καὶ μετὰ ἀπιστοσύνης καὶ ἰδὲς τὴν γυναῖκα σου, θὰ τὴν ἰδῇς ποῦ ἔσκηται ἀπὸ δ.π. εἶναι. Φλεγόμενος ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν ἐκείνην τοῦ θεάτρο καὶ κυριευμένος ἀπὸ τὴν θῶαν ἐκείνην ποῦ μαγεύει, ἀγριάζεις τὴν σφύρα καὶ συνετὴν συντροφὸν δλως τῆς ζωῆς σου, τὴν ὑβρίζεις τὴν κατηγορεῖς διὰ μύρια πράγματα, ἐνῶ δέν ἔχεις καμμίαν ἁμαρτίαν νὰ τὴν κατηγορήσῃς. Ἐπειδὴ θύμας ἐντρέπῃσαι νὰ εἴπῃς τὸ πάθος καὶ νὰ ἀποκαλύψῃς τὸ πρῶτον ποῦ ἐθέλῃς ἐκεῖ, δημιουργεῖς ἄλλας προσφάσεις, ζητῶν παραλόγους κωρομίας διὰ νὰ τὴν μισήσῃς, καὶ παραμελεῖς ὅλα τὰ τοῦ αἵμου σοι. B ἀποκαυλισμένος ἀπὸ τὴν πονηρὰν ἐκείνην ἐπιθυμίαν, ἡ ὁποία σοῦ ἐξιδωύρησε τὸ πρῶτον. Καὶ ἐπειδὴ εἰς τὴν ψυχὴν σου ἔχει μείνει καὶ ἀντηκεῖ ἀκόμη ὁ ἦχος τῆς φωνῆς, ἡ μορφή καὶ τὸ βλέμμα, αἱ κινήσεις καὶ ὅλοι αἱ πορνοκαὶ παραστάσεις, δέν ἀνταρῶνεις μὲ καρὰν τίποτε ἀπὸ ὅσα ὑπάρχουν εἰς τὴν αἰσίαν σου.

Καὶ διὰ τὸ λέγω τὴν γυναῖκα μόνον καὶ τὴν αἰσίαν διότι καὶ αὐτὴν τὴν ἐκκλησίαν θὰ τὴν ἀντικρίσῃς μὲ περισσότεραν δυσἀρέσειαν καὶ μὲ ἐκθρότητα θὰ ἀκούῃς τοὺς λόγους τοῦ κηρύγματος περὶ σκωροσύνης καὶ σεμνότητος. Διότι αὐτὰ ποῦ λέγονται δέν εἶναι πλέον δι' ἐσὲ διδασκαλία, ἀλλὰ κατηγορία. Καὶ ἀφοῦ σιγὰ σιγὰ περιπέσης εἰς ἀπιστίαν C θὰ ἀποκλύῃς ἐντελῶς τὸν ἐαυτὸν σου ὅτι τὴν κοινοφελῇ αὐτὴν διδασκαλίαν. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ ὅλους

οὐκ ἐν ἀποφύγετε οἱ ἴδιοι τὰς πονηρὰς ἐπισκέψεις, εἰς τὰ θέατρα καὶ ἐν ἀπομακρύνετε καὶ ἐκείνους οἱ ἄποιοι συκινῶν ἐκεῖ. Διότι αὐτὰ τὰ ὅποια γίνονται ἐκεῖ δὲν εἶναι πνευματικά ἀλλὰ καταστροφὴ καὶ τιμωρία καὶ κόλασις. Ποῖον δὲ εἶναι τὸ ὄφελος ἀπὸ τῆν προσαρτηνὴν αὐτῇν ἡδονῇ, ὅταν γενῇ συνεχὴ πόνον καὶ ὅταν παρακαλούμενος ἡμέραν καὶ νύκτα ἀπὸ τῆν ἐπιθυμίαν, γίνεσθαι δύσκολος καὶ δυσήρατος πρὸς ὅλους, Ἐξέσσε λατῶν τὸν ἑαυτὸν σου, ποῖος γίνεσθαι ἔστιν φεύγει ἀπὸ τῆν ἐσκαλισίαν καὶ ποῖος ὅταν φεύγῃ ἀπὸ τὸ θέατρον, Ὡ καὶ σύγκρινε τὰς ἡμέρας, καὶ δὲν θὰ σοὺ χρειασθῶν καθόλου οἱ λόγοι μας. Διότι ἡ συγκρίσις μιᾶς ἡμέρας ἀπὸ τῆν κάθε περίπτωση εἶναι ἀρκετὴ νὰ σοὺ δείξῃ τὸ μέγεθος τῆς ἀφελείας ποὺ προέρχεται ἀπὸ τῆν ἐσκαλισίαν καὶ τῆς θλάσεως ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὰ θέατρα. Αὐτὸ καὶ εἰλάτε τὰ ἔκω ἀναφέρει, εἰς τῇν ἀγάπην σας καὶ δὲν θὰ πιάσῃ ποτε νὰ οὐκ τὰ ἀναφέρει. Διότι ἔστιν θὰ παρηγορησώμεν αὐτοὺς οἱ ὅποιοι ὑποφέρουν ἀπὸ τὰς ἀσθενείας αὐτὰς καὶ θὰ ἀποκαταστήσωμεν περισσότερον τοὺς ὕμνους. Ὁ λόγος διὰ τὰ πράγματα αὐτὰ εἶναι κρήνη καὶ διὰ τοὺς μὲν καὶ διὰ τοὺς δὲ. Εἰς τοὺς μὲν διὰ νὰ ἀπομακρυνθῶν ἀπὸ αὐτὰ καὶ εἰς τοὺς δὲ διὰ νὰ μὴ παρασυρθῶν.

Ἐπειδὴ ὁμοῦ πρᾶται Ε' ἐκείνοι οἱ ὅποιοι ἐπιταμιῶν νὰ τὸ πράττουν αὐτὸ μὲ μετрон ἀποφύ σταιματῆσιν εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τῇν προτροπῇ, θὰ ἐπιταμιῶν εἰς τὸ προσηγορευμένον θέμα, εἰς τὸν Δαυὶδ καὶ θὰ οὐκ εἴπω καὶ τὰ ὑπολοιπὰ. Διότι καὶ οἱ ζωντῶν, ὅταν πρόκειται νὰ ζωνταροῦσιν κάποιαν προσωπογραφίαν, συνθίζουσιν νὰ παίρνουν κοντὰ τὸν τὰ προσωπα ποὺ πρόκειται, νὰ ζωνταροῦσιν καὶ μίαν καὶ δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας, διὰ νὰ ἡμπορέσων μὲ τῇν συνεχῇ θέαν νὰ ἀποτυπώσων καὶ 772 Α' νὰ ἀποδώσων μὲ ἀκρίβειαν τῇν μορφήν. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ἡμεῖς πρᾶται νὰ ζωνταροῦμεν τώρα, ὅτι τῇν εἰκόνα κάποιος σωματικῆς μορφῆς ἀλλὰ κάλλος ψυχῆς καὶ νοητῇν ὑποστάτη, θέλομεν νὰ φέρωμεν κοντὰ σας καὶ σήμερον τὸν Δαυὶδ, διὰ νὰ τὸν βλέπετε ὅλοι σας καὶ νὰ ἀποτυπώσετε εἰς τῇν ἰδίαν του ψυχῇν ὁ καθένας τῇν ὑποστάτην τοῦ δικαίου, τῇν ἀσπίδα καὶ τῇν ἡμερότητα, τῇν μεγαλοφυΐαν καὶ ὅλος τὰς ἄλλας ἀρετὰς τοῦ. Διότι ὅν αἱ εἰκόνας τοῦ σωματος φέρουν κάποιαν παρηγορίαν εἰς αὐτοὺς ποὺ τὰς βλέπουν, παλὺ περισσότερον φέρουν αἱ εἰκόνας τῆς ψυχῆς. Καὶ ἐκεῖνας μὲν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὰς βλέπῃ κανεὶς παντοῦ, αὐτοὶ εὐρίσκονται κατ' ἀνάγκην τοποθετημένοι, εἰς κάποιαν σταθερὰν θέσιν. Αὐτὴν οὖν (τῇν εἰκόνα τῆς ψυχῆς) Β' δὲν σὲ ἐμποδίζει τίποτε νὰ τῇν με-

τοφῆρης ὅσον θέλεις. Διότι ὅταν τῇν τοποθετήσῃς εἰς τὰ θησοφυλάκια τῆς διανοίας σου, ὅπου καὶ ἂν εἴσῃ, θὰ ἡμπορέῃς νὰ τῇν βλέπῃς διαρκῶς καὶ νὰ παίρνῃς ὑπ' αὐτὴν μεγάλαν ἀφελείαν. Καὶ ὅπως ἐκείνοι τὸν ἀσπὸν πάσχουν οἱ ὀφθαλμοὶ τοὺς ἔχουν περιδεμένους μὲ σπῆγγους καὶ μὲ ῥάκη σκούρων ἐνδομῶν διὰ νὰ ἀνακουφίζωνται οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ὀλέποντες διαρκῶς τὰ χροῖματα ἐκεῖνα, ἔτσι καὶ σὺ ἂν εἴπῃς ἑμπαρὸς εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου τῇν εἰκόνα τοῦ Δαυὶδ καὶ τῇν κυττάρη διαρκῶς, καὶ ἂν ἀκόμη σὲ προσβάλλῃ πολλὰς φορές ὁ θυμὸς καὶ σοὺ συγκύβῃ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς διανοίας, προσβάλλων εἰς αὐτόν, Ἐ τὸ ὑπόδειγμα τῆς ἀρετῆς, θὰ νίμῃς ἐντελὴς καλὰ καὶ θὰ ἀποκτήσῃς πραγματικὴν μεγαλοφυΐαν.

3. Ἄς μὴ μοὺ εἴπῃ κανεὶς ὁ ἐκθρόνος μοὺ εἶναι ἔλεονος, πονηρὸς, διαφθορῆνος, ὀδύρθους. Ὅτι καὶ ἂν εἴπῃς δὲν θὰ εἶναι χειρότερος ἀπὸ τὸν Σαούλ, ὁ ὅποιος ἐνῆ καὶ μία καὶ δύο καὶ πολλές φορές εἶχε συθῇ ἀπὸ τὸν Δαυὶδ, τὸν ἐπεδουλεύτο μὲ κάθε τρόπον. Καὶ ὅταν πάλιν ἐδέχθη εὐαγγελιστὰν ἀπὸ τὸν Δαυὶδ, ἐξομολογήσῃ νὰ διατηρῇ τῇν πονηρίαν του. Διότι τί ἡμπορεῖς νὰ εἴπῃς ὅταν τοῦ ἐτήρησεν τῇν γῆν, τοὺς ἄνθρωπος Ὡ τῇν οὐκίαν, τοῦ ἤρπασε τὰ ὕδα, τὸν ὕβρισε, καὶ τοῦ ἀφῆρθη μὲ πλεονεξίαν καὶ τὸν ἀπάγησεν εἰς πτωχείαν, Ὅμως δὲν τοῦ εἶπεν ἀφαιρέσει ἀκόμη τῇν ζωὴν, πρᾶγμα τὸ ὅποσον ἐπέδωκεν ὁ Σαούλ. Ἐάν δὲ ὁ Δαυὶδ ἐπέδωκε νὰ φονεύσῃ τὸν Σαούλ, ἴσως νὰ ἐπικειρόμεν νὰ τὸ πρᾶξῃ μιαν φοράν καὶ διὰ δύο καὶ τρεῖς καὶ πολλές, ὅπως ἔκανεν ὁ Σαούλ. Ἐάν δὲ πάλιν ὁ Δαυὶδ ἐπέδωκε τὸ ἴδιον πρᾶγμα καὶ μίαν καὶ δύο καὶ πολλές φορές, θὰ τὸ ἔσκηκε τοῦτο καὶς νὰ εἴη εὐεργετηθῇ τόσο καὶ καὶς νὰ εἴη πέσει εἰς τὰς χεῖρας τοῦ δύο φορές καὶ νὰ εἴη συθῇ. Ἐτσι ἀκόμη καὶ ἂν τὸ ἐπικειρόμεν αὐτὸ ὁ Δαυὶδ, καὶ πάλιν θὰ ἀνεδεικνύετο ἑνωτερος τοῦ Σαούλ. Διότι δὲν εἶναι τὸ ἴδιον νὰ δεκνῇ κανεὶς τόσην μεγαλοφυΐαν κατὰ τῇν ἐπιστῇν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης Ε' καὶ νὰ κάμῃ πῦρ, ὅσοτα ἀπὸ τῇν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ, τέτοιας δωρεῆς.

Ὁ Δαυὶδ δὲν εἶχεν ἀκούσει τῇν παραβολὴν τῇν μαρίαν ταλάντων καὶ τῇν ἑκατὸν δηνάρων. Δὲν εἶχεν ἀκούσει ἀκόμη ὁ Δαυὶδ τῇν προσευχὴν ἣ ὅποια λέγει: Ἐφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ ὑπεύλητα αὐτῶν, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὤμων ὁ οὐράνιος (Μάρκ. 11, 25). Δὲν εἶχεν ἴδῃ τὸν Χριστὸν ἐπαυρωμένον, τὸ τιμὸν αἶμα τὸ ὅποιον εἶχε κόσει, ὅτε καὶ εἶχεν ἀκούσει ἀναρτήμενος, λόγους περὶ μεγαλοφυΐας. Δὲν εἶχεν ἀπολαύσει τόσο μεγάλην θυσίαν, ὅτε 773 Α' εἶχε κοινωνήσει

τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου. Ἐνῷ δὲ εἶχε γαλουκισθῇ μετέπειτα νόμους αἱ ἀποαἱ δὲν ἀποποιῶσαν τίποτε τέτοιο, ἐφαίνοντο εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τῆς χριστιανικῆς μεγαλοφυΐας.

Καὶ οὐ μὲν πολλὰς φορές μηχανοκράτεις μετὰ τὸ νὰ ἀργίξουν διὰ πράγματα τοῦ παρελθόντος. Αὐτὸς δὲ, ἐνῷ ἀφοδεῖτο καὶ διὰ τὸ μέλλον καὶ ἐγινώριζε πολλὰ κακά, ὅτι δὲν θὰ ἤμπορούσε νὰ παρομεινῇ εἰς τὴν κόφραν καὶ ὁ θίος τοῦ θὰ ἐγίνετο ἀδικίος ἐάν θάμιε τὸν ἐκθρόν, δὲν ἔπαυσε νὰ τὸν ἀγαπᾷ καὶ νὰ ἐνδιαφέρεται δι' αὐτόν. Ἀλλὰ ἔκρινε τὸ καθεὶ διὰ τὸ νὰ συντηρήσῃ τὸν ἐκθρόν το. εἰς βάρος τοῦ αὐτοῦ τοῦ Παίος θὰ ἤμπορούσε νὰ ἀναφέρῃ μεγαλυτέραν ἀνεξέλεγκαν ἀπὸ αὐτὴν. Διὰ τὸ νὰ μάθῃς δὲ ὅτι εἶναι, θύνατον, εἰς θέλωμεν νὰ συμφιλιωθῶμεν μετὰ κάθε ἀνθρώπον ὁ ὁποῖος εἶναι διατεθειμένος ἐκδικητικῶς ἐναντίον μας. Ἡ τὶ εἶναι ἀγριώτερον ἀπὸ τὸν λέοντα, καὶ ὅμως τὸν ἐξημερώνουν οἱ ἀνθρώποι καὶ ἡ ἐπιτηδεύειν νικᾷ τὴν φύσιν. Καὶ γίνεται πῶς ἡμερὸς ἀπὸ τὸ πρόβατον αὐτὸς ποῦ εἶναι πῶς ἀγριὸς καὶ πῶς μεγαλοφυΐα ἀπὸ ὅλα τὰ θηρία, καὶ περὶ μέσῃ ἀπὸ τὴν ἀγορὰν χωρὶς νὰ τρομάξῃ κανένα. Ποῖαν λατὸν ἀπολογίαν θὰ εὐρωμεν καὶ ποῖαν συγκορησιν, εἴταν τὰ θηρία μὲν τὰ ἡμερύνουμεν, τοὺς ἀνθρώπους δὲ λέγομεν ὅτι δὲν ἤμποροῦμεν νὰ τοὺς καταπραῖνουμεν ὅτε νὰ τοὺς κἀνωμεν νὰ μᾶς φέρουντα μετὰ καλωσύνης; Καὶ ὅμως εἰς μὲν τὸ θηρίον ἡ ἡμερότης εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν φύσιν, εἰς δὲ τὸν ἀνθρώπον εἶναι ἀφύσικος ἡ ἀγριότης. Ὅταν λατὸν C καταπραῖνουμεν νὰ νικᾶμεν τὴν φύσιν, ποῖαν ἀπολογίαν θὰ εὐρωμεν, εἴταν λέγομεν ὅτι δὲν ἤμποροῦμεν νὰ διαπραῖνουμεν τὴν προαίρεσιν. Ἄν δὲ διαπραῖνῃς ἀκαμῆ, θὰ σοῦ εἴπω τὰ ἔξης. Καὶ ἂν ἀκαμῆ ἡ ἀσθένειά σου εἴναι ὀνίστος, ὅσον περισσότερος εἶναι ὁ κόπος σου, τόσοι μεγαλυτέρα θὰ εἶναι καὶ ἡ ἀραιότης σου, εἴταν ἐπιμελήσῃς εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ ὀνίστου ἀσθενοῦς.

Ἐνα πρῶτον λοιπὸν δὲ ἐπιδιώκομεν μόνον. Ὅχι νὰ μὴ πάθωμεν κανένα κακὸν ἀπὸ τοὺς ἐκτὸς, ἀλλὰ πῶς ἐμεῖς δὲν θὰ τοὺς κάνωμεν κανένα κακόν. Καὶ δὲν θὰ πάθωμεν κανένα κακόν ὅταν καὶ ἂν ὑποφέρωμεν μῆρια κακά, ὅπως καὶ ὁ Δαυὶδ, ἐνῷ κατεδιώκετο καὶ ἐκινδύνευσεν ἡ ψυχή ἡ ζωὴ τοῦ. δὲν ἔπαθε κανένα κακόν, ἀλλὰ B καὶ ἐνδοξότερος καὶ σεμνότερος καὶ πῶς ἀγαπᾷς ὅσο ἐκείνους ἦτο εἰς ὅλους. Ὅχι δὲ μόνον εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἴδιον τὸν Θεόν. Διότι κατὰ τὴν ἐξήγησιν ὁ ἅγιος ἐκεῖνος μετὰ τὸ νὰ πάθῃ τόσα πολλὰ ἀπὸ τὸν Σαουλ. Δὲν ἐγκαμπόζετο, μέγα σημεῖον, καὶ δὲν εἶναι ἔνδοξος εἰς τὴν γῆν καὶ ἀκαμῆ πῶς ἐνδοξὸς εἰς τὸν οὐρανόν, Δὲν ἔχει κερδίσει τὰ ἔργα ἀγάθῃ καὶ τὴν βα-

σιλευσαν τῶν οὐρανῶν. Τὶ δὲ ὠφελήθη ὁ ὀφθαλμὸς ἐκεῖνος μετὰ τὸ νὰ τὸν ἐπιβουλεύονται τόσοι. Δὲν ἔλασε καὶ τὴν θαλασσίαν τοῦ, δὲν ὑπέστη φρικτὸν θάνατον, καὶ μετὰ τὸν υἱὸν τοῦ. δὲν καταγαρεῖται ὡς ὅλους, καὶ, E τὸ χειρότερον ἀπὸ ὅλα, δὲν τιμωρεῖται πῶς μετὰ αἰώνιον τιμωρίαν.

Τὶ εἶναι δὲ, τέλος πάντων, ἐκεῖνο διὰ τὸ ὁποῖον κατηγορεῖς τὸν ἐκθρόν σου καὶ δὲν θέλεις νὰ συμφιλιώσῃς μαζί του. Σοὺ ἔχει ἀφαίρεσει χρήματα. Ἄν ὑπομείνης μετὰ γενναίως τὴν κλοπὴν, θὰ λάβῃς τόσῃν ἡμοσίαν. ὅταν δὲν τὰ εἴδες ὅμως, ἐλπημοσύνην εἰς τοὺς πτωχοὺς διὰ καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἔχει δώσει σκῶς πτωχοὺς καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος οὐδὲν ἐπαίει, νὰ ἐκδικηθῇ ὅτε καταργᾷ τὸν κλέπτην. ἀκολουθεῖ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐργάζεται δι' αὐτόν. Ὅταν λοιπὸν ἐργάζονται καὶ δαπανοῦν καὶ αἱ δύο διὰ τὸν αὐτὸν σκοπόν, 174 A εἶναι φανερόν, ὅτι καὶ ὁ στέφανος τῆς νίκης θὰ εἶναι ὁ αὐτός. Ἀλλὰ μῆπως ὁ ἐκθρός ἔχει ἐπιβουλεύσῃ τὴν ζωὴν σου καὶ ἐπεκρίθη νὰ σὲ φονεύσῃ. Τὸ πρῶτον ἀποτελεῖ καλὴν μαρτυρίαν δι' ἐσέ, εἴταν αὐτόν ποῦ σὲ ἐπιβουλεύσῃ, καὶ ὁ ὁποῖος ἐπαρῶν εἰς τέτοιον σημεῖον τὴν ἐκθρόν, τὸν συνκαταλέγῃς μετὰ τὸν εὐεργετῶν σου καὶ προσεύχεσαι δι' αὐτόν καὶ παρακαλεῖς τὸν Θεόν νὰ τὸν εὐεργετήσῃ.

4 Ἄς μὴ ἴδωμεν λοιπὸν τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ὁ Θεὸς ἡμπούσε νὰ φονεύσῃ ὁ Δαυὶδ, ἀλλὰ δὲ ἐξέτασαν τὸ ὅτι τρεῖς καὶ τέσσαρες στεφάνους μαρτυροῦν ἔλαβεν ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ Σαουλ. Διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος διὰ τὸν Θεόν B σὺν τὸν ἐκθρόν τοῦ, ὁ ὁποῖος καὶ μίαν καὶ δύο καὶ πολλὰς φορές εἶχε ρίψει τὸ ὄρυ ἐναντίον τοῦ, καὶ ἐνῷ ἤμποροῖς νὰ τὸν φονεύσῃ τοῦ ἐκείνου τὴν ζωὴν, μολοντάς ἐγκαμῆν, ὅτι καὶ μετὰ ὅτι αὐτὸ θὰ τοῦ ἐπιτίθετο πάλιν εἶναι φανερόν, ὅτι μυρία φορές ὀφθαλμοὶ κατὰ τὴν ἡμέραν. Ἀρᾷ δὲ ἐθυσίασθαι μυσίας φορές διὰ τὸν Θεόν. ἔχει καὶ μυσίους στεφάνους τοῦ μαρτυροῦν καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐλεγεν ὁ Παῦλος, ὅτι «καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποσπῶμαι διὰ τὸν Θεόν» (Ρωμ. 8, 36) τὸ ἴδιον ἔπαυσε καὶ αὐτὸς διὰ τὸν Θεόν. Διότι ἐνῷ ἤμποροῖς νὰ φονεύσῃ αὐτόν, ποῦ τὸν ἐπιβουλεύετο, δὲν τὸ ἔπραξε κατὰ τὸν Θεόν, ἀλλὰ ἐπρωτίμῃς C νὰ καὶ θυνεύῃ κάθε ἡμέραν πορὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τοσούτου θανάτου, μετὰ τὸ νὰ διαπραῖνῃ ἕνα τέτοιον φόνον. Εἰς δὲ δὲν πρέπει νὰ ἐφοκούμεθα καὶ νὰ μισοῦμεν ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἐπιβουλεύεται καὶ τὴν ἴδιαν τὴν ζωὴν μας, πολλὰ περισσότερον δὲν πρέπει νὰ τὸν προτιμῶμεν αὐτὸ εἴταν μᾶς ἐλπίσῃν εἰς ἀπώλυστον ἔλλα.

Πολλοὶ νομίζουν ὅτι τὸ νὰ κακολογεῖται καὶ νὰ σπῶνται νὰ ἡ ὑπόληψις τῶν ἀπὸ τοὺς ἐκθρόν εἶναι πῶς ἀφάρητον

και από το χειρότερο είδος θανάτου. "Ας το εξετάσουμε λοιπόν και αυτό. Σε καταλόγησε κανείς και σε είπε μαζών και πέρων. Εάν μὲν λέγει την ἀλήθειαν, να διαρθεῖς. Εάν δὲ λέγει ψέματα, να γελάσῃς διὰ τὴν κατηγορίαν. Εάν θεωρῇς τὴν συνείδησίν σου ἔνοχον δι' αὐτὰ τὰ ὁποῖα εἶπεν φρόντισε να συμμορφώθῃς. Δ' Εάν ἄλλω δὲν αἰ τύπη ἢ συνείδησί σου, περιφρόνησε τὴν κατηγορίαν. Μάλλον δε μόνον να γελάσῃς και να περιφρόνησῃς τὴν κατηγορίαν, ἀλλὰ και να καίρῃς και να ἀγάλλῃσαι συμπράνους πρὸς τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος μὲς προσέπει να πείσῃμεν ἔτσι. Διότι λέγει: «ὅταν δυνάσκουσιν ὑμεῖς και εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι, καίρετε και ἀγαλλιάσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολλὸς ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. 5, 11, 12). Καὶ ἄλλοι πάλιν «καίρετε και σκαρπύετε, ὅταν ἐκβάλλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν ψευδόμενοι» (Λουκ. 6, 22, 23). Ὅταν δὲ, και ἔσταν ἀκόμη λέγει τὴν ἀλήθειαν, ἀνεστῇς με μεταλογιστὴν τοῦς λόγους τοι και δὲν τοῦ ἀπαντήσῃς ὀρθοῦς ὅτε τὸν κακολογήσῃς, ἀλλὰ ἀνασθενᾷς με πικρίαν. Εἰ και καταδικάζῃς τὸ παραπτώματό σου, δὲν θὰ λάβῃς μικρότερον μισθὸν ἀπὸ τὸν προσποιημένον. Καὶ οὐδὲ θὰ προσπαθῇς να σὲς τὸ δειξῇς ἀπὸ τὴν Γραφήν, διὰ να μάθῃς ὅτι ὅταν δὲν ἀπελθῶν οἱ φίλοι ὅταν ἐπιτανοῦν και καλακεύουν, σὲς ὠφελοῦν οἱ ἐχθροὶ ὅταν σὲς κακολογοῦν, ἀκόμη και ὅταν λένουν τὴν ἀλήθειαν. Ἀρκαὶ μόνον να θελήσωμεν ἡμεῖς να χρησιμοποιοῦμεν τὸς κατηγορίας κατὰ τὸν πρέποντα τρόπον. Διότι οἱ μὲν φίλοι μὲς καλακεύουν πολλὰς φορές χωρὶς να τὸ ἀπαγγέλλωμεν. Ὅταν δὲ ἡμεῖς ἀποδύωμεν δὲν βλέπομεν τὰ παραπτώματά μας, ἐπεινοὶ λόγῳ τῆς ἐχθρας τῶν τῶ βλέπουσιν με περισσοτέρων σαφίνευσιν και με τὰς κατηγορίας τῶν 775 Α. μὲς βαναγκάζουν να τὸ διορθώσωμεν και ἔτσι ἡ ἐχθρα γίνεται αἰτία μεγάλης ὠφελείας, δε μόνον διότι διὰ τῆς ὑπομνήσεως τῶν ἀντιλαμβάνομεθα τὰ παραπτώματα, ἀλλὰ διότι τὰ ἀποβάλλομεν. Διότι ὅταν σὲ κατηγορήσῃ ὁ ἐχθρὸς σου δι' ἓνα παράπτωμα, τὸ ὁποῖον ἀναγνωρίζῃς και σὺ, και δὲν τὸν ὁρῇς ὅταν τὸν ἀκούσῃς, ἀνασπενόεις δὲ πικρίαν και παρακαλῇς τὸν Θεόν, ἔχεις ἀμέσως ἀπαλλαγῇ ἀπὸ κάθε ἁμαρτήματος. Ἀρα λοιπὸν τί θὰ ἡμπορούς να εἶναι πὸς εὐχάριστο ἀπ' αὐτό; Τί δὲ εὐκαλύτερον διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα.

Ἀλλὰ διὰ να μὴ νομίσῃς ὅτι ἐγὼ ἀπλῶς σὲ 8 ἐξασπῶ ὅτι σὺ φέρῃς τὴν μαρτυρίαν τῆς Γραφῆς δι' αὐτὰ διὰ να μὴ ἀμφισβόλλῃς πλέον. Ἄτο κακοὺς Φαρισαίους και κάποιους τελώνης. Καὶ ὁ μὲν τελώνης εἶχε φθάσει στὸ ἑσχατον ὅριον τῆς

κακίας, ὁ δὲ Φαρισαῖος ἦτο ἀπὸ πλάνη δικαίος, διότι καὶ τὰ ὑπάρχοντά του ἔδιδεν ὡς ἐλεημοσύνην και ἐθήκευε και ἦτο ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν. Ἐπειὸς ἀντιθέτως εἶπεν ἐξοδεύσει δὴν τὴν ζωὴν του εἰς ἀρετὰς και θαυμασίας. Καὶ αἱ δύο εἶπον ἀνέβη διὰ να προσευχηθῶν εἰς τὴν ναόν. Ὁ μὲν Φαρισαῖος ἐστέκετο και ἔλεγεν: «εὐχαριστοῖ σοι, Κύριε, ὅτι οὐκ ἐφί ὡς οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, δροπαίς, πλεονέκται, οὐδ' ὡς οὗτος ὁ τελώνης» (Λουκ. 18, 11). Ὁ δὲ τελώνης, ὁ ὁποῖος ἐστέκετο πὸς μακριὰ δὲν τοῦ ἀνταπέδωσε τὴν ὕβριν δὲν τὸν καταλόγησεν ὅτε εἶπεν αὐτὰ πὸς θὰ ἔλεγαν πολλοὶ. Σὲ τολμᾷς να μὲς ὑπενθυμῇς τὴν ζωὴν μου και να κρίνῃς τὰς πράξεις μου. Δὲν εἶμαι καλύτερος ἀπὸ σένα, θὰ ἀναφέρω τὰ ἁμαρτήματά σου και θὰ σε κάνω να μὴ διαβῇς ποτὲ πλέον τὴν ἱερὴν αὐτὴν πόλιν. Δὲν εἶπεν ὅμως κανένας ἀπὸ τοὺς φηκροὺς ἐκείνους λόγους με τοὺς ἀποκούς καθημερινῶς λούζει ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, ἀλλὰ δασέναζε με πικρίαν και ἀφοῦ ἐκτύπησε τὸ στήθος του εἶπε μόνον τὸ ἄκουσθαι μοι τῷ ἁμαρτωλῷ και ἐπέστρεψε λυτρημένος.

Εἶδες ταχεῖαν κίνησιν. Ἐξέσθη τὴν D προσβολὴν και ἀπηλόγη ἀπὸ τὴν κατηγορίαν. Ἀνεγνώρισε τὰ ἁμαρτήματά του και ἀπηλόγη ὅτι αὐτὰ. Ἡ κατηγορία τῆς ἁμαρτίας ἐγενε αἷτια να τοῦ συγχωρηθῇ ἡ ἁμαρτία και ὁ ἐχθρὸς ἔργε παρὰ τὴν θέλησιν του εὐεργέτης. Διότι πόσον θὰ ἔπρεπε να κατεῖχε ὁ τελώνης ἡ ποσόν, καμῶμενος κάτω, ἀγρυπνῶν, μοιράζων τὸ ὑπάρχοντά του εἰς τοὺς πτωχοὺς, καθήμενος με σόικαν και στάκτιν πολλὸν χρόνον⁸ διὰ να ἡμπορέσῃ να ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα ἐκεῖνα. Καὶ τώρα χωρὶς να κάμνῃ τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, με ἓνα ἀπλὸν λόγον ἐδέχθη δὴν τὴν κακίαν. Καὶ αἱ κατηγορίαι και αἱ ὕβρεις ἐκεῖνου, ὁ ὁποῖος ἐνόμισεν ὅτι τὸν ὁρῇς, τοῦ ἔδωκαν στέκεσιν δικαιοσύνης, χωρὶς ἰδρῶτα και κόπον και πολλὸν χρόνον. Βλέπεις ὅτι και δὲν μὲς κατηγορεῖ κανεὶς δικαίως. Εἰ και ἂν ἡμεῖς τὰ ἀναγνωρίζωμεν, και δὲν ὁρῶμεν αὐτὸν πὸς τὰ λέγει, ἀλλὰ στεναζώμεν με πικρίαν και παρακαλοῦμεν τὸν Θεόν διὰ τὰ ἁμαρτήματά μας θὰ ἡμπορέσωμεν να ἀπαλλαγώμεν ἀπὸ ὅλα τὰ ἁμαρτήματα. Ἐτσι λοιπὸν ἐδικαίωθη και αὐτός. Ἐπειδὴ δὲν ἀνταπέδωσε τὴν ὕβριν ἀλλ' ἐστέναζε διὰ τὰ ἁμαρτήματά του, κατήλθε δικαιωμένος αὐτός και δε ἐκεῖνος.

8. Βλέπεις πόσον κέρδος φέρει ἡ ὕβρις τῶν ἐχθρῶν, ὅταν τὴν ὑπομείνωμεν με μεγαλοφυκίαν, Ἐφ' ὅσον λοιπὸν

8. Οἱ πενθεῖντες ἐφάρων σπικαὺς τριχίνας και ἡλαρον τὸ σῶμα του με σάκτιν.

μὲς προξενούν ἀρετέλειαν μερικοί και ὅταν λέγουν τὴν ἀλήθειαν και ὅταν ψευδωνται, 776 Α διὰ τὴν νὰ στενωχοροῦμεθα. Διὰ τὴν νὰ ἐρεθίζώμεθα. Ἄν δὲν ἐλάττωσιν σὺ ὁ ἴδιος τὸν καινὸν σου, ὡς ἀνθρώπου, οὔτε φίλος, οὔτε ἐχθρός, οὔτε ὁ ἴδιος ὁ δευδαλος θὰ ἡμπορέσῃ νὰ σὲ θλάσῃ. Διότι ὅταν ἐκείνοι οἱ ὁποῖοι μᾶς υφρίζουν, μᾶς δημεύουν τὴν περιουσίαν και ἐπὶ θυμολέοντα τὴν ἰδίαν τὴν ζωὴν μας, μᾶς ἀρελοῦν, και οἱ μὲν μᾶς πνέσκουν στέφανον μαρτυρίας ὅπως ἐχομεν ἀποδείξει οἱ δὲ ἄλλοι μᾶς ἀπαλλάσσουν ἀπὸ τὰ ἀμαρτήματα και μᾶς κάμνουν δικαίους, ὅπως συνέβη με τὸν τελωνὴν διὰ ποῖον λόγον νὰ εξαγρυμνωμεθα ὅταν μὲν τοι. Ἄς μὴ λέγωμεν λοιπὸν ὁ δεινὰ μὲ ἐξέμαρπεν και ὁ δεινὰ Β μὲ παρεκίνησε νὰ εἴπω ἀσκήρα λόγια. Ἡμεῖς εἰμεθα αἱ τοὶ δι' ὅλα αὐτὰ Διότι ἂν θέλωμεν νὰ δεῖξωμεν μενολογισίαν οὔτε τὴν ὀρθὴν και αὐτὸ εἶναι φανερόν και ἀπὸ πολλὰ ἄλλα και ἀπὸ τὴν ἰδίαν τὴν ἱστορίαν τοῦ Δαυὶδ, τὴν ὁποῖαν ἔχομεν ἔμπροσθεν μας και τὴν ὁποῖαν ἀδείξει νὰ ἐξετάσωμεν και σήμερον ἀπὸ ὑπενθυμίσωμεν εἰς τὴν ἀγάπην σας ποῦ εἰχομεν σταματήσει.

Ποῦ εἴχαμεν σταματήσει λοιπὸν, εἰς τὴν ἀπολογίαν τοῦ Δαυὶδ. Λοιπὸν εἶναι ἀνάγκη και σήμερον νὰ ἀναφέρωμεν τοὺς λόγους τοῦ Σαουλ και νὰ ἴδωμεν τί ἀπεκρίθη οὗτος εἰς τὴν ἀπολογίαν τοῦ Δαυὶδ. Διότι τὴν ὁρετὴν οὐ Δαυὶδ δὲν θὰ τὴν παρουσιάσωμεν C μόνον ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εἶπεν ὁ Δαυὶδ ἄλλα και ἀπὸ αὐτὰ τὰ ὁποῖα εἶπεν ὁ Σαουλ. Ἄν φωνὴ δὲ αὐτὸς λέγεται κατὰ πρῶτον και ἡμερον θὰ ἀποδείξωμεν τὴν αἰτίαν τοῦτου εἰς τὸν Δαυὶδ, ὁ ὁποῖος μετέβαλε τὸν ἀνθρώπων, τὸν ἐκπαιδευγόντα και διαφθερόντα τὴν ψυχὴν τοι. Τί λέγει λοιπὸν ὁ Σαουλ. Ἄφου θύουσε τὸν Δαυὶδ νὰ λέγῃ εἰδοῦ το πτερόν τῆς θυπνοῦδος ἐν τῇ χειρὶ μου. Α' Βασ. 24. 19. και ὅλα τὰ ἄλλα τὰ ὁποῖα εἶχεν εἶπει μετὰ ἡμῶν αὐτὸ ὁπῶν-τισεν ἐφ' ὧν φωνὴ σου αὐτὴ τέκνον Δαυὶδ. Α' Βασ. 24. 17. Ὡς πῶς μετὰ πολλὰ συνετελέσθη αὐτομάτως. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν ἠνέχετο προῖναι μένος νὰ τὸν φωνάζῃ οὔτε μὲ τὸ ὄνομα τοι, ἄλλα ἐμυστοῦσε ὀνόματι και D τὸ ὄνομα τὸν ἔκαμε και οἰκίσον τοι μὲ τὸ νὰ τὸν ἀποκαλέσῃ υἱὸν τοι. Ποῖός εἶναι ποῦ εὐτυχῆς ἀπὸ τὸν Δαυὶδ, ὁ ὁποῖος ἔκανε ποτὲρα τὸν φωνάζει, πρόσθεν τὸν λόγον ἐνέμισε τὴν καμάνον τῆς ὀργῆς γὰρ δρόσον ἤρεψε τὴν τρικυμὴν και ἐξήρανεν ὅλον τὸ φρούσιμα τοῦ θυμοῦ. Διότι ἐκεῖνοι οἱ λόγοι τοι Δαυὶδ εἰσπλάθον εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ Σαουλ ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀποθηρευθῆ και ἔκαμνεν ὅλην αὐτὴν τὴν ἀλλαγὴν ποῦ ἡμποροῦμεν νὰ ἴδωμεν ἀπὸ τοῦς λόγους αὐτοῦ. Ε' Διότι δὲν εἶπεν εἶναι λόγοι ἰδι-

καί σου αὐτὰ, τέκνον Δαυὶδ, ἄλλα τί εἶπεν, «Ἡ φωνὴ σου αὐτὴ τέκνον Δαυὶδ.» Καὶ ἀπὸ τῶν ἰδίων λαπῶν τοὺς λόγους εἶχε συγκινήσῃ. Καὶ ὅπως ὁ πατήρ ὅταν ὑστερα ἀπὸ χρόνια ἀκούσῃ τὴν φωνὴν τοῦ παιδίου τοῦ τοῦ ὁποῖου ἔκει ἐπιστρέφει ἀπὸ κάπου, συγκινεῖται ὡς μόνον ἀπὸ τὴν μορφὴν ἄλλα και ἀπὸ τὴν φωνὴν εἶται και ὁ Σαουλ ἀπὸ εἰσπλάθον ἐντός τοι οἱ λόγοι τοῦ Δαυὶδ και δεικνύει τὴν ἐκθραν ἀνεγνώρισε τὸν υἱὸν και ἀπὸ εἰσπλάθον ἔνα πᾶθος, ἐδέχθη ἄλλο. Διότι ἀπὸ εἰσπλάθον τὸν θυμὸν ἐδέχθη χαρὰν και συμπόθειαν και ὅπως κατὰ τὴν νύκτα πολλὰς φορὰς δὲν 777 Α ἀναγνώριζομεν τὸν φίλον ὁ ὁποῖος εὐρισκεται κοντά, ἐνῷ κατὰ τὴν ἡμέραν ἀκόμη και ἂν τὸν ἴδωμεν ἀπὸ μακριὰ τὸν ἀναγνώριζομεν, εἶται συμπόθειαι σιγῆς και μὲ τὴν ἐκθραν. Ὅσον πρό- νον τὴν διαπρόθεσιν ὁ ἔνας πρὸς τὸν ἄλλον, ἡ φωνὴ τοῦ ἐκ- θροῦ ἔχει διαφορετικὰ εἰς τὸ αὐτὸ μας και δὲν διέφευγε κα- θαρὰ οὔτε τὸ πρόσωπον. Ὅταν ὅμως ἐκείνημεν τὴν ὀργὴν, ἡ φωνὴ ἡ ὁποῖα προηγουμένως ἦτο ἀντίπαλος και ἐκθροῦ μᾶς φωνεῖται ἡμία και πάλι γλυκεῖα, και ἡ ἐκθροῦ και μὲ σὴν ὁρὴ παθὴ καὶ κατωμαρμένη.

θ. Τὸ ἴδιο συμβαίνει και ἐν τὴν κειμήλια. Ἡ συγκέν- τρωση τῶν νεφρῶν δὲν σφίγγει τὸ κάλλος τοῦ οὐρανοῦ νὰ φα- νῇ. Καὶ ἂν ἀκούσῃ ἡ ὁρὴς μας εἶναι πάρα πολλὰ ἱσχυρὰ, πᾶ- λιν δὲν θὰ ἡμπορέσασιν νὰ ἀντιληφθῶμεν τὴν ἀνὴν λαμπρό- τητα. Ὅταν δὲ εἴθῃ ἡ θερμότης τῆς αἰτίας και B διαλύσῃ τὸ νέφος και ἔβλεπῃ τὸν ἥλιον, φανερώμεθα πᾶσιν ἡ λαμπρό- της τοῦ οὐρανοῦ. Το ἴδιο γίνεται και σὲ μᾶς διὰ τὴν ὀργὴν. Ἡ ἐκθρα στέκεται ὡς πυκνὸν νέφος ἐμπρὸς εἰς τὰ ῥήματα και τὰ αὐτὰ μᾶς και κάμνει νὰ μᾶς φαίνονται διαφορετικὰ α- φαντα καὶ αἱ μορφαι. Ὅταν δὲ μεγαλοψυχῶς κανεὶς κα- θωπῇ τὴν ἐκθραν και ἀκρῶς τὸ νέφος τῆς λύπης, τότε θὰ ἴδῃ μὲ ἀνεπηρέαστον λογισμὸν και θὰ αἰσθῇ τὰ πάντα, πρῶτον ὁ ὁποῖος συνέβη και εἰς τοὺς Σαουλ. Διότι ἀπὸ C εὐχισθῇ τὸ νέφος, τῆς ἐκθρας, ἀνεγνώρισε τὴν φωνὴν τοῦ Δαυὶδ και λέγει «Ἡ φωνὴ σου αὐτὴ τέκνον Δαυὶδ.» Ποῖα αὐτὴ. Ἐκεῖ- νη ἡ ὁποῖα εἶχε ριπῇ κατὰ τὸν Γολιάθ, ποῦ εἶχε σφῆσι τὴν καμάν ἀπὸ τοῦς κινδύνου και εἶχεν ἐπαναφέρει εἰς τὴν ἀσφάλειαν και τὴν ἐλευθερίαν ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι εἶχον διατρέξει θανάσιμον κίνδυνον. Ἡ φωνὴ ἡ ὁποῖα καθήκουσε τὴν μανίαν τοι και τοῖς εἶχε προσφέρει πολλὰ καλὰ. Διότι ἡ φωνὴ αὐτὴ εἶχε ριπῇ κατὰ τὸν θάνατον ἐκεῖνον. Δὲν εἶχε ἡφει ἔναντι οὐ τοῦ ἀπῶς και μένου τὸν ἴθρον ἄλλα τὸν κατενέμειν ἀπὸ εἶπεν «οὐ φέρη προκ. ε. ἐν τοῖς D θεοῖς σου ἔγω δὲ ἐρχομαι πρὸς σὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου. Σαουλ δὲ

ανείδωσας σήμερον· Α' Βασί 17 45 Καὶ ἡ φωνὴ αὐτῆ κα-
θαδύγησε τὸν λίθον, ἔβαλεν εἰς τὴν ψακὴν τοῦ βαρβάρου
τὴν ἀγωνίαν καὶ τοῦ ἀφάρσε τοὺς θρόνους. Καὶ διατὶ ἀπορεῖς
ἐάν καταπραῖνῃ ἡ φωνὴ τοῦ δικαίου τὸν θυμὸν καὶ καταναφ-
τοῦς ἐσθροῦς, ὅταν ἀπαδείκται ἀκόρη καὶ δαίμονος. Διότι ἀμι-
λοῦσαν μόνον οἱ ἀπέστολοι καὶ ἐφευγόν δρομαίως ὅλοι αὐ-
τὶν ἵπτοι δυνάμεις. Ἡ φωνὴ τῶν ἁγίων ἐσταμάτησε πολλὰς
φορὰς καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως καὶ μετέβαλε τὰς ἐνερ-
γείας τῶν Ὁ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ εἶπε μόνον· «σὴτίω ὁ ἥλιος
καὶ ἡ σελήνη» (Ἰησ. Ναυῆ 10, 12 καὶ ἐσταμάτησαν. Ἔτσι
καὶ ὁ Μωϋσῆς. Ε' ἐσταμάτησε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν θύελλαν.
Ἔτσι καὶ οἱ τρεῖς παῖδες ἐσθυσαν τὴν δύναμιν τοῦ πατρὸς
μὲ τοὺς ὕπνους ἐκείνους καὶ τὴν φωνὴν τῶν. Διὰ τούτου καὶ ὁ
Σαούλ, συγκινημένος ἀπὸ τὴν φωνὴν αὐτῆν, ἔλεγε· «ὦ φων-
ὴ σου αὕτη, τέκνον Δαυὶδ!» Τί εἶπεν εἶπει λοιπὸν ὁ Δαυὶδ
«Δουλὸς σου, Κύριέ μου βασιλεῦς. Γίνεται λοιπὸν ἔμῳ καὶ
φιλονικία ποῖος θὰ τιμῇ περισσότερο τὸν ἄλλον. Εκείνος
τὸν ἔκαμε οἰκείον του καὶ οὗτος τὸν ἀπεκάλεσε κύριόν του.
Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποιον λέγει εἶναι τοῦτο. Ἐνα πρᾶγμα ζητῶ
μόνον λέγει, τὴν σκεπτικὴν σου καὶ τὴν ἐπιδοσὴν εἰς τὴν
ἀρετὴν. Μὲ ἀνόμενος τέκνον. Ἐγὼ δὲ σὲ ἀγαπῶ καὶ φροντί-
ζω σὲ. 778 Α' μόνον νὰ μὲ ἔχεις δοῦλον σου, νὰ διώξη
τὴν δυνάμιν, νὰ παύσῃς νὰ ἀκρίβηται πονηρὰ ἐναντίον μου
καὶ νὰ παύσῃς νὰ νομίζῃς ὅτι σὲ ἐπαθούλευσαι. καὶ εἶναι
ἐκθρός σου. Διότι ἐφήρμοξε τὴν ἀποστολικὴν ἐκείνην ἐντο-
λήν. ἡ ὅποια προστάζει, νὰ παραχωρῇ ὁ ἔνας τὰ πρᾶτ' αὐτοῦ
τῆς εἰς τὸν ἄλλον. πρβλ. Ρωμ. 10, 12 καὶ ὑπερβάλλων τὸν
ἑαυτὸν τοῖς ὅντες ἔκομμεν αὐτὸ πού κάρνουν πολλοὶ συμπερι-
φερόμενοι κερτότερα ἀπὸ τὰ ἑα. νὰ μὴ ἀνέκωνται, δηλαδὴ
ὅστε νὰ ἀμιλήσουσιν εἰς τὸν πλησίον τῶν πρᾶτων ἐπειδὴ νο-
μίζουν ὅτι προσβάλλονται καὶ ὑποτιμῶνται ὅτι προσφωνή-
σονται κάποιον ἀπὸ τῶν καὶ μόνον μὲ τὸ ὄνομα τοῦ.

Τ' πρὸ γελοῖον θὰ ἠμποροῦσε νὰ παροικισθῇ ἀπὸ τὴν
τὴν ἀνασθεσίαν αὐτῆν. Π' αἰσχροτέρων ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνει-
αν καὶ τὴν ἀνασθεσίαν αὐτῆν. Β' Διότι τότε ἔχεις ὑποστηρί-
ξε τὸν ἐαυτὸν σου, ὡς δυνάμεις, τότε ἔχεις ἀπαρασθῆ, ὅταν
δυναμεινῇς νὰ σὲ προσφωνήσῃς πρῶτος ὁ πλησίον. Διότι εἰ εἶ-
ναι κερτότερον ἀπὸ τὴν ἀνασθεσίαν. Π' δὲ πρὸ γελοῖον ἀπὸ
τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ τὴν κενόδοξίαν. Ἄν προσφωνήσῃς
πρῶτος θὰ σὲ ἐπαυέη καὶ ὁ Θεὸς πρᾶγμα τὸ ὅποιον εἶναι
σημαντικώτερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα καὶ οἱ ἀνθρώποι θὰ ἐντα-
νουν τὴν συμπεριφοράν σου καὶ θὰ λάβῃς ἀλόκληρον τὸν μι-
σθὸν εἰς τὴν προσφωνήσῃ σου. Ἄν ὅμως περιμένῃς νὰ σὲ τι-

μήσουσιν πρῶτον διὰ τὸ νὰ ἀνασθεσίωσιν τὴν τιμὴν, δὲν ἔχεις
σφάζει τίποτε τὸ σημαντικόν. Διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀπέ-
δωσε πρῶτος τὴν τιμὴν θὰ λάβῃ C καὶ ἀλόκληρον τὴν ἀντα-
μοιβὴν διὰ τὴν εἰδυσίαν τὴν ὅποιαν ἔδειξε. Ἄς μὴ ἀναμέ-
νουμεν λοιπὸν νὰ τιμηθῇ ἀπὸ ἄλλους πρῶτος, ἀλλὰ ὅς
ἀπευδόμεν νὰ ἀποδίδωμεν τιμὴν πρὸς τὸν πλησίον καὶ ὅς
τὸν προσφωνοῦμεν πάντοτε πρῶτος, καὶ ὅς μὴ νομίζουμεν ὅτι
τὸ κατ' ὅρθον αὐτὸ εἶναι κατὰ κανὸν καὶ κυρίως ὀφείν, τὸ νὰ
γίνῃ δηλαδὴ κανεὶς φιλόφρων καὶ προσηνός. Πολλοὶ φίλοι
ἐκείνην ὅταν ἔκαμε τοῦτο καὶ ἐδημοσιεύθησαν πολλοὶ
ἐκθροὶ ὅπως καὶ ὅταν ἐτηρήθῃ, ἐσταμάτησε μακροφρονίους
πολέμους καὶ συνέσπριξε φίλους, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχον ἥδη, ἀ-
κόρη περισσότερον.

Μὴ παραλείψας λοιπὸν ἀναπηδέ, νὰ φροντίζῃς δι' αὐτὴν.
Ἀλλὰ εἰ εἶναι δυνατὸν ὅς δείκνυμεν μὲ τὰς προσφωνήσεις
καὶ μὲ τὰς ἄλλων τροπὴν τὴν ἀγάπην μας πρὸς ἐκείνους
τοὺς ὁποῖους συναντῶμεν ὅσοι καὶ εἶναι. D' Ἄν σὲ
προλάβῃ ὁ ἄλλος, καὶ πάλιν νὰ τοῦ προσφέρῃς περισσότε-
ρον τιμὴν διότι αὐτὸ συνεβούλευσε καὶ ὁ Παῦλος ὅταν εἶ-
πεν «ἀλλήλους, ἡγεῖσθε ἀπερέχοντες ἑαυτῶν». Φιλιπ. 2,
3. Ἐπει ἔκαμε καὶ ὁ Δαυὶδ καὶ ἀπέδωσε πρῶτος τὴν τιμὴν καὶ
ὅταν πάλιν ἐτηρήθῃ, ἀπέδωσε μεγαλύτερον τιμὴν μὲ τὸ νὰ
εἶπῃ «Δουλὸς σου, κύριέ μου, βασιλεῦς». Καὶ προσέτε ποῖον
κέρδος ἀπεκόμισεν διότι ὅπου εἶπε τοῦτο ὁ Δαυὶδ, ὁ Σαούλ
δὲν ἐντελεξε περισσότερον νὰ ἀκούῃ τὴν φωνὴν αὐτῆν χωρὶς
νὰ δοκῇ, ἀλλὰ ἐθήλησε παρῶς καὶ ἔδειξε μὲ τὰ δα-
κρυὰ τὴν κακὴν ὑγείαν καὶ τὸ ἐνδὸν φρονῆμα τοῦ ὁποῖου
εἶπεν ἐμφυσῆσαι εἰς αὐτὸν ὁ Δαυὶδ.

7 E' Τί θὰ ἠμποροῦσε νὰ γίνῃ περισσότερον μακάριον ἀπὸ
τὸν προφήτην ὁ ὁποῖος ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος
ἠλλαξε τόσον πολὺ τὸν ἐκθρόν του καὶ ἐνὶ παρελάθῃ ψυ-
κὴν ἡ ὅποια ἐβιουόσε δι' αἴψα καὶ σφαγὴν τὴν ἔκαμε νὰ
ἐσπάρῃ εἰς θρήνον καὶ κοινοῦς, δὲν θαυμάζω τόσον τὸν
Μωϋσῆ διὰ τὸ ὅτι ἔκαμε νὰ τρέξουν πτωχὰ ἀπὸ τὸν θρόνον, θρά-
κον ὅσον θαυμάζω τὸν Δαυὶδ διὰ τὸ ὅτι ἀπὸ βασιλείας, αἱ
ὁποῖαι ἦσαν σκληροὶ ὡς πέτρα, ἔκαμε νὰ τρέξουν πτωχὰ δο-
κῶν διὰ τὸν ἐκείνου μὲν ἐνίκησε τὴν φύσιν ἐνῷ αὐτὸς ὑ-
περίστασε τῆς θελήσεως. 779 Α' Ἐκεῖνος ἐκτύπησε μὲ τὴν
ρόθον τὸν θρόνον. ἐνῷ αὐτὸς ἐκτύπησε μὲ τὸν λόγον τὴν
κορδαλὴν ὅχι διὰ τὴν λύσιν ἀλλὰ διὰ τὴν κόπην κα-
θάραν καὶ ἡπίαν πρᾶγμα τὸ ὅποιον καὶ κατώρθωσε. καὶ ἡ
εὐεργεσία τοῦ αὐτοῦ ἦτο μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν φωνὴν. Διὰ
εἶναι μὲν ἐξέπαινον καὶ ἐξοθαυμάστον τὸ νὰ ἡ θεῖα τὸ

ἐξέως καὶ τὸ νὰ μὴ ἀποκόμῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλὰ ἀΐζει πολλὸ περισσύτερον στεφάνους τὸ νὰ μεταβάλῃ καὶ τὸ ἴδιον τὸ φρόνημα τοῦ ἐχθροῦ, νὰ τὸ κἀμὴ καλυτερον καὶ νὰ τὸ μετατρέψῃ, ὥστε νὰ γίνῃ μεγαλοφρον ἀπέναντι τὸν Αὐτὴ ἡ εὐεργεσία εἶναι μεγαλυντέρα ἀπὸ ἐκείνην. Διότι δὲν εἶναι τὸ ἴδιον νὰ κορίσῃ τὴν ζωὴν Β καὶ νὰ οὐκνήσῃ εἰς τὸ ὀρθὸν φρόνημα. Δὲν εἶναι τὸ ἴδιον νὰ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ θυμοῦ ὁ ὁποῖος ἐπαιτεῖ ἔδικον φόνον, νὰ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ σκαντῆ καὶ νὰ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ μανίαν ἢ ὅποια βασίλει πρὸς ἕν τῶσον μέγα κασόν. Διότι μὲ τὸ νὰ ἐμποδίσῃ τοῦς στρατώτας τοῦ νὰ τὸν φονεύσῃ τοῦ παρέσχεεν ἰσχύειαν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν. ἐνῷ μὲ τὸ νὰ ἐκδιώξῃ τὴν κακίαν τῆς ψυχῆς τοῦ με τοὺς λόγους τῆς μεγαλοφρονίας τοῦ τοῦ ἐκάρπεσε τὴν μέλ-λουσαν ζωὴν καὶ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ, ὅσον ἤμποροῦσε φυσικὰ, νὰ τὸ πράξῃ. Ὅταν λοιπὸν τὸν ἐπαινήσῃς διὰ τὴν ἰδιωτὴν τοῦ πραότητος, νὰ τὸν θαυμάσῃς περισσότερον διὰ τὴν μεταβολὴν τοῦ Σαουλ ἐπειδὴ εἶναι πολὺ σημαντικώτερον ἀπὸ τὸ νὰ συγκρατήσῃς τὰ ἰδικά σοι πάθη. C τὸ νὰ κατανικήσῃς τὴν μανίαν τῶν ἄλλων, νὰ καθουσιάζῃς φλογισμένῃ καρδίαν, νὰ δημιουργήσῃς τὸσπιν νάλήνῃν ἀπὸ τὸσπιν πορκαζήν καὶ νὰ γεμίσῃς με θερμὰ δάκρυα ὑψαλαρούς οἱ ὅποιοι εἶδαν ἐντὸς τῶν ζωγραφισμένων τὸν φόνον. Αὐτὸ εἶναι ἐκεῖ νο τὸ ὅποσον προκαλεῖ μεγάλην ἐκπληξίν καὶ εἶναι πραγματικά θαυμαστόν. Διότι ἐόν ὁ Σαουλ ἦτο ἕνας ἥπιος καὶ λογικὸς διημιτιστὴς δὲν θὰ ἦτο πολὺ σημαντικὸν νὰ τοῖ ἐπα-ναφέρῃ εἰς τὴν ἐνέργειαν κατὰστασιν. Τὸ νὰ δξαφανίσῃς ὁ μως ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος ἔλιν τὴν κακίαν ἀπὸ αὐτὸν ὁ ὁποῖος εἶχε ἀποθησιωθῇ καὶ εἶχε νλυστήσῃ εἰς τὸ ἔσχατον ὅριον τῆς κακίας καὶ ἐπέδρακε μὲ πάθος τὸν φόνον, ποῖον ἀπὸ ἐκεῖνους οἱ ὅποιοι ἔσκου γίνεαι ἀπὸ ἀνέκαθεν ἔα-κουστοὶ διὰ τὴν φλοσσοφίαν τῶν δὲν θὰ ἐπισκοῖζεν.

Καὶ σὺ λοιπὸν D ὅταν συλλάβῃς τὸν ἐχθρόν σου μὴ ἐπιδράκῃς νὰ τὸν ἡλώρῃς ἀφοῦ θὰ τὸν ἔχρῃ ἀντακουσεῖ καὶ θὰ τὸν ἔχρῃ περαιοῦσε με μαρίας κατηγορίας, ἀλλὰ νὰ τοῦ φερθῇς με ἀγάπην καὶ νὰ τὸν ἐπαναφέρῃς εἰς τὴν μεγαλοφρονίαν. Καὶ νὰ μὴ πάσῃς νὰ κάμῃς καὶ νὰ λόγῃς τὸ κάθε-τί πρὸς τὸ κατανικήσῃς μὲ τὴν πραότητά σου τὴν οὐριότητά ἐκεῖνοι. Διότι δὲν ὑπάρχει τίποτε ἰσχυρότερον ἀπὸ τὴν μεγαλοφρονίαν. Διὰ νὰ φανερώσῃς τοῦτο εἶλε κάποιος θρ ἀλο-γος ἀπελθε σινκλάσει ὅσος (Παροιμ 25, 15). Καὶ τί εἶναι σκληρότερον ἀπὸ τὰ ὀσά. Ὅμως καὶ ἂν ἐκόμῃ εἶναι κα-νείε τόσον σκληρὸς καὶ ἀλόγιστος. Εὐκόλως θὰ ἡμπερόσῃ νὰ τὸν νικήσῃ αὐτὸς πού θὰ τοῖ μετακερισθῇ μὲ μεγαλο-

φρονίαν. Ἀλλοῦ πάλιν λέγει ἐδότηφικας ὑποπείπουσαι ἀπο-στέφει ὀργάνω (Παροιμ 15, 1). Ἐπαίντως εἶναι φανερόν ὅτι τὸ νὰ ἀλλάξῃ σῶσιν ὁ ἐχθρὸς καὶ νὰ συμφιλιωθῇ, ἔξα-τάται περισσύτερον ἀπὸ ὅσος παρὰ ὅσος ἐκείνοι. Διότι εἰς ἡ-λὸς καὶ ὅς εἰς αὐτοὺς οἱ ὅποιοι ἔσκου ὀργισθῇ ἐναπείκεται το ἂν θὰ σθεσθῇ ἢ ἂν θὰ θγάλῃ μεγαλυντέρων φλόγα ὁ θυμὸς τῶν. Τοῦτο ἀκριβὲς τὸ φανερώσεν αὐτὸς ὁ ὁποῖος εἶπε καὶ τὰ προηγουμένα μὲ ἕνα κοινὸν παράδειγμα. Ὅπως λέγει, εἰς σπῆσαν φωτιάς ἂν μὲν φυσήσῃς θὰ ἀνάψῃς 780 Α φλόγα. ἔαν δὲ πτόσῃς θὰ τὴν σβύσῃς [καὶ τὰ ὅσα δὲ αὐτὰ δύνασαι νὰ νὰ πράξῃς, διότι λέγει φλομότερα ἐκ τοῦ στόματός σου πα-ρευστασ (Εὐαγγ 28, 14)], το ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ἐκ-θραν τοῦ πλησίον. Ἄν μὲν πασφῇς λόγους ὑπερηφάνους καὶ ἀλαζονικούς τοῦ ἀνῳθεῖς τὴν φωτιάν καὶ σφοντύνεις πε-ρισσότερον τὰ κάρβουνα. Ἄν δὲ φλομώσῃς καὶ ταπεινὸς φρονας λόγους πρὸς τοῦ δύναμωσῃ ἢ φωτιά, τοῦ ἐσβύσῃς ὅλιν τὴν ὀργάν. Μὴ ληγῇς λοιπὸν ὅτι ἐπαθα αὐτὸ καὶ αὐτὰ καὶ ἤκουσα αὐτὸ καὶ αὐτὰ, διότι ἀπὸ σὲ ἔξαργῶνται ὅλα αὐτὰ.

Ὅπως ἐπίσης ἐξαργῶνται ἀπὸ σὲ τὸ νὰ σβύσῃς καὶ νὰ ἀνάψῃς τὴν σπῆσαν. Εἶς καὶ τὸ νὰ δύναμωσῃς ἢ νὰ σβύσῃς τὴν θυ-μὴν πάλιν ἀπὸ σὲ ἐξαργῶνται. Ὅταν ἔλιν ἐχθρόν ἢ ἐλθόν-τῃ τὸν λαὸ σου ὅςος καὶ ἤκουσας B καὶ ἐπαθες, ἥς τὰ ἐκνῶς ὅλα. Ἐὰν δὲ τὸ ἐνθὶ μῆρῃς νὰ θεωρῇς ὅτι σοὶ τὰ ἔκαμιν ὁ διὰδολος. Νὰ μαζεύῃς δὲ ὅτι καλὸν ὅσος ἔχει εἶπει ἢ σοὶ ἔχει κάμει ποτὲ. Καὶ ἂν τὰ ἐκνῶς διαρκῶς αὐτὰ γρηγό-ρη θὰ κατανικήσῃς τὴν ἐχθραν. Καὶ ἂν πρὸς αὐτὰ, νὰ τὸν κα-τηγνήσῃς ἢ νὰ σινωμλήσῃς καὶ τοῖ νὰ τοῖ ζητήσῃς, εὐ-θύνας καὶ νὰ τοῖ ἐλέγξῃς, μόνον ἀφοῦ διώκῃς πρῶα τὸ πᾶ-θος καὶ σβύσῃς τὸν θυμόν. Ἐτοῖ θὰ ἡμπερόσῃς νὰ ὑπερι-σकुσι με εὐκόλιαν. Διότι, ὅταν εἰμῇς θυμωμένος δὲν θὰ ἡμπερόσῃς οὔτε νὰ εἰπωμεν οὔτε νὰ ἀκουσώμεν κατὰ σω-σιν. Ὅταν ὁ μως ἡπαλλανγώμεν ἀπὸ τὸ πάθος, οὔτε οἱ ἴδιοι θὰ εἰπωμεν ποτὲ θαρὴν λόγον. C οὔτε θὰ θεωρήσωμεν αὐτὰ τοῖ θὰ σὲ εἰπωιν οἱ ἄλλοι κα τέτοια. Διότι συνήθως δὲν τῶς ἐξαργῶνται αὐτὰ τοῖ λέγονται, ἀλλὰ ἢ προκαταλήφῃς τοῖ προέρεται, ἀπὸ τὴν ἐχθραν. Πολλὰς φορές ἐνθὶ ὅσκου-μεν τὰς ἰδίας κατηγορίας ἀπὸ φίλους ὁ ὁποῖος μὲς περὶ-ζων ἢ ὅστε ζῶνται ἢ ἀπὸ μακρὰ παιδιὰ ὅςος μόνον δὲν πα-θαινομεν τίποτε τὸ δυσάρεστον οὔτε ἐξαργῶνται, ἀλλὰ καὶ γελῶμεν καὶ διασκεδάζομεν, διότι δὲν τὸ ἴδιον τρεν μὲ διεστραμμένην γνώμην, οὔτε μὲ πλὴν προκατειλημμένην ἀπὸ τὸν θυμόν. Ὅστε καὶ μὲ τοὺς ἐχθρούς, ἂν σβύσῃς τὸν θυμόν καὶ ἐκδιώξῃς τὴν ἐχθραν, δὲν θὰ ἡμπερόσῃς νὰ σὲ λω-

κήρη τισποτε ἀπὸ αὐτὰ ποὺ θὰ σοὺ εἰπουν

Β. D Καὶ θιασι νὰ ὁμιλῶ διὰ τὰ λονια, ὅτε κανένα ἀπὸ τὰ γεγονότα θὰ σὲ λυτῶσιν, ὅπως συνῆλθον μὲ τὸν μακάριον αὐτὸν, ὁ ὁποῖος θάλλει τὸν ἐκθρόνιστὴν νὰ ἐπιβουλεύεται τὴν ζωὴν του καὶ νὰ κινῇ τὰ πάντα πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, ὅχι μόνον δὲν ἐξηραίνεται, ἀλλὰ καὶ τὸν συμπαθοῦσα περισσώτερον Ὅσον περισσώτερον τὸν ἐπιβουλεύεται, τόσο περισσώτερον ἐδιδάσκει δι' αὐτόν. Ἐπειδὴ ἐγνώριζε — καὶ ἐγνώριζε καλῶς — ὅτι, ὅχι ὁ ἀδικούμενος ἀλλὰ ὁ ἀδικῶν εἶναι ὁ ἕως διακρινῶν καὶ θρήνων, διότι βλέπει τὸν ἐαυτὸν του διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τοῦ ἀπαρῶντος μακρὸν Εἰς ἀπολογία καὶ δὲν ἐσταμάτησε μέχρις ὅτου, τὸν ἔκαμε καὶ αὐτὸν νὰ ἀπολογηθῇ μὲ δάκρυα καὶ θρήνους Ἀφοῦ λοιπὸν ἐθρήνησε καὶ ἐλάλῃσε μακρῶς, καὶ ἐξέβαλε γοεράς κρυυγὰς, ἔκρουσε τὴν λένην, ἀδικαίος σὺ ὑπερ ἑμέ, ὅτι σὺ ἀνταποδώκας μοι ἀγαθὰ, ἐγὼ δ' ἀνταπέδωκά σοι κακά. Α. Βασ. 24. 18) Βλέπετε τίς κατηγορεῖ τὴν κακίαν τοῦ καὶ ἐξυμνεῖ τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου καὶ ἀπολογεῖται ἐνῶ δὲν τὸν ἐξαναγκάζει, κανεὶς

Ἔτσι νὰ κάμνης καὶ σὺ Ὅταν πᾶσης τὸν ἐκθρόνιστὴν σου μὴ τὸν κατηγορήσης. 78) Α. ἀλλὰ ἀπολογησοὺ διὰ νὰ τὸν κάμνης νὰ καταπορήσῃ ὁ ἕως τὸν ἐαυτὸν τοῦ. Διότι ἂν μὲν τὸν κατηγοροῦμεν ἡμεῖς, ἀρνίεται. Ἄν ἤμας ἀπολογηθῶμεν ἐπειδὴ θὰ ἐντραπῇ ἀπὸ τὴν μεγαλοφυΐαν μας θὰ κατηγορήσῃ ὁ ἕως τὸν ἐαυτὸν τοῦ. Κα, ἔτσι καὶ ὁ ἔλεγχος γίνεται χωρὶς νὰ τὸν ποινισθῇ καὶ ἐκείνος ἀπαλλάσσεται, ὁ πᾶ ὅλην τὴν ποινήν τοῦ. Τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὴν περιπτῶσιν αὐτὴν. Αὐτὸς ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀδικήσει ἐκατηγόρησε μὲ πολλὴν σφοδρότητα ἐνῶ αὐτοῦς ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀδικήσει, ἔστω. Διότι δὲν εἶπεν ὅτι μὲ ἔχεις εὐεργετήσει, ἀλλὰ ἀνταποδώκας μοι ἀγαθὰ, δηλαδὴ ἀντὶ διὰ τὴν ἐπιβουλήν διὰ τὴν φονικὴν μονίαν καὶ διὰ τὰ ἄλλα μυστὰ κακά. μοὺ ἔχεις προσφέρει μεγάλας εὐεργεσίας. Ἐγὼ ὅμως δὲν εἶναι Β. καλύτερος ὅτε αὐτὰ ἀλλὰ ἐπέμεινα εἰς τὴν κακίαν μου καὶ μετὰ ἀπὸ τὰς εὐεργεσίας αὐτῶς Ἐνῶ σὺ δὲν ἄλλα ἔχεις παρ' ὅλα αὐτὰ, ἀλλὰ ἀπεκλονήσας νὰ φέρεσαι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ νὰ εὐεργετῇς πάλιν ἑμέ ὁ ὁποῖος σὲ ἐπιβουλεύεται ὁμοῦν

Πόσους δὲ στεφάνους δὲν κίχισε νὰ λάβῃ διὰ καθένα ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοῦς ὁ Δαυὶδ. Διότι ἂν καὶ αὐτὰ τὰ ἐλάττω τὸ στόμα τοῦ Σαουλ, ὁ σκοπὸς καὶ ἡ ἐπιβουλή τοῦ Δαυὶδ ἦσαν ἐκεῖνα αἱ ὁποῖαι εἶχον βάλει τοὺς λόγους αὐτοῦς εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Σαουλ. «Καὶ ἀπὸ τῶν λόγων αὐτῶν λέγει ὁ ἐπιβουλεύς μοι ἀγαθὰ, ὡς ἀπέλασας ἀπὸ Κ' τοῦ σήμερον εἰς

τὰς κείρας σου καὶ οὐκ ἀπέσπινάς με» (Α' Βασ. 24, 19) C. Ἀναφέρει ἐπίσης καὶ μίαν ἄλλην τοῦ ἀρετῆν τὴν ὅτι δηλαδὴ, ἀφοῦ τὸν εὐεργέτησε, δὲν ἐπαύνησεν ὅτε τὸν περιεφρόνησεν ἀλλὰ ἤλθε καὶ τοῦ τὸ εἶπεν. ὅχι, ὅχι νὰ ἐπαυθῇ, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τοῦ δεῖξῃ καὶ νὰ τοῦ ἀποδείξῃ μὲ τὰς πράξεις τοῦ αὐτῶς, ὅτι αὐτὰ τὰ κάμνουν ἐκείναι ποὺ ἐνδοφρόντοι διὰ κάποιον καὶ τὸν ἀνταπῶν καὶ ὅχι ἐκείναι ποὺ ἐπιβουλεύονται καὶ ἔχουν κακοὺς σκοποὺς. Διότι ἐμπρότεται νὰ λέγῃ κανεὶς τὰς εὐεργεσίας τοῦ, ὅταν προκύπτῃ ἀπὸ τὸ γεγονὸς αὐτὸ μεγάλη ὑφέλεια, ἐνῶ ὅταν δὲν ὑπάρκῃ κανεὶς λόγος δι' αὐτὸ καὶ τὰς παρουσιάξῃ καὶ τὰς διακηρύξῃ, δὲν φέρεται καλύτερα ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι κατηγοροῦν Ὅταν ὅμως D. πράττῃ τοῦτο ἐπειδὴ θέλει νὰ πείσῃ αὐτόν ποὺ εἶναι διεσθερμένος καὶ ἔχει πολλὰς διαθεσεις ἐναντίον τοῦ ἀποδεικνύεται σπογγώδης καὶ εὐεργέτης τοῦ. Τοῦτο λοιπὸν ἐπαρῆ καὶ ὁ Δαυὶδ, ὅχι ἐπειδὴ τυχερὸς ἤθελε νὰ δοξασθῇ ἀπὸ αὐτόν, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ ἐξαρκῇ τὸν θυμὸν, ὁ ὁποῖος εἶχε ριζώσει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸν ἐπήνεσε ὁ Σαουλ, καὶ ἐπειδὴ τὸν εὐεργέτησε καὶ ἐπειδὴ τοῦ ἀνέφερε τὴν εὐεργεσίαν

Ἔπειτα, προσπαθῶν νὰ τοῦ ἀνταποδώσῃ τὴν εὐνοίαν καὶ μὴ εὐνοίας καμψίαν ὁμοιῶν ἀνταξίαν τὴν εὐεργεσιῶν τοῦ, ἀναθέτει τὴν ἀρετὴν τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν Θεὸν λέγων τὰ ἑξῆς. «Ὅτι εἰ εἴποις πρὸς τὸν ἐκθρόνιστὴν αὐτοῦ ἐν θλίψει καὶ ἐκπέμψῃς αὐτόν ἐν ὁρῇ θανάτου, καὶ Κύριος ἀνταποδῶ αὐτῷ ἀγαθὰ καθὼς πεποίηκας σὺ σήμερον». Α' Βασ. 24. 29. Διότι τί θὰ ἡμποροῦσε νὰ τοῦ δώσῃ ἀντάξιν πρὸς τὰς εὐεργεσίας τοῦ. Ἐξίστα καὶ δὲν τοῦ εἶδε τὴν βασιλείαν τοῦ καὶ ἔλας τὰς πόλεις. Ὁ Δαυὶδ εἶχε καίσις εἰς αὐτόν, ὅχι μόνον τὰς πόλεις καὶ τὴν βασιλείαν ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδίαν τὴν ζωὴν τοῦ. Αὐτοῦ δὲ δὲν ἡμποροῦσε νὰ τοῦ δώσῃ ἄλλην ζωὴν διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὸν παραρηγῆται εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἀνταμείβῃ μετὰ τὰς αὐτοῦ αἰσθητικὰς ἐπαίνων αὐτοῦ καὶ διδασκῶν. ὁ Δαυὶδ ἤρθε ὅτι τότε θὰ λάβωμεν μεγαλύνειαν ἀνταμείβαν ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅταν ἐνῶ ἔχουν ἐκείνην πόλιν καλὰ ἐκ τοῦ ἐκθροῦ λάβωμεν ἀπὸ αὐτοῦ κακά. Ἐπειτα λέγει ὅτι εἶδοι ἐνῶ νινώσκω ὅτι βασιλεὺς καὶ βασιλεὺς καὶ σήμερον τὴ βασιλεία Ἰσραὴλ ἐν κείνῃ σοι. Καὶ νῦν ὁμοῦν πρὸς 712 Α. κατὰ τοῦ Κυρίου ἵνα μὴ ἐφθολογεύσῃ τὴν σφέα μου ὁπίσω σοι, καὶ ἡ ἀσπίς σου ἐν ἐνδομῇ μου ἐκ τοῦ ὅτι νὰ τοῦ παρὸς μου. Α' Βασ. 21. 23. Καὶ — πρὸς σοι — πρὸς τὸν νινώσκεις τοῦτο. Σὺ ἔχεις τὴν στοσάν σου τὰ κοίμητα σὺ τὰ ὅπλα, τὰς πόλεις, τοὺς στρατοὺς καὶ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς

βασιλικῆς προτομοποιίας. Αὐτὸς δὲ εἶναι ἔρημος καὶ γυμνός, κυρίως πατρίδα καὶ χωρὶς ἐστίαν, χωρὶς οὐκωγένηαν. Ἀπὸ τοῦ λοιποῦ τὰ λέγεις αὐτά, Πέτρε μου. Κατὰ τὸν ἀκόλουθον συλλογισμὸν. Δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἔκη ὑπερκαίσεις, ἐνῶ ἦτο γυμνός καὶ ἄσητος, ἐροῦ ὁ ὁποῖος ἤμην ὑπὸ λαιμὸς καὶ εἶδον τόσην δύναμιν, ἐάν ὁ δὲν εἶχε τὸν Θεὸν μαζί του. Ἐκείνος δὲ ὁ ὁποῖος ἔχει τὸν Θεὸν μαζί του εἶναι ἰσχυρότερος ἀπὸ ὅλους. Εἶδες πῶς σάπεται, μετὰ τὴν ἀποβαλὴν τοῦ ὁ Σοῦλ. Εἶδες πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἀποβάλλῃ κανεὶς δὴν τὴν κακίαν του καὶ νὰ μεταβληθῇ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸ καλὺτερον.

§ Ἄς μὴ κόνωμεν λοιπὸν ἐξ αἰτίας τῆς ἀποδομίας μὴ τὴν σωτηρίαν. Διότι καὶ ἂν ἀκόμη κατελθώμεν εἰς τὰ δεικνύοντα ἔργα τῆς κακίας, εἴναι δυνατόν νὰ εὐρωμεν πάλιν τοὺς αἰστούς μας, νὰ γίνωμεν καλῶτεροι καὶ νὰ ἐκδοκίμωμεν ὅλην τὴν κακίαν.

Κατόπιν τί λέγει. *Ὁμοσοί μοι κατὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα μὴ ἐξαλωθρῶσης τὸ σπέρμα μου ὅπως μοι, καὶ μὴ ἀφανίσῃς τὸ ὄνομά μου ἐκ τοῦ οὐκοῦ τοῦ πατρός μου. Ὁ Θεὸς ὡς παρακαλεῖ τὸν ἄπλὸν ἡμάρταν. Ἐκείνος ὁ ὁποῖος φορεῖ τὸ δοῦγμα περισκολεῖ τὸν δραπετήν διὰ τὰ παιδιὰ του. Καὶ αὐτὸ ἀκόμη ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν τῆς ἀρετῆς τοῦ Δαυὶδ, τὸ ὅτι παίρνει τέτοιον θάρρος ὁ ἐκθρόος. Ἐάν δὲ ζητήσῃς πρῶτον, δια βίον δὲν εἶχεν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Δαυὶδ, ἀλλὰ ὑπονοῶν ὅσα κακὰ τοῦ εἶχε κάμει. *Ὁμοσοὶ μοι, μὴ ἀφανίσαι τὸ σπέρμα μου ὅπως μοι. Κάνει τὸν ἐκθρόον ἐπὶ τροπὸν τῶν παιδίων του καὶ θέτει εἰς τὰς χεῖρας του τοὺς ἀπογόνους του. Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς εἶναι ὥσθιν νὰ τὸ παιρῇ μετὰ τὴν δεξιάν χεῖρα καὶ νὰ τοῦ τὰ παραδίδῃ, Ὁ βασιλεὺς ὡς μεστὴν εἰς οὗτόν τὸν Θεὸν.

Τί ἔκαμε λοιπὸν ὁ Δαυὶδ. Μήπως τὸν εἰρωνεύθη δι' αὐτὸ, καθόλου ἀπεναντίας ἀδέχθη ἀμέσως καὶ ἔδωκε τὴν ὑπόσχεσιν. Καὶ ὅταν ἀπέθανεν ὁ Σαουλ, οὐκ ἴσμεν δὲν ἐφύγευσεν τοὺς ἀπογονοὺς του, ἀλλὰ ἔκαμε καὶ περισσότερο ἀπὸ ὅσα εἶχεν ὑποσχεθῇ. Διότι τὸν ἀπογόνόν του, ὁ ὁποῖος ἦτο κούτος καὶ ἀνάπηρος καὶ αὐτὸ τὸ ἦν παρὰ τὸν πῦρ εἰς τὴν οἰκίαν του, τὸν ἔβαλε νὰ καθίσῃ εἰς τὸ ἴδιον θρόνον μαζί του καὶ τοῦ ἐχορήγησε τὴν μεγαλύτεραν τιμὴν. Καὶ δὲν ἔκοι κήλην, ὅτε ἐντρέπεται, ὥστε ἐνόησεν ὅτι ἐντροπιάζετο. Ἡ βασιλικὴ τράπεζα ὑπὸ τὴν ἀναπηρίαν τοῦ παιδίου, ἀλλὰ ἐκουχάτο καὶ υπερηφανεύετο περισσότερο. Ἐδὼς καθέναν, ἀπὸ τοὺς συνδαιτημένους του ἔχε γινεῖ ἄφου εἶχε πῦρ ἵνα ὠραῖον μᾶθημα πραγματικῆς μεγαλομυστίας. Διότι βλέπων

τὸν ἀπογόνον τοῦ Σαουλ, ὁ ὁποῖος εἶχε κάμει τόσα κακὰ εἰς τὸν Δαυὶδ, νὰ ἀπολαμβάνῃ τόσην τιμὴν ὑπὸ αὐτὸν καὶ ἂν ἀκόμη ἦτο ἀγρωπτερός ὅσο ὅλα τὰ θηρία, συνεφίλιμνετο μετὰ τοὺς ἐκθρούς του καὶ καίνας ἀπὸ ἐντροπῆς. Καὶ ἂν ἀκόμη εἶχε δώσει ἐντολήν νὰ τρέφεται κάποιος ἄλλος καὶ τοῦ ὤρξεν ὠκετῶν σιτηρέσιον, θὰ ἦτο καὶ τοῦτο σημερινόν. Τὸ ὅτι δὲ τὸν ἀδήγησεν εἰς τὸ ἴδιον τὸ θρόνον τοῦ πατρός του, δείχνει ὡρὴν ὁ Θεὸς ἐμφιλοσόφου φρονήματος. Διότι γνωρίζετε βεβαίως ὅτι δὲν εἶναι πάλιν εὐκόλουν νὰ ἀναστῇ κανεὶς τὰ παιδιὰ τῶν ἐκθρόων. Τί λέγω, νὰ ἀναστῇ. *Ἄ. Νὰ μὴ μὴ καὶ νὰ μὴ καταδικάσῃ. Πολλοί, ἀφοῦ ἀπέθανον οἱ ἐκθροὶ τῶν ἄρχων, νὰ ἐξιστάσῃ ἡ ὀργὴ των εἰς τὰ παιδιὰ των. Ὁ γενναῖος ὅμως αὐτὸς δὲν ἔκαμε κατὰ τέτοιον, ἀλλὰ καὶ ὥρῃς ζωῶν των τὸν ἐκθρόον του, καὶ ὅταν ἀπέθανεν, εἰδείξεν τὴν στοργὴν σου εἰς δεξιᾷ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τὰ παιδιὰ του. Τί θὰ ἔμπορούσε νὰ ὑπάρξῃ ἀγαπτερον ἀπὸ τὸ πρῶτον ἐκεῖνον, τὸ ὅσον περιεκύλωναν παιδιὰ ἐκθροῦ, καὶ μάλιστα ἐκθροῦ με φονικὰς προθέσεις. Τί θὰ ἔμπούσε νὰ εἶναι πνευματικώτερον ἀπὸ τὴν εὐσεβίαν αὐτῆν, εἰς τὴν ὅσων ἡμάρταν, τόσον εὐλογεῖται, αὐτὸ ἦτο πρῶτον ἀνέλεον, μᾶλλον καὶ, οὐκ ἀνθρώπων. Διότι τὰ νὰ ὑποδέχεται, μετὰ φιλανθρωπίαν καὶ νὰ ἀναστῇ τὰ παιδιὰ ἐκεῖνοι, ὁ ὁποῖος πολλὰς φορές ὁ εἶχεν ἀπεκείρσει: νὰ τὸν φωνεῖται καὶ ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀποθάνει, μετὰ τὴν πρόθεσιν αὐτῆν, τὸν τοποθετεῖ εἰς τὰς τάξεις τῶν ἀγγέλων.

Αὐτὸ νὰ πρόξῃ καὶ σὺ, ἀγαπῆς, καὶ νὰ ἀναστῇ τὰ παιδιὰ των ἐκθρόων σου καὶ ἐν ὅσῳ ζῶν αὐτοὶ καὶ ἄφου ἀποθάνον, καὶ ἐν ὅσῳ μέν ζῶν, θὰ νὰ συμπληρωθῇ μετὰ τὸν τρόπον αὐτῶν μετὰ τοὺς ἰδίους. Αὐτοὶ ἀποθάνουν, δὲ αὐτοὶ νὰ ἀναστῇ τὰ παιδιὰ των διὰ νὰ κερδίσῃ τὴν οὐρανὴν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, νὰ στεφανωθῇ μετὰ μύριους στεφάνους καὶ νὰ δεξιῇ ἀπὸ ὅλων τῶν μικρὰς εὐχὰς, ὅτι μόνον ἀπὸ θεοφίλους που εὐεργετοῦν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αἰσθῶς πρὸς ἑαυτὸν. Ὁ αὐτὸς θὰ παρουσιασθῇ ἡμερᾶς σου κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, οἱ ἐκθροὶ τῶν αἰσθῶς θὰ ἔκῃς ἐργαστήσῃ, θὰ εἶναι, οἱ μεγάλοι υπερσυσταταὶ σου κατὰ τὴν σιγῆν, ὅς κρῖνας καὶ θὰ ἐπαυλαῖς ἀπὸ πολλὰς σοὶ ὁμιλίας καὶ θὰ ζητήσῃς ἀνταμίσθην δι' αὐτὸ. Καὶ ἂν ἀκόμη ἔκῃς κάμει πρὸς ἡμαρτήματα, ὅταν ἀναφέρῃς τὴν προσευκὴν ἐκείνην, ἡ ἀπορία λέγει, ὡς τῶς ἐκθροὶ ἡμῶν καὶ ὁ Πατὴρ ἡμῶν ἀφῆκε ἡμῶν ὅσα παραπτώματα ἡμῶν, μετὰ πολλὰς θάρρους θὰ λάβῃς συγχωρησὶν ὅλας τὰς ἡμαρτίας σου καὶ εἰς τὴν παύσαν ζωὴν θὰ ζῇς μετὰ τὴν καλὴν ἐλπίδα τῆς ἡμετέρας καὶ ὁ Θεὸς θὰ ἐρέσει νὰ καλὸς ἡσέβους διὰ σὲ. Διότι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι βλέ-

ποινὴν ὅτι ἀγαπᾷ τοὺς ἐχθρούς καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, πῶς δὲν θὰ θελήσουν νὰ γίνουν φίλοι σου καὶ νὰ πόθουν τὰ πάντα πρὸς χάριν σου. Ὅταν λατὼν ἀπολαύσης τέτοιαν εὐνοίαν ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ ἴδῃς σοῦ εὐκυνταὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ, τί θὰ ἤμω-
ρᾷ νὰ σὲ λυπήσῃ καὶ πᾶς δὲν θὰ εἶναι εὐτυχεστέρα ἡ ζωὴ σου.

Αὐτὰ δὲ μὴ τὰ θεωροῦμεν μόνον ὁδῶ, ἀλλὰ καὶ δεῖν ἐξέλθωμεν ἀπ' ὁδοῦ, δε τὰ τηροῦμεν. Ἐ καὶ ἀφ' οὗ ἀναζητή-
σομεν καὶ ἀνακαλόμενοι ὁ καθένας τοὺς ἐχθρούς του, δε συμφιλνωμένοι με αὐτοὺς καὶ δε τοὺς κήνομεν εὐλογεῖν
μας φίλους. Καὶ ἂν πρέπει νὰ ἀπολογηθῶμεν κα νὰ τοὺς ζητήσωμεν συγγνώμην, δε μὴ ἐγκαταλείψωμεν τὴν προσπά-
θειαν. Ἐστὼ καὶ ἂν ἡμεῖς εἴμεθα οἱ ἀδικημένοι. Ἐστὼ, ἡ ἀντα-
μοσὴ μας θὰ εἶναι μεγαλύτερα καὶ μεγαλύτερον τὸ θάρρος
μας νὰ παρουσιασθῶμεν εἰς τὸν Θεόν καὶ ἔπειθ θὰ κερδίσω-
μεν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φι-
λανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον
μαζὶ με τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνήμεν ἡ δόξα, ἡ
δύναμις καὶ ἡ τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰετέστι-
τους αἰῶνας. Ἀμήν.

323 Α ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΑΙΑΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΧΗΡΑΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗΣ

1 Κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς κοινῆς νηστείας, ἐνῶ πολλές
φορὰς εἶπον τὴν ἐπιθυμίαν νὰ διμῶμαι περὶ ἐλεημοσύνης,
δὲν τὸ ἐπαρτίον ἐπειδὴ ἤρατο ἡ ἐσπέρα καὶ μὴς διέκοπτε
τὴν πορείαν τοῦ λόγου. Τοῦτο δὲ συνέβαινεν ἐπειδὴ ὁ Θεὸς
ἐκαινόνειε τὰ πράγματα συμφέροντα πρὸς τὸ συμφέρον μας
διὰ νὰ μεταθέσῃ τὸν περὶ ἐλεημοσύνης λόγον εἰς τὴν ση-
μερινὴν συνάθροισιν. Διὰ νὰ παρατεθῇ εἰς ὅλους σας σήμε-
ρα ἡ πρόπελα τῆς ἐλεημοσύνης. Ἐ τώρα ποῦ δὲν εἴθε κα-
ριαμένοι εἰς τοὺς διαφόρους ναοὺς. Ὅτι ἐπειδὴ τὴν ὁν
ἔγω νὰ σὲ εἶπω κατὰ μέγαλον καὶ φοβερόν σήμερον, ἀλλὰ
ἐπειδὴ ἡ δύναμις τῆς ἐλεημοσύνης εἶναι μεγάλη καὶ φοβε-
ρὰ καὶ ἐπειδὴ ἡ παρησία τῆς εἶναι πολὺ μεγάλη ἐνώπιον
τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅπως μία βασίλισσα τῆς γῆς, δεῖτα συνελίξει
καὶ αὐτὴ νὰ εἰσέρκεται, με πολλὰ ἀφοδίον εἰς τὸς ἀμίδας
τοῦ οὐρανοῦ. Α, δυνάμεις, δε α, ὅσοι φυλάσσουν τὰς πό-
λεις τῶν οὐρανῶν, ἂν μὲν ἔβουν τὰς ἄλλας ἀρετὰς νὰ ἔρασαν-
ται μαζὶ με τὴν ἐλεημοσύνην, ἀνοίγουν με πολλὴν τιμὴν
τὰς θύρας καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἀρετὰς πρὸς χάριν τῆς ἐλεημο-
σύνης. Ἄν ὅμως τὰς ἔβουν C νὰ ἔρκανται χωρὶς τὴν ἐλε-
μοσύνην, κλείουν πρὸ αὐτῶν τὰς θύρας. Αὐτὸ δὲ γίνεται πε-
ρισσότερον καταντητὸν ἀπὸ τὸ ἐπεισοδίων πῶν παρθένων ἐ-
κείνων αἱ ὁποῖαι ἀπεκλεισθήσαν ἀπὸ τὸν ἱερὸν γάμον, ἐπει-
δὴ δὲν συνετήρουν διαρκῶς με ἑλαιοὺς τὰς λαμπάδας αὐ-
τῶν. Παρατήρησε, παρακαλῶ τὴν διαφοράν. Ἡ ἐλεημοσύνη μὲν
χωρὶς τὴν παρθενίαν εἰσήγαγεν εἰς τὸν οὐρανὸν αὐτοὺς πρὸς
τὴν ἀκολουθοῦσαν, ἐνῶ ἡ παρθενία χωρὶς τὴν ἐλεημοσύνην
δὲν τὸ κατέρωθον. Ἐπειδὴ λατὼν ἡ δύναμις τῆς ἐλε-
μοσύνης εἶναι τόσο μεγάλη, δε δεκάμεθα με πολλὴν προ-
θυμίαν αὐτὰ πρὸς λέγονται δι' αὐτὴν. Ἡ διδασκαλία δὲ περὶ
ἐλεημοσύνης θὰ ἐγίνετο καὶ σύντομος καὶ ὀρίστη, Ἐ ἂν ἔ-
μερα μαρτυρᾷ σας τὸ παράδειγμα τῆς χήρας τὴν Σαραφθῶν
τῆς Σιδωνός. Διότι εἶναι τὸ ὁξόστοι οἱ διδασκαλοὶ πρὸς

7 Σάραφθα ἡ Σάραφθα. Ἀρχαία πόλις τῆς Φοινίκης ἐκτεταμένη 15
χλμ. νοτίως τῆς Σιδωνός. Περιμετρικὴν ἀποκοπὴν ἐξ αἰτίας τῆς χήρας αὐ-
τῆς.

παιδαγωγού· με έργα ἀπὸ ἐκείνους ποὺ συμβουλευοὺν με λόγους. Διὸ τοῦτο καὶ ἡ κήρα θά γίνη δ' ἥρως ὁ καλύτερος διδάσκαλος τοῦ πράγματος τούτου. Διότι ἡμεῖς μὲν συμβουλευομεν μὲ τὸν λόγον, ἐκείνη δὲ θά ἡμπούρει νὰ μᾶς παιδαγωγήσῃ με τὰ ἔργα, ἔκοντα ὡς οἱ παραστάτην τὴν ὁμοίαν τῆς κήρας τῆς Καινῆς Διαθήκης. Διότι οὗο εἶναι αὐταὶ αἱ κήρα. Μία εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην ἐκείνη ἡ ὁποία ἔδωκε τὰ δυο λεπτὰ καὶ μία εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην. Ἐκείνη ἡ ὁποία ἔγινεν ὁσία τῆς τιμῆς νὰ υποδεχθῇ τὸν προφήτην. Καὶ α. οὗο 229 Α' ἔρρασαν εἰς τὴν ἰδίαν ἀρετὴν τῆς ἀληθινῆς φιλοσοφίας καὶ ἐπέδειξαν τὴν ἰδίαν φιλοφροσύνην, δεκνύμενοι εἰς ἡμᾶς μετὰ τὴν ὁμοίτητα τῶν κατορθωμάτων τὴν συγγένειαν τῶν Διαθηκῶν. Διότι οὗτοι οἱ ὑψηλοὶ σκέπτοι ποι. περιβάλλουσιν τὰ λιμένα καὶ τοὺς ὁπίους συνιπίζουσιν νὰ ἀνομάζουσιν φάρους, διατηροῦν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός δοθεσὶν πῦρ καὶ μὲ τὴν λήψαν των ἀδελγού των καμένους εἰς τὸ πέλαιος εἰς τὴν ἀσφάλειαν τοῦ λιμένος. εἶσι καὶ αὐταί, σὺν νὰ εἶναι λιμένα ἐνδεομένα, μὲ τὴν φιλοφροσύνην μὲ τὸ φῶς τῆς πραγματικῆς των καλῶν πρὸς τὴν ἀσφάλειαν των ἐκείνους ποὺ πλανῶνται εἰς τὸ πέλαιος τῆς φιλαργυρίας μέσα εἰς τὴν πᾶν βοθεῖαν νύκτα. Β' ὅμοι ἡ ζωὴ μας δὲν εἶναι καλύτερα ἀπὸ νύκτα, ὅπως λέγει καὶ ὁ Παῦλος ὅτι «ἡ νύξ πρόσκοπεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἵγγικε» Ρωμ. 13, 12) — καὶ πρόκειται νὰ καταποντισθῶν, διότι αὐταὶ διατηροῦν δοθεσὶν τὴν φλόγα τῆς φιλαργυρίας καὶ διασωθῶν τὸ αἰώνιον φῶς τῆς ἐλεημοσύνης.

2 Ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς κήρας τῆς Καινῆς Διαθήκης θά ἀμυλῶμεν εἰς ἄλλην περιστάσιν. Σήμερον δὲ θά σῶς ἀμυλῶμεν δι' ἐκείνην τῆς Παλαιᾶς Πάντως καὶ καθ' ὅν χρόνον ἐγκωμιάζεται αὐτὴ πλέκοντα οἱ στέφανοι των ἐγκωμίων καὶ ἐκείνη διότι ἐκείνων τῶν ὁπίων εἶναι ὅμοια τὰ κατορθώματα κοινὰ εἶναι καὶ οἱ λόγους τῶν ἐγκωμίων.

3 Συνέβη λοιπὸν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνης πείνα φοβερά. Δὲν εἶχε τυχὸν κοινὰς εἰς τὴν καὶ δὲν ἀπέδιδε κοινόν. Ἀλλὰ τὰ διαστήματα τῶν ἀνθρώπων εἶχαν ἀποικισθῶν, τὴν διαρκὴν τοῦ Θεοῦ. Συνέβη λοιπὸν φοβερὰ πείνα πείνα φοβερωτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας. Καὶ τὴν πείναν αὐτὴν τὴν εἶχε προκαλέσει ὁ Ἥλιος. ὁ ἀπὸ τῆς ἐκρηκτικῆς τῶν πᾶσιον φοβερῶν υπερῆεν, διὰ νὰ συνεπίσῃ τοὺς ἀποστόλους τοῦ οἱ ἀπὸ τῆς ὑβρίδας τὸν Θεόν. Νόστον

εἰς τὴν ὁποίαν ἀπεκρίθη ὁ Ἥλιος. Τὸ σχετικὸν περιστατικὸν ἀναφέρεται εἰς τὸ Γ' Βασίλειον 17, 9, 24.

δὲ τὴν πείναν τὴν εἶχαν προκαλέσει τὰ ἁμαρτήματα τῶν Ἰουδαίων καὶ τὴν εἶχε φέρει τὸ σῶμα τοῦ προφήτου, ὁ ὁποῖος εἶπε «Ὁ Κύριος ὁ Θεός, Ὁ εἰ ἔσται ὑετός, εἰ μὴ διὰ στόματός μου» (Γ' Βασ 17, 2).

Ἦτο λοιπὸν ἀφόρητον τὸ κακόν. Διότι δὲν εἶχε κάμει μόνον τὴν γῆν ἀκαρπὸν ἢ φοβερά φωνὴ τοῦ προφήτου, ἀλλὰ ἐσταμάτησε καὶ τὸ ρεῦμα τῶν ποταμῶν καὶ ἀπεξηράνθησαν ὅλοι οἱ κείμενοι. Καὶ ὅπως ὅταν πέσῃ εἰς τὸ σωμα ἀπόκομος υψηλὸς κυριεύς, δὲν ἀποξηραίνεται μόνον τὴν ἐπαφάνειαν, ἀλλὰ προκαρεῖ καὶ εἰς τὸ βάθος καὶ ἀποξηραίνεται καὶ ἐν ἰσὺ τὰ ὅσα, εἶσι καὶ ἡ ἔρηρος ποὺ ἐπεκράτησε τότε, δὲν κατέκασσε μόνον τὴν ἐπαφάνειαν τῆς γῆς, ἀλλὰ εἰσῆλθε καὶ μέχρι τὰ βάθη τῆς γῆς καὶ ἐξηράνισε κάθε ὑγρασίαν. Διότι λοιπὸν λέγει ὁ Θεὸς πρὸς τὸν προφήτην. Ε' ἀνάστηθι καὶ παρεῖθι, εἰς Σαρεφθὰ τῆς Σιδωνός. Ἐκεῖ ἐντελεσθῶσι γυναῖκα κήρα τοῦ διαθροῦναι σε» (Γ' Βασ 17, 9). Τί σημαίνει αὐτὸ; Ἐνῶ δὲν εἶναι εὐπροσδεκτος εἰς τὴν πατρίδα τοῦ, τὸν στέλλει εἰς ἔξωθεν χώραν καὶ μάλιστα πρὸς γυναῖκα χώραν. Διότι καὶ ἐν ἀσκήν ἦτο εὐπαιρος, ἐν ἦτο πολὺ πλουσία, ἐν ἦτο σὺννος βασιλέως, καὶ ἐν εἶχαν ἀποθήκας γεμάτας ἀπὸ καρπῶν, δὲν θά τῆς ἡμπούει πάλιν τὴν καλὴν διάθεσιν ὁ φόδος τῆς πείνης. Διὰ νὰ μὴ τὰ λέγῃ λοιπὸν αὐτὰ ὁ προφήτης οὕτε νὰ τὰ σκέπτεται τὸν εἶχε θρέψει προηγουμένως μὲ τὴν κόρακος (Γ' Βασ 17, 8), σὺν νὰ ἤθελε νὰ εἴπῃ εἰς αὐτόν 330 Α' μὲ αὐτὰ ποὺ ἔγινον ὅτι ἐὰν προητοίμασα τὴν ἄλγαν φύσιν νὰ σὲ διαθροῦναι πολὺ περισσότερον θά πεισθῇ ἡ λογικὴ νὰ πρέξῃ τοῦτο.

3 Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν μετὰ τοὺς κόρακος ἔρχεται ἡ κήρα. Καὶ ἡμπορούσε νὰ ἴδῃ κανεὶς τὸν προφήτην νὰ ἀναμνήνῃ τὴν κρίσιν γυναῖκός τὴν αὐρανομήνη ἐκείνην καὶ θεῖαι φυκὴν, τὸν γενναῖον καὶ ὑπέροχον ἥλιον νὰ ἐρχεται σὺν ἑνὶ περιπλανημένους ζητιᾶνος εἰς τὴν θόραν τῆς κήρας, καὶ τὸ σῶμα ποὺ εἶχε κλείσει τὸν σῶραν ὅταν νὰ λέγῃ αὐτὰ ποὺ λέγουν οἱ ζητιᾶνες. Δίδε μου νερό, δῶσε μου ψωμί, διὰ νὰ μάθῃς ἐσὺ ὅτι πῶστε δὲν εἶναι τόσον κατὰλληλον ὅσον αἰκία γυναῖκός κήρας Β' καὶ σκηνὴν ἡμπατωκῶν, ποὺ εἶναι ἀπληλαγμένη ἀπὸ τὸν πλοῦτον καὶ τὰ κακὰ τοῦ. Διότι ὁ ὅπως ἐκείνος ἦτο ἀπληλαγμένος ἀπὸ παρακά, γεμάτος ἀπὸ κάθε ἀρετῆν καὶ ποὺ ἥρεμος ἀπὸ κάθε λιπῶν. Τέσσα δὲ κατὰ λήματα κυριεύς ἀναίτητον αἱ ψυχαὶ τῶν ἀγίων.

Ὁ προφήτης λοιπὸν πῆγανεν πρὸς τὴν χώραν ἡ ὁποία ἐπρόκειτο νὰ ἀποτελέσῃ ἐλεγχον καὶ κατήγγιον τῆς Ἰαδαϊκῆς ἀπληροφάνειας. Πῆγανεν πρὸς τὴν χώραν, διδάσκων τοὺς

πάντας ἔτι τὴν τιμωρίαν τῆς πείνης διακόσῃ τὴν ὑπαμένονα οἱ Ἰουδαῖοι. Διότι ὅταν πρόκειται νὰ τιμωρήσῃ ὁ Θεός, δὲν τιμωρεῖ εἰσὶ καὶ ὡς ἔπρεπε, οὔτε ἀρκεῖται μόνον εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς κρίσεώς του, ἀλλὰ μὲ τὰ πράγματα ἀπολογεῖται εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ δὲ ἰσὺς νὰ κρίνεται εἰς δικαστήριον ἀπὸ τὰς ὑποφίας τῶν πολλῶν. Καὶ ὅπως οἱ δικασταὶ, ὅταν πρόκει-ται νὰ καταδικάσῃ κάποιον ἐκ θανάτου, ἀφοῦ καθίσουν προηγουμένως εἰς ὑψηλὸν θῆμα καὶ θεωροῦν ἐντολὴν νὰ ἀνοήσουν τὰ παραπετάσματα καὶ ἀφοῦ καλέσῃ γύρω τιν ἄλλον τὸν λαόν, διεξάγουσιν τὴν διαδικασίαν ἐνώπιον ὧν, ἐρωτοῦν ἐνώπιον ὧν ἀφοῦ δὲ θεωροῦσιν τὰς ἀποκρίσεις, δι-δουὲν ἐντολὴν νὰ ἀναγνωσθῇ πρακτικὰ περὶ τῶν ἐγκλημά-των τῶν κατηγορουμένων καὶ ἀφοῦ κἀμουν τὴν κατηγορο-μενον. Δὲ νὰ κατηγορήσῃ ὁ ἴδιος τὸν αὐτὸν τοῦ διὰ τὸ ἐγκλήματά του, τότε ἐκφέρουν τὴν ἀπόφασιν. ἔτσι καὶ ὁ Θεός ἀφοῦ καθίσῃ προηγουμένως εἰς τὸ ὑψηλὸν θῆμα, τὸ κέντρον τῆς Γραφῆς δηλαδὴ, καὶ καλέσῃ γύρω του ὧν τὴν οἰκουμένην ἐξετάζει τὰ ἁμαρτήματα ὑπὸ τὰ βλέμματα καὶ τὰ αὐτὰ ὧν, καὶ ὅσα δίδει ἐντολὴν νὰ ἀναγνωσθῇ ὑπομνήματα ἢ νὰ προσκολληθῇ ἄλλα γραπτὰ στοιχεῖα, ἀλ-λὰ παρουσιάζει εἰς ἡμᾶς τοὺς ἰδίους τὰ ἁμαρτήματα τῶν κα-ταδικῶν.

4. Ὅταν λοιπὸν ἐπρόκειτο νὰ ρῆθῃ ἐννοσίαν τῶν κατοι-κῶν τῶν Σοδὼμων⁸ τοὺς φοβερούς του κεραυνούς καὶ νὰ ἐ-ξαφανίσῃ ἀπὸ τὴν γῆν καὶ τὴν φρενὴν ἐκείνων φλόγαν, ὅλα τὰ χωρὰ καὶ τὰς πόλεις, ὅταν ἤκουσε Εἰ νὰ πῶρῃ εἰς τὴν γῆν ἡ νῆα καὶ παραδόξῃ ἐκείνην θροακὴ ἡ ὁποία ἦτο πρὸ φο-βερά ἀπὸ τὴν πρῶτην ἐκείνην βροχὴν ποὺ τὴν εἶκεν. Ἦει πρῶτος καὶ μόνος ὁ ἄβιος, πρὸς τὸ ἐπιβάλλῃ τὴν τιμωρίαν αὐτὴν μᾶς εἰδείξε τὴν πονηρίαν ἐκείνων ποὺ ἐπρόκειτο νὰ τιμωρηθῶν, ὅχι μὲ τὴν ἀνάγνωσιν γραπτῶν στοιχείων ἀλλὰ μὲ τὰ ἴδια τὰ ἁμαρτήματά των ποὺ τὰ παρουσίασεν. Διὰ τοῦ-το ἔστειλε καὶ τοὺς ἀγγέλους, ὅσοι μόνον διὰ νὰ ὁδηγήσουν τὸν Λωὶ ἐξῆλ ἀπὸ τὴν πόλιν, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ σοὺ δείξουν τὴν παρανομίαν ἐκείνων, ὅπως καὶ ἔγινε.

Ἐπειδὴ ὁ Λωὶ τοὺς εἶκε φιλοξενήσει εἶχαν πολιτοικί-σει ὅλοι τὴν οἰκίαν του ἀπὸ ὅλας τὰς πλευράς. 131 Α. Αὐτὰ δὲ τῆς πολιτοικίας αὐτῆς ἦτο παρὰ φύσιν σαρκικὸς ἔρως, ἐ-πιθυμία παρανόμου σαρκικῆς ἐκπαίξε, ἡ ὁποία ξεπερνοῦσε τὰ ὅρια καὶ τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἡλικίας. Διότι δὲν εἶχαν

8. Βλέπε τὴν στοικὴν ἀφήγησην εἰς τὸ 18ον κεφάλαιον τῆς Γενέ-σεως.

προσπράξει μόνον νῆοι ἀλλὰ καὶ γέροντες. Καὶ οὔτε αἱ λει-καὶ τρίζες τῆς κεφαλῆς εἶχαν καταπαύσει τὴν λύσαν, οὔτε τὸ νῆρος εἶχε σβῆσει τὴν μανίαν, ἀλλὰ ἀμφοτέρω κατεῖς νὰ ἴδῃ ναυάγιον μέσα εἰς τὸ λιμῆνι, παρόνομον ἐπιθυμίαν εἰς τὸ νῆρος. Καὶ δὲν ἐσταμάτησαν οὔτε εἰς αὐτὸ τὸ σπείριον τῆς παρανομίας, ἀλλὰ, ἐνθ' ὃ αὐτὸ ὑπέσχετο νὰ παραδοῖται εἰς αὐτοὺς τὰς θυγατέρας του, δὲν ἐφείγαν ἀλλὰ ἐπέμεναν καὶ ἔλεγαν ὅτι δὲν ἐπρόκειτο νὰ φάνοιεν προπῶ πάραυν μα-ζὶ τῶν τοῦ ἀνδρός. Καὶ ἀπειλοῦσαν νὰ προσενίσουν μεγά-λα κακὰ ἐκ ἐκείνων ὃ ὁποῖος ὑπέσχετο νὰ τοὺς δώσῃ τὰς θυγατέρας του διὰ νὰ σώσῃ τὴν τιμὴν τῶν φιλοξενουμένων του. Β. Εἶδες ὅτι πρῶτα εἰδείξεν ἀπὸ ὅλας τὰς πλευρὰς τὴν κακίαν τῶν Σοδωμιτῶν καὶ μετὰ ἐπέβαλε τὴν τιμωρίαν.

Διὰ νὰ μὴ στενοκαρῆθῃς λοιπὸν διὰ τὸ μέγεθος τῆς κα-ταστροφῆς, ὅταν τοὺς ἴδῃς νὰ τιμωροῦνται, καὶ διὰ νὰ μὴν κατηγορῇς τὸν Θεόν, ἀλλὰ νὰ τοὺς καταδικάζῃς μετ' ὃ ἐ-κείνων ἐπρόλαβες ὁ Θεὸς μὲ τὸ νὰ δείξῃ τὴν πονηρίαν των καὶ τοὺς ἀθήρους καὶ αἰτίαν ὁλοῦ καὶ μὴς ἀπεμάρτυρεν ὅσοι τὸ νὰ δεῖξωμεν συμπτώσεων πρὸς αὐτοὺς. Τοῦτο λοιπὸν ἔκαμεν καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ προφήτου. Διὰ νὰ μὴ λυπῶσαι τοὺς Ἰουδαίους ὅταν τοὺς βλέπῃς νὰ ἀποδεκατί-ζονται ἀπὸ τὴν πείναν, σοὺ δείκνει τὴν ἀπανθρωπείαν, τὴν ἄμότητά των. Ὁ καὶ τὴν ἐλλειψὴν φιλοξενίου διαθέσεως. Διό-τι οἱ μόνον δὲν ἐπεδέχθησαν τὸν προφήτην, ἀλλὰ καὶ ὁ-πειλοῦσαν νὰ τὸν φονεύσουν. Τοῦτο δὲ εἶναι φανερόν ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ. Δὲν εἶπεν ἀνωμαλῶς μόνον ἀλ-λὰ καὶ ἐκρυβήσῃ (Γ' Βασ. 17, 3). Δὲν σοὺ ἀρκεῖ διὰ νὰ σω-θῇς μόνον ἡ φυγὴ ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ κρύβῃς με πολλὴν φροντίδα. Ὡς οἱ Ἰουδαῖοις λαὸς εἶναι λαὸς ὁ ὁποῖος διψᾷ διὰ τὸ αἷμα τῶν προφητῶν καὶ ἔχει συνήθειαν εἰς τὰς σφα-γὰς ἁγίων ἀνθρώπων. Οἱ Ἰουδαῖοι ἔχουν ματώσει πάντοτε τὰς χεῖρας των με αἷμα προφητικόν. Ἔτσι ὅταν μὲν τὸν ἀ-πέστειλεν ἔξω ἀπὸ τὴν Ἰουδαίαν τοῦ εἶπεν «ἀπελθε καὶ κρύβεσθαι». ὅταν δὲ τὸν ἔστειλε πρὸς τὴν χήραν τοῦ εἶπεν «ἐγὼ ἐντελούμαι αὐτῇ» (Γ' Βασ. 17, 9). Δὲ βλέπεις ὅτι, ὅ-ταν μὲν φεύγῃς ἀπ' ἐκεῖ τὸν διατάζει νὰ τὸ πρῶτον με πολλὰς προφυλάξεις, ἐνθ' ὅταν καταφύγῃ εἰς τὴν χήραν τὸν προ-στάζει νὰ πορευθῇ με πολλὴν περρησίαν καὶ θάρρος.

5. Ὅχι δὲ μόνον αὐτὸ ἀλλὰ καὶ κάποι ἄλλο προνοεῖται καὶ παρουσιάζεται ἀπὸ τὴν ἐλευσιν τοῦ προφήτου εἰς τὴν χήραν. Διὰ νὰ μὴ ἀποροῦν καὶ διερωτῶνται, καὶ νομίσουν ὅτι εἶναι ἀπίστευτον τὸ πρῶτον, ὅταν βλέπουν τὸν Χριστόν, ὅ-στερα ἀπὸ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας ἐσπεραςίας τὰς ὁποίας

ἔκοιεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ὑπερὸ ἀπὸ τοὺς μύριους νεκροὺς ποὺ ἀνέστησε, τοὺς τυφλοὺς εἰς τοὺς ἀπολοὺς ἐναντίωσεν τὸ φῶς, τοὺς λεπρούς ποὺ ἐθεράπευσε, τοὺς δαιμόνους ποὺ ἔξεδιωξε, Ἐ ὑπερὸ ἀπὸ τὴν ὑπέρκοτον καὶ ρασιμῶν διδασκαλίαν, νὰ διώκεται μὲν ἀπὸ ἐκείνους ποὺ εἶχεν εὐεργετήσας, καὶ νὰ τρώγεται ἀπὸ τοὺς εἰδυλολάτρας οἱ ὅποιοι οὐτε ἐγνωρίζαν οὔτε εἶχαν ἀκούσει κατὰ παρόμοιον προηγουμένου. Μὲ τὸ παράδειγμα τῶν βούλων μὲς διδάσκει ἀπὸ πολλὰ παλαιότερα τὴν ἀγνωμοσύνην τῶν Ἰουδαίων καὶ μὲς προειργάζει εἰς τὴν φιλοφροσύνην τῶν εἰδυλολάτρων. Ἐστὶ λοιπὸν τὸν Ἰωσήφ, ὁ ὅποιος ἐπρόκειτο νὰ τοὺς διαθρήψῃ ἐπεκεῖναι μὴ νὰ τὸν φρονέουσιν. ¹²² Α "Ἐνας βάρβαρος δὲ ἀνθρώπος τὸν περιέβαλε μὲ τὴν ἰνίστην τῆμῃ. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον οἱ εὐεργετηθέντες Ἰουδαῖοι εἶχαν ἐκδιώξει τὸν Μωυσῆ, τὸν ὑπεδέχθη δὲ ἕνας βάρβαρος ἀνθρώπος, ὁ Ἰωθάμ. καὶ τοῦ ἐφάρθη μὲ μενάλην φιλοφροσύνην. Ἐστὶ καὶ ὁ Σισοὺλ ἐξεδίωξε τὸν Δανιὴ μετὰ τὴν νίκην του κατὰ τοῦ Γολιάθ μετὰ τοὺς μύριους κινδύνους ἀπὸ τοὺς ὁποίους εἶπεν ἀπαλλάξει τὴν χώραν. Τὸν ὑπεδέχθη δὲ ὁ Ἀγκούρ, ὁ βασιλεὺς τῶν βαρβάρων καὶ τοῦ προσέφερε πολλὰς τιμὰς. Ἐστὶ λοιπὸν καὶ τὸν Ἥλιον τὸν ἐξεδίωξαν μὲν οἱ Ἰουδαῖοι, τὸν ὑπεδέχθη δὲ ἡ κήρυξ.

Ὅταν ἴδῃς ἐπομένους τὸν Χριστὸν νὰ ἐκδιώκεται, μὲν ἀπὸ αὐτοῦ, νὰ τὸν ὑποδέκωνται δὲ οἱ εἰδυλολάτρες, ἀφοῦ θὰ ἔκῃς τὰ προηγηθέντα ὡς παράδειγμα, μὴ ἀπορήσῃς διὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος. Β Ἐπειὶ ἀκούσει δὲ καὶ σήμερον τὸν Χριστὸν νὰ λέγῃ καὶ νὰ ὑπαινίσσεται τοῦτο, ὅταν ἔλεγον, ὁμιλῶν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὅποιοι τὸν ἰσχυροποιήσαν ὅτι ἐπὶ πολλὰ κήρυκα ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡλίου καὶ πρὸς οὐδεμίαν ἀπεστάλην Ἥλιας, εἰ μὴ πρὸς τὴν χώραν τὴν ἐν Σαρραθίαις τῆς Σιδωνος (Λουκ. 4, 25).

Ἰσως ὅμως διερωτηθῇ κανεὶς, διατί ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς νὰ στενοχωρῆται καὶ νὰ ὑποφέρει ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶχε δεῖξει τέτοιον ἥλιον διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, μὲ τὸ νὰ τὸν στείλῃ πότε εἰς τὸν κεῖμαρον, πότε πρὸς τὴν χώραν. Ἄλλοτε δὲ εἰς ἄλλον τόπον καὶ νὰ τὸν ἐκώλῃ νὰ περιπλανῆται σὺν μεταδόστῃ ἀπὸ τότε εἰς τόπον. Διὰ τὸ ὅτι δὲ ἐλυπεῖται καὶ ἀστενοχωρεῖτο ὁ Παῦλος ὅταν λέγῃ «συναγῆλθεν ἐν μηλωταῖς, ἐν αἴγεσιν δέρματι, ὑπεροπόμενοι, θλιβόμενοι

¹²¹ Ἦτο βασιλεὺς τῆς Τῆβ. οὗτος τοῦ Ἀμύα καὶ ἔγινε ρυσις τοῦ Δανιὴ (Α Βασ. 21, 10, 15, 27, 1-12, 28, 1 & καὶ 29, 1-11). Ἰδὼν ὅτι νὰ εἶναι τὸ αὐτὸν πρόσωπον μετὰ τοῦ ἐπισημομένου καὶ κατὰ τὴν ἐρχὴν τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Σολομῶντος Γ Βασ. 2, 39).

κακουχομένοι» (Ἐβρ. 11, 37). Διὰ ποῖον λόγον λοιπὸν ἀπέτρεψεν ὁ Θεὸς νὰ θλιβῇται, "Ἄν μὲν εἶχε ζητήσῃ νὰ τιμωρηθῇ οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν κακίαν τὴν πράξει, θὰ ἔλεγε κανεὶς εὐλόγως ὅτι μὲ τὰς ταλαιπωρίας ἐλαφρῶσαν πείραν τῆς θλίψεως ὥστε νὰ γίνῃ πᾶς πρῶτος καὶ νὰ ἀποδόλῃ τὴν ἀγριότητα. "Ἄν ὅμως εἶχε προεξηγήσει εἰς τοὺς Ἰουδαίους τὴν συμφορὰν αὐτῇ, ἔτι ἐπειδὴ τινὲς ἀνηναικακοῦσιν ἐναντίον τῶν διὰ αὐτὰ ποὺ τοῦ εἶχαν κάνει, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἔκοιτο ἀπὸ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ὑπερηφάνειάν των θνήσκοντες Θεοῦ, διὰ ποῖον λόγον ὑποκατακαὶ αὐτοὺς τὰ δεινὰ. Ὁ ἀντί νὰ ἀπολαμβάνῃ ὄνοσιν καὶ ἀσφάλειαν, Ἐπειδὴ, ἐν, ἐνφ οἱ ἄλλοι ὑπέφερον ἀπὸ τῆς κακουχίας καὶ κατεστρέφοντο ἀπὸ τῆς πείνης, ἐκεῖνος ἀπελάμβανε πλουσίας τροπῆς καὶ ἔζη ἀνέτως ἰσως ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι αὐτὸ ποὺ εἶχε γίνῃ, ἐφελετο εἰς τὴν ἀγριότητα του. Διότι δὲν ὁφείντο καθόλου περριεργὸν νὰ καίρεται μὲ τὰ δεινὰ τῶν ἄλλων, ἐνφ ὁ ἴδιος θὰ ἔζη εὐτυχῆς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε νὰ ὑποσπῇ τὴν συμφορὰν καὶ νὰ λῶθῃ πείραν τῶν δεινῶν ποὺ συνέβαινον, διὰ νὰ μάθῃς ὅτι δὲν ὑπέφερεν ἀπὸ τῆς πείνης ἀλλὰ ἀπὸ τῶν βελόνων ἡλίου. Διότι δὲν θὰ ἐπέμενεν, ἐνφ ὑπέφερε ῥύπον καὶ ὥστε μῆτο καὶ ἐλυπεῖται καὶ ἐταλαιπωρεῖται. νὰ μὴ λίσσῃ τὴν ἀπειλήν ἐάν δὲν εἶχε παρακατηθῇ ἀπὸ τοῦ ἥλιου νὰ ἐκπορεύσῃ. Ε τοὺς μακαρίους ἐκεῖνους λόγους. Διὰ τοῦτο δεδοκῇ, καὶ ἐπρωτοκῶσας νὰ ὑποφέρῃ καὶ νὰ τοὺς ὀλέγῃ νὰ σωφρονίζωνται παρὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τῆς κακουχίας ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ἀκολουθήσῃ ν καὶ νὰ τοὺς ἴδῃ νὰ ἐπιστρέφουν εἰς τὴν προηγουμένην καὶ ἀσέβειαν.

δ Τέτοιοι εἶναι παντοῦ αἱ ψυχαὶ τῶν ἁγίων. Δὲν ὑπολογίζονται τὴν προσωπικὴν των ἀσφάλειαν προκαμένοι νὰ διαρῶσιν τοὺς ἄλλους. Διὰ νὰ μὴ λέγῃ λοιπὸν κανεὶς ὅτι ἀπὸ οὐληρότητα ἐδυνάμωσε τὴν πείναν ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς νὰ ὑποφέρῃ καὶ ὁ Ἥλιος τὴν πείναν διὰ νὰ μάθῃς τὸ φρόνημα τοῦ προφήτου. ¹²³ Α Κα, ἐπειδὴ τούτου, ἐπειδὴ συνήθεται κάπως ἡ φύσις τῶν θαυματῶν νὰ κάμῃ αὐτοὺς πρὸ θαυματουργοῦν νὰ ὑπερφρονεῖσιν καὶ καὶ ἐκείνους ποὺ τὰ ἐλέουσιν νὰ τοὺς κάμῃ νὰ φροντίζωνται ὅτι αἱ θαυματουργοὶντες εἶναι ἀνυπερῶν ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὁ Θεὸς τὰ διέκρινε καὶ τὰ δύο αὐτὰ μὲ τὸ νὰ παρουσιάσῃ τὴν ἀδυναμίαν τῆς φύσεως. Ὅτι δὲ αὐτὰ ἔχουν ἔτσι εἶνα, ἐκκολοῦν νὰ τὸ μάθῃ κανεὶς ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Παύλου. Διὰ τὸ ὅτι μὲν τὰ θαύματα προκαλοῦν ὑπερηφάνειαν ἔκρινε τι λέγει. «Καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀποκαλύψεων, ἵνα μὴ ὑπαρῇ ὑμῶν δόξα μοι σκόλῳ τῇ σαρκὶ ἀγγέλους Σατάν. ἵνα με κολα-

φίλην (Β' Κορ 12, 7). Τὸ ὅτι δὲ ἀπίσης τὰ θαύματα παρακινῶν αὐτοὺς πρὸς τὰ βλέπονται καὶ τὰ ἀκούοντα νὰ διανοοῦντο, ὅτι οἱ θαυματουργοὶ εἶναι ὄντα ἀνώτερα, γίνεται φανερόν· πάλιν ἀπὸ ἐκεῖ Β' Διδότι, ὁποῦ ἐμίλησε διὰ τὰς ἀποκαλύψεις τοῦ λέγει· «Ἐάν νῦν καὶ θελήσω καυχῆσθαι, οὐκ ἔομαι ὀφρὺν ἀλλήθειαν γὰρ ἔρω» (Β' Κορ 12, 8). Διατί λοιπὸν δὲν καυχῶμαι; «Φείδομαι δὲ μὴ τις εἰς ἐμὲ λογισαίται ὡς ὅτι ἐλπίται με ἢ ἀκούσῃ τι ἐξ ἡμεῶν» (αὐτόθι). Διὰ τὴν μὴ συμβῆναι λοιπὸν κατὰ τέτοιον καὶ εἰς τὸν προσφίτην, διότι, ἂν καὶ ἦτο ὁ Ἥλιος, ἦτο πάλιν ἄνθρωπος, ἀνέμιζε μὲ τὸ θαῦμα τὴν ἀδυναμίαν τῆς φύσεως· διὰ τοῦτο ἐκεῖνος ποιεῖ ἐνίκησε τοὺς οὐρανοὺς δὲν ἐνίκησε τὴν πείναν· Ἐκεῖνος ποιεῖ ἐμπόδιζε τὴν νῦν νὰ καρποφορήσῃ, δὲν ἡμιώρεσε νὰ ἐμποδίῃ τὰς ἀνάγκας τοῦ στομάχου του, ἀλλὰ εἶχε τὴν ἀνάγκην χήρας γυναίκας, διὰ τὴν πληροφόρησιν C τὴν θείαν χάριν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ὀδοντομήν. Δὲν ὠφελοῦσε δὲ μόνον ὡς πρὸς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὸ γεγονὸς τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς ἄλλο ἐξ ἰσοῦ σημαντικὸν μὲ αὐτὸ. Ποῖον λοιπὸν εἶναι αὐτό; «Ὅταν οὖν παρακινῇ κανεὶς νὰ μιμηθῇ τὸν προσφίτην, νὰ μὴ συντριβῇ οὕτως νὰ φθάσῃ εἰς ἀπόγνωσιν, νομίζων ὅτι ὁ Ἥλιος εἶναι διαφορετικῆς φύσεως καὶ δι' αὐτὸ εἶσε τόσον μεγαλύτερον παρὰ τὸν Θεόν. Τοῦτο τὸ εἶχε ὑπαινέξῃ καὶ κάποιος ὁ ὁποῖος εἶπεν «Ἥλιος ἀποστολῆς ἡμῶν ἦν ἄνθρωπος»· Ἰακ 5, 17. οὐν νὰ λέγῃ· Μὴ νομίσῃς ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἰδίαν μὲ αὐτὸν κορυφὴν τῆς ἀληθινῆς φιλοσοφίας, διότι καὶ ἐκεῖνος εἶχε τὴν ἰδίαν φύσιν. D· Ἡ θεοκρατὴ δικαίη καὶ θεία του προαίρεσις τὴν ἀνέδειξε πολὺ ὑψηλότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους».

7. Ἀλλὰ εἶναι καιρὸς πλέον νὰ ἐπιστολέωμεν εἰς τὴν κήραν· «Ἥλιος, λέγει, εἰς Σακευθὰ τῆς Σιδωνίας καὶ εἴσε κήραν γυναῖκα συλλέγουσαν εἴδω» (Γ' Βασ 17, 10). Τὸ προσκύβωλον δὲ εἶναι ἐνδεικτικὰ τῆς ἐντοῆς τῆς οἰκίας πικρίας· Τὴν λοιπὴν Ἀπεσταλμένην ἐπειδὴ εἶδε τόσους τὰ προσήματα τῆς φιλοφρονείας· Καθόλου διότι ὑπέκρινεν εἰς θεῖον ἀπόφασιν· Ἀλλὰ ἐκινεῖται ὅπως τῆς καὶ εἴπε· εἰς δὲ μοι ὄδω καὶ ἀποστῇ λαβεῖν» (αὐτόθι 17, 10, 11). Παραγὰρ, καὶ νενίαια καὶ φιλοφρονεῖς ἡ γυναῖκα καὶ E· ἂν δὲν εἶναι τὰ μὲν νὰ τὸ εἴπῃ καὶ εἰς ἀνταγίαν καὶ αὐτῆς τῆς μεγαλοφρονείας τοῦ προσφίτου· Μᾶλλον δὲ δὲν εἶναι τολμηρὸν νὰ τὸ εἴπῃ κανεὶς, διότι ἂν δὲν ἦτο ἀνταγία δὲν θὰ τῆς ἐνίεντο ἡ τιμὴ νὰ ὑποδεχθῇ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ὅπως λέγει· καὶ ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς μαθητὰς· «Εἰς ἣν δὲ ἂν πάλιν βῶ καὶ οὐκ εἰσέλθῃτε ἐραστήσατε τῆς ἄξιως ἐν αὐτῇ· κακεὶ μένεται» (Ματθ.

10, 11). Ἔτσι καὶ ἐδῶ ὁ Θεός, ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὅτι ἡ γυναῖκα ἦτο περισσότερον ἀπὸ ἄλλους ἔξω νὰ ὑποδεχθῇ τὸν προσφίτην ὥρηνεν ὅλας τὰς ἄλλας καὶ τὴν ἐστειλεν εἰς αὐτήν· Ἀς ἴδωμεν δικὰ καὶ ἀπὸ τὰ θῆτα τὰ πράγματα τὴν εὐγένειαν τῆς 224 A· «Λάβε δὲ μοι λέγει, ὄδω εἰς ἄνθρωπον» (αὐτόθι 17, 10). Μεγάλη εἶναι ἡ φιλοφροσύνη τῆς γυναίκας, διότι τὸ ὅτι ἀπεκρίθη, τὸ ὅτι συνεζήτησε μαζί του καὶ τὸ ὅτι ἐνῶ ἂν εἶκεν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς δὲν ἐπαύνατο ὅλην τὴν πόλιν νὰ τιμωρήσῃ τὴν θείαν ἐκείνην κεφαλὴν δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸν καὶ ἄξιον ὁμοφροσύνης. Τοῦ ὅτι δὲ ἦτο φυσικὸν τὸ κακὸν τῆς πεινῆς νὰ ἐξοργίσῃ τὴν γυναῖκα ἡμπορεῖ νὰ τὸ μᾶλλον ἀπὸ ἰουδαϊκὸν παράδειγμα.

Ὁ Ἑλισίος ὁ μαθητὴς τοῦ Ἥλια, ὁ διπλὸς Ἥλιος, διότι εἰς τὸν μαθητὴν ἡμποροῦσε κανεὶς νὰ δῇ διπλὸν τὸν διδάσκαλον) ἐπιπροφίτευσεν ἀργότερα πείναν· Δὲν τὴν ἐφοκλόλεσεν αὐτὸς, ὅπως ὁ Ἥλιος ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ καὶ μόνον προσέπειν· ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἐλθῇ· Τί ἔκαμε λοιπὸν ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἑλισίου κατὰ τοὺς χρόνους ἐκεῖνους; B· ἀφῆκε ὁσάκις, λέγει, διότι ἡ συμφορὰ τὸν παρεκίνησεν εἰς ταπεινωσιν· Ἐνθ' ὅπως εἶχε ταπεινωθῇ ἔτσι, εἴταν ἤκουσε μίαν γυναῖκα νὰ θορυβῇ διὰ τὰ συμβῆντα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πεινῆς, κατελήφθη ἀπὸ τὴν τοσὴν ὀργὴν ὥστε ἐκράνυσεν ὁμῆσαι καὶ εἶπεν εὐθὺς ποῖσαι μοι ὁ Θεός· καὶ τότε προσέειπεν· εἰ στήσεται ἡ κεφαλὴ Ἑλισίου υἱοῦ Σαφάτ ἐπ' αὐτὸν σήμερον» (Δ' Βασ 8, 31). Εἶδε τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως, Στήσκειν τὴν μὲ τὸ ὑψηλὸν φρόνημα τῆς γυναίκας· διότι αὐτὴ, ἐνθ' εὐρεν ὅτι ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος εἶχε προσέπειν τὴν πείναν, ἀλλὰ ἐκείνον ποὺ τὴν εἶχε προκαλέσει καὶ ἐνθ' εὐρίσκειτο κοντὰ εἰς τὴν πόλιν, δὲν ἐκυρύνθη ἀπὸ ἀγανάκτησιν δὲν ἐξηγνώσθη οὐτε ἐνέτασε τοὺς ἄλλους νὰ τὸν τιμωρήσῃ, ἀλλὰ ὑπέκρινε μάλιστα καὶ εἰς αὐτὸν μὲ πολλὰν προθυμίαν.

8. C· Ἰννομεῖτε δὲ ὅτι ἔσαν εὐμεθεῖς ἀποκαλυφθέντες μὲ κάποιαν φροντίδα μας συχνὰ δὲν βλέπομεν οὕτως συνγενεῖς μας μὲ εὐχαρίστησιν, ἀλλὰ καὶ ἀργίζομεθα ἐναντίον των· Ὅταν δὲ ἔλθῃ κάποια μεγάλη στενωπὴ νομίζομεν ὅτι ἀκούη καὶ τὸ φῶς μὲς ἐννοεῖ· Καὶ αὐτὸ πάλιν ἡμπορεῖ νὰ τὸ ἴπῃ κανεὶς ἀπὸ ἰουδαϊκὸν παράδειγμα· Ὅταν ἦλθεν ὁ Μωυσῆς νὰ ἀναγγεῖλῃ εἰς τοὺς Ἰουδαίους τὸ μῦρον ἀγαθόν, τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὴν τιμωρίαν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀπαπορρίψιν εἰς τὴν παλαιὰν πατρίδα, εἰδόντες αὐτὸν λέγει·

10. Ἀντίκειται εἰς τὸ περιστοτικὸν τῆς ἀνθρωποφρονείας πρὸς συνέτη κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χρόνου αὐτοῦ· εἶσε τοῦτο εἰς Δ' Βασίλειον θ. 28 καὶ ἐξῆς.

αὐτὰ ἤκουσαν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς βλυσκομυκίας καὶ τῶν ἔργων τῶν σκληρῶν» (*Εξοδ. 8, 9). Ὁ Ἑσείνοι τὸν ἀπεστράφησαν ἐνῶ τοὺς ἔφερεν τόσας εὐχαρίστους ἀγγελίας. Αὐτὴ δὲ θύαν εἶδε τὸν προφήτην νὰ ἔρχεται. Διὰ τοῦ νὰ σταμάτησιν τὴν πείναν, ἀλλὰ διὰ τὴν γλῆν καὶ θάρος, δὲν ἀντέδρασε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν τοῦ ἀφώθησαν ἐπὶ ἐξ αἰτίας τοῦ κόπου ποὺ τοὺς ἐπροσηύχεν. Αὐτὴ ὅμως ἐνῶ ἐπρόκειτο νὰ ἀπακούσθῃ μετ' ὁρμῆν δα, κόπος ἀλλὰ πείνα (εἶναι δὲ μεγάλη ἡ διαφορά μετὰ τοῦ κόπου καὶ πείνης), δὲν μόνον δὲν ἀπεστράφη τὸν Ἠλκον ἀλλὰ προσέφερε καὶ τὰ ἐλάχιστα ὑπολείμματα ποὺ τῆς ἔμεναν, διὰ νὰ ὑποδείξῃ ἐκεῖνον ποὺ εἶπε προκαλεῖται τὴν πείναν «καὶ ἀπορεύθῃ, λέγει, λαβεῖν ὕδωρ Ἐ καὶ ἐδόθησαν ὁ προφήτης καὶ εἶπε, λάβε δὲ μοι καὶ ἄρτον καὶ φάγομαι» (Γ' Βασ. 17, 11). Τὴν ἡμέραν λοιπὸν ἡ γυναῖκα. Ὅπως μὲν αὐτὸ δὲν ἐδουνασκέτησε, ἀλλὰ τί εἶπεν, «ὦ Κύριε ὁ Θεός σου, εἰ ἔστι μοι ἐγκρυφίος ἀλλ' ἢ ὅσον δρᾷ ἀλεύρου» αὐτόθι 17, 12). Διὰ ποῖον λόγον ὀκλεῖται; Ὁ προφήτης, ἐξήγησεν ἄρτον, αὐτὴ ὅμως δὲν εἶχεν. Ἐφοβήθη λοιπὸν μήπως, ἐνῶς αὐτὴ θὰ ἐζωμυνεν θὰ ἔφηνε καὶ θὰ ἐτοίμαζε τὸν ἄρτον, ἐπειδὴ θὰ καθυστερούσε, δὲν ἔκανεν ὑπνομῆν ὁ προφήτης καὶ ἔφηνεν καὶ ἔκανε ἔτσι αὐτὴ τὸ θέλημα τῆς φιλοξενίας. Διὰ τοῦτο τὸν ἐπρόλαβε μετ' ὄρκου καὶ τοῦ εἶπεν δα θὴ δὲν εἶχεν ἀλεύρι, ἀλλὰ θὴ δὲν εἶχε μὲν ἐγκρυφίαν.¹¹ 123 Αὐτὴν ὅμως ἀλεύρι. Καὶ δὲν τὸ θεσάωμεν μόνον μετ' ὅρκου, ἀλλὰ τὸ ἀποδεικνύει καὶ ἐμπράκτως ὁποῖο λέγει «Ἰδοὺ γὰρ δύο συλλέγω ἐυλόγια καὶ εἰσελεύσομαι καὶ ποιήσω αὐτὰ τοῖς τέκνοις μου καὶ φυγάσθη καὶ ἀποθανοῦμεθα» (αὐτόθι).

Ἀς τὰ ἀκούσουν αὐτὰ ἐκεῖνοι ποὺ ἀκούομεθα τὸς πολιτείας σκίας, ἐννυμῶν τὰ ἀκριβῆ κτήματα καὶ στροὶν μαζί των εἰς τὴν ἀνοράν κοσμήδια ἀλόκληρα ἀπὸ δούλους. Μάλλον δὲ ἔς τὰ ἀκούσουν ὅλοι καὶ οἱ εἰσπορι καὶ οἱ παῖκαί. Διότι ὑστερὰ ἀπὸ τὴν χήραν αὐτὴν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δικαιολογηθῇ κανεὶς. Τόσον προσηρὰ ἦσαν τὰ ἐμπόδια ποὺ ἀντιμετώπιζε καὶ ὅμως τὸ ἐνίκησε καὶ τὸ ἐξεπέρσεν ὅλα. Ἀκούσε δὲ Ἦπο ἀλλοεθνής πρῶτον ἐμπόδιον. Κατ' ἕνα τοῦ Σιδωνίου. Ὁ δεύτερον ἐμπόδιον. Διότι δὲν εἶναι τὸ ἴδιον νὰ εἶναι ἀπὸ τῆς ἀλλοεθνικῆς καὶ νὰ εἶναι Σιδωνία, κάτοικος δηλοδὴ τῆς πρὸ διεφθαρμένης πόλεως. Τὴν πόλιν αὐτὴν τὴν εἶπε φέρει ὁ Χριστὸς εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ὡς τὸ

11 Ἄρτος ἡμέτερος ἐπένο εἰς τὰ κάρσισα. ὁ ἐπὶ τοῦ λαοῦ καὶ νό: «στακτικῆς».

καρτέρον παράδειγμα τῆς κακίας.¹² Ἦτο λοιπὸν καὶ Σιδωνία καὶ ἀλλοεθνή καὶ γυναῖκα, ἀπὸ τὸ ἀσθενὲς δηλοδὴ φύλον, τὸ ὅποιον ἔχει πάντοτε τὴν ἀνάγκην φροντίδας. Ἦτο καὶ χήρα. Τέταρτον ἐμπόδιον. Καὶ πέμπτον, τὸ μεγαλύτερον ὅτι ὅλα εἶχε νὰ φρονισθῇ τὰ παιδιὰ τῆς.¹³ Ἀς τὸ ἀκούσουν οἱ χήρα, ποὺ ἀνατρέφουν παιδιὰ, ὅτι ἡ δικαιολογία αὐτὴ δὲν ἦτο ἀρκετὴ νὰ τὴν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὸ νὰ διδῇ ἐλεημοσύνην καὶ νὰ φιλοξενῇ τοὺς ξένους. ἔλα μόνον μίαν κόψαν ὁ λείρι C καὶ μετὰ αὐτὴν ἐπερόμενε τὸν θάνατον. Σὺ μὲν, καὶ ἂν ἀκόρη δόκῃς ὅλα σου τὰ χρήματα, καὶ ἂν δώσῃς ἀλόκληρον τὴν περιουσίαν σου ἡμπορεῖς πάλιν νὰ ὑπηρετήσῃς εἰς τὰς θύρας τῶν ἄλλων καὶ νὰ εἴρῃς ἀνακούσιον. Τότε ὅμως δὲν ἦτο δυνατόν οὔτε νὰ ὑπηρετήσῃς, ἐπειδὴ ἡ πείνα εἶχε κλείσει κάθε καταφύγιον. Δὲν τὴν ἐμπόδιον ὅμως τίποτε ἀπὸ αὐτὰ. Θὰ ἀναφέρω δὲ καὶ δίδωμεν ἐμπόδιον ἐκεῖνον ποὺ ἐπρόκειτο νὰ φιλοξενηθῇ ἀπὸ τὴν γυναῖκα. Διότι δὲν ἦτο οὔτε συγγενὴς τῆς, οὔτε γνωστὸς τῆς, ἀλλὰ ἦτο ξένος καὶ ἀγνωστός καὶ τὸν ἐκάρτεν ὅτι αὐτὴν ἀκόρη καὶ ἡ θρησκεία τοῦ δὲν ἦτο δὲ μόνον ξένος καὶ ἀγνωστός, ἀλλὰ ἦτο μάλιστα ἐκεῖνος ὁ ὅποιος εἶχε προκαλεῖται τὴν πείναν.

9. Ὁ τίποτε ὅμως ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἠμπούσε τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ ἔδωσε τροφὴν εἰς τὸ σῶμα ποὺ εἶχεν ἐξαφανίσαι ὅλην τὴν τροφὴν τῆς καὶ ἔτρεφε μετὰ τὸ ὑπέρημα τῆς πείνης τῆς, αὐτὴν ποὺ τὴν εἶχε προκαλεῖται. Ἐξ αἰτίας σου, λέγει, ὅλη μου ἡ περιουσία περιωρίσθη εἰς τὴν κόψαν αὐτὴν. Δὲν διστόχω ὅμως καὶ τὴν κόψαν αὐτὴν νὰ τὴν δώσω διὰ σέ, ἀλλὰ καὶ ἐμὲ τὴν ἴδιαν καὶ τὰ παιδιὰ μου θὰ παραδώσω εἰς θάνατον διὰ νὰ μὴ ἀσθενήσῃς σὺ ὁ αἷμα τῆς δυσκορυῆς αὐτῆς κακοστάσεως, καμῖαν ἐνδοκλήσῃς. Τὴν ἄλλα, ἀντίτερον ἀπὸ τὴν φιλοξενίαν αὐτὴν θὰ ἠμπορούσε νὰ ἐπινοήσῃ κανεὶς, ἔ. Δὲν εἶναι δι' αὐτὴν νὰ εὐρεθῇ τίποτε. Εἶδε ξένον καὶ ἀμέως ἐληρημόνησε τὴν φύσιν τῆς δὲν ἔλαθεν ὅτι ὅταν τῆς τοὺς πόνοους τοῦ τοκετοῦ καὶ δὲν συνετρίβῃ βλάβουσα τὰ παιδιὰ τῆς. Καὶ γνωρίζω μὲν ἐπειδὴ τὸ ἔχω ἀκούσει πολλὰς φορές, ὅτι ὁ τάδε ὅταν εἶδε ἑπικλὸν γυνῆν, βέγαλε τὸν πῦρ τὸν ὅποιον ὀφροῦσε μόνον καὶ τοῦ ἔντυσε, ἐνῶ σῶτος ἐβανέσθη μετὰ ἑνα ἐνδυμα ἀπὸ κόποιον ἄλλον καὶ ἔσυνε με αὐτὸ. Καὶ τὸ γεγονός αὐτὸ ἐκαστὴν μεγάλο καὶ ἀξιοθαύμαστον. Καὶ πράγματι εἶναι μεγάλο! Ἦ πρῶτος ὅμως τῆς χήρας εἶναι, πολὺ μεγαλύτερον ἀπ' αὐτὸ. Διότι ἐκεῖνος μὲν ὅταν ἐγύμνωσε τὴν ἑαυτὸν τοῦ διὰ τὴν ἐνδοκλήσῃ τὸν γυνῆν,

12. Πρὸς Ματθ. 11, 21 καὶ Λουκ. 10, 13, 14.

εὔρε και ἐδωρείσθη ἐνδύμα ἀπὸ κάποιον ἄλλον. ³³⁶ Α Αὐτὴ ἄμας ἔστιν ἐβίβη τὴν καὶ τὴν ἀπὸ τὸ ἀλκίον, δὲν ἡμποροῦσε νὰ εὔρη ἄλλην. Ὅτε δὲ κίνδυνος τὸν ἀπὸ τὸν διέτρεκε περι-
παρῆκετο μόνον εἰς τὸ νὰ μεῖνῃ τυμνῇ, ἀλλὰ μετὰ αὐτὸ αὐτὸ
ποῦ ἔκανε ἐπερήμεν πλεον τὸν θάνατον τὸν ἰδικόν της καὶ
τὴν παιδιάν της.

Ὅταν λοιπὸν δὲν ἡμῶν οὔτε ἡ φρονιδα τῆς πτω-
χείας της, οὔτε τὸ ἐνδοφέρων διὰ τὰ παιδιὰ της, οὔτε ἡ φο-
βερὰ πείνα, οὔτε ἡ ἴσος μεγάλη πτωχεῖα της, οὔτε ὁ θά-
νατος ὁ ἀπὸ τοῦ ἀνεμένετο, ποῖαν ἀπολογίαν θὰ εὔρουν ὅσοι
ἀπὸ ἡμῶν εἶναι εὐποροῖ, Ποῖαν ὅσοι εἶναι πτωχοί, Ἐξ ἡ
Κύριος, ὁ Θεὸς σου εἰ ἔστι μοι ἐγκρυφίας, ἀλλ' ἡ δὲ δὲν δρᾷ
ἀλευροῦ ἐν τῇ οὐρίᾳ καὶ ὀλίγον ἔλαιον ἐν τῇ κυμνῇ καὶ
ἴδου σὺ λέγων δύο ἑνὶ ἑνὶ καὶ εἰσελεύσονται καὶ ἡ πῶσιον
αὐτὰ τοῖς τέκνοις μου καὶ παύσονται καὶ ἀποθάνουσιν. Τού-
τοις ἀπολογίους ἡ μὲλλον τοῦ μακαρίου, αὐτοὺς λόγους ποῦ
εἶναι ὁ ἀπὸ τῶν οὐρανῶν ἀπὸ τοῦ ἐγγράμῃ ὁ καθένας εἰς
τοῦς τοῖκους τῆς οἰκίας τοῦ εἰς τὸ διακρίναι ὅπου κοινοῦμεθα
καὶ ἐκεῖ ὅπου τρένομεν. Τότε ἴδοντες λόγους ἐπίσης δὲ σέ-
πτεται ὁ καθένας εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ εἰς τὴν αγοράν εἰς τὰς
συγκεντρώσεις πῶν φίλων, ὅταν πηγαίῃ εἰς τὸ δικαστήριον
ὅταν εἰσέρχεται καὶ ὅταν ἐξέρχεται. Καὶ θὰ ἡμποροῦσα νὰ
ἡκουσθῶ μὲ μὲλλον τοῦ θεοῦ ὅτι, ἀκόμη καὶ ἂν κάποιος
ἴτο ἀπὸ πῆτρον, ἀπὸ σίμωνος ἢ ἀπὸ διαμαντῆ, δὲν θὰ ἡνείκε-
το C νὰ διωξῇ κάποιον πτωχόν, ὁ ἀπὸ τοῦ θὰ τὸν ἐπληροῖζε,
μὲ ὅδεον κέρμα, ἂν εἶχε ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια τοῦ τὸ παρα-
δεινὰ τῆς χήρας.

Ἀλλὰ ἵνα θὰ εἴτῃ κανεῖς. Φέρε μοι τὸν προσφίτην καὶ
θὰ τὴν ὑποδεσθῶ μετὰ τὴν δὲν προσφίτην. Ἄ καὶ τὸ ὅπο-
σθεός αὐτὸ καὶ θὰ σοὶ φέρω τὸν προσφίτην. Θὰ σοὶ φέρω
τὸν ἴδιον τὸν Κύριον τὸν προσφίτην, ὅτι αὐτὸς λέγει δὲ
καὶ Κύριον τὸν Χριστὸν. Δὲν αὐτὸς λέγει δὲ, ἐπεινῶντα
με εἶδετε καὶ ἐθόματε. Ματθ. 25, 35. Ἐάν δὲ ἀποστολὴν
μερικοὶ εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ παρακαλοῦν τὴν φιλοδε-
νίαν θὰ τὸ ἡμῶν, τότε αὐτὸ καὶ τὴν κόλασιν καὶ τὴν τιμω-
ρίαν. Διὸ ὅπως ἐκεῖνοι ποῦ δὲν ἐφιλοφύνησαν τὸν Χριστόν
ἔστι καὶ αὐτοὶ θὰ δὲν ἡμῶν εἰς τὴν φθορὰν κόλασιν. Ἐπὶ
λοιπὸν ἐκεῖνοι καὶ τῶν τοῦ πτωχοῦ D ἀδυνατῶντα, εἰς
τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. σὺν νὰ ἔχουν ὑπερηφάνειαν τὸν
Χριστόν.

10 Ἴνα τὰ λεχθέντα εἶναι περισσώτερα τοῦ δόξαντος
εἶπε νὰ ἀπολογηθῇ ἄλλος τὰς ἀκούσας μας. ἂν τοὺς λόγους
περὶ ἐνθυμώσιν. Ἐάν δὲ νομίζετε ὅτι αὐτὰ εἶναι ἀρκετὰ

ἐμπρὸς δὲ τὰ ἀνακαταστάσασθαι. Ἀνέφερα διὰ πᾶν λόγον
ἀποστολὴν πρὸς τὴν χήραν ὁ προσφίτης, δὲν νὰ μὴ κατακα-
λῇ τὴν πτωχεῖαν διὰ νὰ μὴ θαυμάζῃ τὸν πλοῦτον διὰ νὰ
μὴ νομίζῃ ὅτι ὁ πλοῦτος εἶναι ἀδικολόγητος διὰ νὰ μὴ θε-
αρῇ αὐτὸν ποῦ ὅτι εἰς τὴν πτωχεῖαν δυστυχῇ καὶ ἀξιοδόκω-
τον, διὰ νὰ μάθῃ τὴν πτωχεῖαν τῶν Ἰουδαίων. Διὸ εἶναι
συνήθεια εἰς τὸν Θεὸν εἶναι πτωχεῖαν νὰ τιμωρήσῃ νὰ ἀπο-
λογηθῇ καὶ εἰς ἡμῶν μετὰ τὰ ἴδια τὰ πράγματα, Ἐὰν νὰ μὴ
θαυμάζῃ καὶ ἀπορῇ μετὰ, ὅταν ἴδῃ τὸν Σωτῆρα ὅλων τῶν
ἀνθρώπων νὰ δικάσῃται μὲν ἀπὸ τοῦς Ἰουδαίους, νὰ γίνῃται
δὲ δεκάς ἀπὸ τοῦς εἰδωλολάτραις, ἀπὸ τοῦ θὰ ἔκῃς μάθῃ ἀπὸ
τὰ παραπάνω τὴν ἀγνωμοσύνην τῶν Ἰουδαίων καὶ ὅτι, ἴτο
σύνθετος εἰς αὐτοὺς νὰ δικαιῶν τοὺς ἐβεργέτας. Διὰ νὰ μὴ
νομίζῃ ὅτι ἡ εὐχὴ τοῦ προσφίτου καὶ ἡ παράτασις τῆς τιμω-
ρίας εἶναι δαίμονα σκληρότητος, ἀλλὰ νὰ μάθῃ ὅτι εἶναι δεῖ-
γμα τοῦ ζήλου καὶ ἐνδοφρονήτος. Διὰ νὰ μάθῃ ὅτι ἡ φρι-
σας μας ἔχει ἀνάγκην συγκρονητοῦ ἀκόμη καὶ εἰς τὰς πᾶς
μεγάλαις πράξεσι. ³³⁷ Α Διὰ νὰ μὴ νομίζῃ ὅτι εἶναι ἀδύνα-
τον νὰ μιμηθῇ τὸν προσφίτην, ὅταν παρακαλοῖται νὰ μιμηθῇ
τοῦ ζήλου τοῦ.

Ἐὰν εἴπῃ, διὰ τὴν χήραν πᾶς, ἐνθὶ εὐρίσκειτο εἰς τόσον
ἐνδοκρῆς θέσιν ἀπὸ τὴν φθορὰν πείνων, δὲν εἴπῃ ὅτιε λό-
γον μικρόν πρὸς τὸν προσφίτην. ἂν καὶ τοῦτο θεοῦ καὶ ἴτο
φωτισκόν. Καὶ τὸ εἶδε καὶ τοῦτο ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων νοση-
τόν. Αὐτὸς ἄμας δὲν ἔπαθε τιποτέ τιποτέ, ἀλλὰ τὸν δόξα
μὲ μὲλλον τοῦ προσφίτου καὶ προσέφερεν ὅτι διέθετεν ἀπὸ
τὴν πτωχεῖαν της διὰ νὰ τὸν τιμῇ, ἐνθὶ ἴτο Σιδωνία καὶ
ἀλλοεθνής καὶ δὲν εἶχε ἀκούσει οὔτε τοὺς προσφίτας νὰ
φιλοσοφῶν περὶ ἐλεημοσύνης, οὔτε τὸν Χριστόν νὰ λέγῃ
ἐπεινῶντα με εἶδετε καὶ ἐθόματε. Ποῖον λοιπὸν αἰ γυναι-
μην θὰ εὐραρίεν δάν, B ὅτε ἀπὸ τοῦς συμβούλοις δ-
σιν ἀπὸ τῶν ὑποσέσεις τῶν ἀραβίων, ὅτε ἀπὸ τῶν
βασιλείων τῶν οὐρανῶν, δὲν φθάσωμεν εἰς τὸ ἴδιον σημείον
προσφίτου μετὰ τὴν χήραν. Διὸ ἐκεῖνῃ μὲν ἴτο καὶ Σιδωνία
καὶ ἀλλοεθνής καὶ γυναῖκα χήρα, εἶχε τὴν φρονιδα πολ-
λῶν παιδιῶν, ἔβλεπε φθορὰν πείνων καὶ ἀνέμενε τὸν θά-
νατον ἐπὶ τὴν χήραν νὰ φιλοφρονήσῃ ἀγνωστον ἀνθρώπον καὶ
μάλιστα ἐκεῖνον ποῦ εἶχε προκαλέσει τὴν πείναν καὶ ὅπως
παρ' ὅλα αὐτὰ προσέφερε τὴν φουχίαν ποῦ εἶχε. Ἡμεῖς δὲ
οἱ ὅποιοι ἔχομεν ἀκούσει καὶ τὰς προφητείας, ἔχομεν ἀπο-
λογεῖται C τὴν θεῖαν διδασκαλίαν ἡμποροῦμεν νὰ φιλοσοφῶ-
μεν πολλά διὰ τὸ μὲλλον, δὲν ἀλέπομεν νὰ πληροῖται περὶ
νὰ καὶ ἔχομεν πολλὰ περισσώτερα ἀπὸ τὴν γυναῖκα αὐτὴν,

ποῖαν δικαιολογίαν θὰ ἡμπορέσωμεν νὰ προβάλλωμεν ὅταν ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὰ ὑπάρχοντά μας καὶ ἀδιαφοροῦμεν διὰ τὴν σωτηρίαν μας, διὰ νὰ ἡποφύγωμεν λοιπὸν τὸς φρονηθεὶς ἐκείνας τιμωρίας, ὅς δεικνύμεν καθεὺς ἐκαστολογίαν εἰς τοὺς πτωχοὺς, διὰ νὰ μὴ ἀποθῶμεν καὶ ἡμεῖς νὰ ἀποκτήσωμεν τὰ μέλλοντα αγαθά, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον μαζί μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀμήκε· ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

Εἰς τὸν ἱεβ

149 Α ΟΜΙΛΙΑ ΠΑΡΑΙΝΗΤΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΓΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟΓΥΝΑΖΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ΔΙΕΓΗΝΙΣ ΗΡΕΙ ΤΩΝ ΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑΤΩΝ ΤΟΙ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΥ ΙΩΒ

1 Ὅσον ὀλεγιώτεροι ἀπὸ δ.τ. συνήθως εἶναι οἱ συγκεντρωθέντες, τόσοι περισσότεραν προθυμίαν θὰ δεῖξωμεν καὶ ἡμεῖς διότι δὲν θὰ ἦτο σκοτὸν ἢ ἀπροθυμία αὐτῶν ποὺ ἀποσιώζονται νὰ θλάσῃ τὴν διάθεσίν μας, ἀλλὰ ἀκριβὺς διὰ τὸν λόγον αὐτὸν θὰ παραθέσωμεν πλουσιωτέραν τὴν τράπεζαν διὰ νὰ δείκνουν εἰς τὸ ἔξῃς μεγαλυτέραν προθυμίαν διὰ τὰς συνάξεις αὐτὰς ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι λειποῦν, ὅσοι θὰ ἔχουν λάθε πείραν τοῦ ἴ ἐκασαν. Β Διὰ τοῦτο διὰ καὶ παρακαλῶ τὴν ἀγάπην σας νὰ προσέχετε ἰσχυρώτερας τὰ λεγόμενα. Διότι ἔτσι τὸ κέρδος θὰ εἶναι διπλὸν μὲ τὸ νὰ διαθεσάσθε εἰς τοὺς ἀποσιώζοντας τὰ λεγόμενα καὶ αὐτοὺς θὰ κάμετε καλυτέρους καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι θὰ κάμετε τὴν ψυχὴν σας περισσότερον φιλόσοφον.

Διότι ὅπως τὸ χωράφι ὅταν μὲν δὲν τὸ καλλιεργοῦμεν συνεισφέρει ἀπὸ ἀγριότητα ἐνῶ ὅταν τὸ καλλιεργοῦμεν συνεισφέρει διὰ ὥρας καρπὸν, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ὅταν εὐρίσκεται εἰς κατάστασιν ἀδιαφορίας γεννᾷ τὰ ἀγκάθια τῶν ἐλαττωμάτων, ἐνῶ ὅταν φροντίζωμεν δι' αὐτήν, φροντίζεται ἀπὸ τοὺς καρποὺς τῆς ἀρετῆς. Διὰ τοῦτο καὶ κάποιος σοφὸς συμβουλεύει λέγων· ὥσπερ νεώτερον ἄνθρωπον ἄφρων, καὶ ὥσπερ ἀμπελὴν ἄνθρωπον ἐνδεή, φροντὴν δὲν ἀφῆκε αὐτὸν, κεραιθίσεται καὶ κορτομένησεται (Παροιμ. 24, 30-31). Διὰ νὰ μὴ γίνεται λοιπὸν αὐτὸ πῦρ θὰ χρησιμοποιοῦμεν διακρίσεις τὴν δρεπάνην τοῦ λόγου. Καὶ ἂν μὲν φυτρώσῃ κάτι κακόν, θὰ τὸ ἀποκόπτομεν συνεχῶς. Ἄν δὲ καὶ ὡραῖον καὶ καρποφόρον, θὰ τὸ τρέφωμεν καὶ θὰ τὸ ποτίζωμεν καὶ θὰ τὸ βοηθοῦμεν νὰ ἀναπτυχθῇ ἀφιερώνοντάς εἰς αὐτὸ συνεχῆ φροντίδα. Διότι κρεαζόμεθα διπλὴν φροντίδα· μᾶλλον δὲ τριπλὴν. Μίαν διὰ νὰ ἀπαλλαγώμεν ἀπὸ τὴν κακίαν ἄλλην διὰ νὰ

ἀποκτινύμενην τὴν ἀρετὴν καὶ τέλος μίαν τρίτην. Ὡς δὲ διὰ τὰ διαφυλάξιμεν αὐτὸν ποὺ ἀπεκτινύμεν. Καὶ εἰς τὸ στάδιον αὐτὸ μάλιστα ἀπατεῖται. πολλὸς κόπος, ἐπειδὴ ὁ πονηρὸς ἐκεῖνος δαίμων, ὁ ὁποῖος φθονεῖ τὰ ἀγαθὰ μας, ἐπιτίθεται μὲ μεγαλύτεραν σφοδρότητα ἐναντίον ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἐπιτύχει τοῦτο. Καὶ ὅπως οἱ πειραταὶ τὰ μὲν πλοῖα ποὺ κουβαλοῦν ἄμυνον δὲν τὰ περιβάλλον, ἐνῷ ἂν ἴδουν κάπου πλοῖα νὰ κουβαλοῦν πολὺτιμον φορτίον καὶ νὰ ἔχουν ἐναποθηκευμένον πλοῦτον, ἐπιτίθενται εἰς αὐτὰ καὶ τὰ τραποῦν ἀπὸ τὰ ὕψηλα. τὸ κτελεῖν ἀπὸ πάνω καὶ μεταχειρίζοντα. ὅλα τὰ τεχνάσματα διὰ νὰ τὰ καταλάβουν, εἶται καὶ ὁ διάβολος συνήθως προσβάλλει καὶ φθονεῖ καὶ ἐπιβουλεύεται ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἔχουν συγκεντρώσει τὴν περισσοτέραν ἀρετὴν.

Ὅσοι λοιπὸν ἄνθρωποι ὑπάρχουν εἰς τὴν γῆν κατὰ τὴν ἐπακοήν τοι Ἰωβ. Ε καὶ μόνον ἐναντίον διακίνου ἀποδόθη ὁ δαίμων καὶ ἐκίνησεν ὅλα τὰ τεχνάσματα. Δὲν κατήρθωσεν ὅμως νὰ προξενήσῃ ναυάγιον, ἀλλὰ ἀντιθέτως ᾤξυνε τὸ φορτίον καὶ τὰ ἐμπορεύματα. Διότι τέτοια εἶναι ἡ ἀρετὴ. Ὅταν τὴν πολέμοιοι γίνονται ἰσχυρότερα καὶ θύων τὴν ἐπιβουλεύοντα πρὸς σπαρτά. Τοῦτο λοιπὸν συνέβη καὶ εἰς τὸν μακάριον ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος κτετιμώμενος ἀπὸ παντοῦ ἀνεδεικνύετο πρὸς σπαρτά καὶ δεχόμενος μύρια θέλη δὲν ὑπέκυπτεν. Καὶ ὅπως μὲν τὴν φρεσίναν τοῦ διαβόλου, ἐνῷ ὁ ὕψος οὐτε κατέπεσεν οὐτε ἐνέκλιθη, ἀλλὰ ὡς ἄριστος κυβερνήτης, 541 Α οὐτε ὅταν ἐλυσσομανοῦσε ἡ θάλασσα καὶ ἐσηκωνντο τὰ κύματα καταποντίζετο, οὐτε ὅταν ἐπεκρατοῦσε γαλήνη ἐγένετο ἐδιώρορος καὶ ταπεινός, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς δύο αὐτὰς διαφορικὰς περιστάσεις διετήρησεν ἀκλόνητον τὸ φρόνημά του καὶ οὐτε ὁ πλοῦτος τοῦ θρασέως τὸ μυαλὸν οὐτε ἡ πτωχεὶα τὸν ἔκαμιν νὰ νοκῶσι ταπεινωμένους. Ὅτε λοιπὸν ὅταν τὰ πράγματα ἐβάναι κατ' εὐχὴν ἤτοι ἔξαπλωμένους ἀπαιρῶν, οὐτε ὅταν δολιχίμως σκεδόν ὁ οἶκος τοῦ ἐκρημνίσθη καὶ ὑπέστη πανωλεθρίαν, ἐταράχθη ἡ ἔκαστος τὴν ἀνδρείαν του.

Ἀς τὸ ἀκούσων πλοῦτοι, ἅς τὸ ἀκούσων καὶ πτωχοί. Διότι καὶ διὰ τοὺς δύο αἵναι ἀφέλιμος ἡ διήγησις. Μᾶλλον δὲ ἡ ἱστορία αὐτῇ εἶναι ἀφέλιμος δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τοὺς εὐημεροῦντας καὶ διὰ τοὺς δυστυχοῦντας. Διότι καὶ τὰ δύο αὐτὰ ὅπλα τὰ ἐχρησιμοποίησεν ὁ ἐγγυνιστὴς τῆς εὐσεβείας, ὁ νικητὴς τῆς αἰκουμένης καὶ μὲ τὰ δύο ἔτισσε τρόπων καὶ ἐντημέτωπος τὸν δαίμονα ἐκείνον εἰς ἀπὸ εἰς ὅσον πολέμου καὶ σπαντοῦ τὸν κατενίκησε. Καὶ ὅπως ὁ γενναῖος στρατιώτης ὁ ὁποῖος ἔχει νὰ μάχεται τὴν νύκτα,

νὰ κυριεύῃ τείχη, νὰ ναυμακῇ, νὰ ἀγωνίζετα, περὶς νὰ ῥίπτῃ θέλη, νὰ κτερίζεται τὸ δόρυ καὶ μὲ σφενδόνας καὶ ἄκοντας καὶ μὲ κάθε εἶδος μάχης νὰ ὑπερισκῇ τὸν ἀντιπάλαν καὶ νὰ νικῇ πάντοτε, ἐπὶ λοιπὸν καὶ ὁ γενναῖος ἐκεῖνος ᾤξυνε μὲ πολλὴν ἀνδρείαν ὅλους τοὺς πειρασμούς τὸν πειρασμὸν τῆς πτωχείας, τῆς πείνης, τῆς ἀσθένειας τοῦ σώματος, τοῦ καμοῦ τῶν παιδῶν, τῶν φίλων. C τὸν ἐκθρόν, τῆς συζύγου του, τῶν ὑπηρέτων του. Διότι δὲν ὑπῆρξεν ἀνθρωπίνη οἱ μορφή, ἡ ὁποία νὰ μὴ ἐπέσειν ἐπάνω του. Καὶ ὅπως ὁ περιετῆσεν ὅλα τὰ δίκτυα καὶ τὰς πανίδας τοῦ διαβόλου καὶ μάλιστα ἐνῷ καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ πρὸς ἀξιοθαύμαστον ἀπὸ ὅλων τὰ πάντα εἶδον στραφῇ ἐναντίον του, μὲ μανίαν καὶ τὸν ἐκτοπούσαν ταυτοχρόνως ἀπὸ παντοῦ.

2. Μὴ κυριεύῃ μόνον τὸ ὅτι ἐπάθε τόσα παλλὰ, ἀλλὰ νὰ προσθέσῃ καὶ τὸ ὅτι δὲν τὰ ἐπέθετο τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο οὐτε κατὰ διαλείμματα, ἀλλὰ ὅλα μαζί ταυτοχρόνως. Αὐτὸ δὲ δὲν εἶναι ἕνας ἀσχημάτως πρόσθετος πειρασμός. Διότι καὶ εἰς ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους δὲν θὰ εὐρεθῇ νὰ τὰ ἔχη ὑποφέρει ταυτοχρόνως ὅλα αὐτὰ. D Ἄλλὰ ἂν μὲν παλεῖται μὲ τὴν πτωχείαν θὰ εἶναι ὑγιής. Ἄν θοσανίζεται καὶ ἀπὸ ἀσθένειας καὶ ἀπὸ πτωχείαν, θὰ ἔχῃ πολλὰς φαρὰς γυναικῶν ἡ ὅποια θὰ τὸν παρηγορῇ ἀπὸ τὴν πείναν καὶ θὰ ἀποτελῇ εἰς αὐτὸν λιμὸν καὶ καταφύγιον. Ἄν δὲ δὲν ἔχῃ τέτοιαν γυναῖκα, δὲν θὰ τὸν συμβουλεύῃ τοῦλάχιστον ἐπαθελῇ πράγματα. Ἄν δὲ αὐτῇ τὸν συμβουλεύῃ ἐπιβλάθῃ πράγματα, δὲν θὰ ἔχῃ χάσει τὴν ἰδίαν στιγμὴν ὅλα τὰ παιδιὰ του. Καὶ ἂν δὲν ἔχῃ χάσει ταυτοχρόνως ὅλα μαζί τὰ παιδιὰ του, δὲν θὰ τὰ ἔχῃ χάσει μὲ τέτοιον τρόπον. Καὶ ἂν πάλιν τὰ ἔχῃ χάσει μὲ τέτοιον τρόπον, θὰ ἔχῃ τοῦλάχιστον φίλους νὰ τὸν παρηγοροῦν. Ἄν δὲ δὲν τὸν παρηγοροῦν, δὲν θὰ ἐπεριβαίνων τοῦλάχιστον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Καὶ ἂν πάλιν οἱ φίλοι τοῦ σπερσάνται ἐναντίον τοι, δὲν θὰ τὸν κατηγοροῦν τοῦλάχιστον οἱ ὑπαρέται του. Καὶ ἂν τὸν κατηγοροῦν, ἔδεν θὰ τὸν πύουν εἰς τὸ πρόσωπον. Καὶ ἂν πάλιν τὸν πύουν εἰς τὸ πρόσωπον, δὲν θὰ ἐβασανίσθῃ τοῦλάχιστον ἀπὸ τέτοιαν ἀσθένειας. Καὶ ἂν πάλιν ἐβασανίσθῃ ἀπὸ πόσεως φοβερὰν ἀσθένειαν, θὰ εἶχε τοῦλάχιστον δοῦματόν καὶ στέγην καὶ δὲν θὰ ἐκώσθη εἰς τὴν κοιλίαν. Ἄν δὲ ἐκώσθη εἰς τὴν κοιλίαν, θὰ εἶχε τοῦλάχιστον ἀνθρώπους νὰ τοῦ προσφέρουν κείρα βοηθείας. Ἄν δὲ δὲν εἶχε τέτοιους, δὲν θὰ ἐπενέβαινε πῶλλάκις καὶ ἐναντίον τοῦ Ὁ Ἰωβ ὅμως τὰ ὑπέφερεν ὅλα αὐτὰ, καὶ τὸ πρὸς ἀξιοθαύμαστον, τὸ ὅποσον ἀνέφερε προηγουμένως καὶ τὸ ὅποσον κάμει. νὰ φαίνωνται

δύο και τρεις φορές φοβερώτερα τὰ κακά, εἶναι, τὸ νὰ μὴ ἔχη ὁ ἀγωνιζόμενος τὴν παρηγορίαν τῆς ἀνάπαυλας. ⁹⁴² Α. Ἀλλὰ μὲ τὴν συνεκτὴ διαδοχὴν τῶν κακῶν νὰ γίνεταί περισσότερος ὁ θόρυβος καὶ μεγαλυτέρα ἡ ταραχὴ, πρῶγμα τὸ ὁποῖον συνέβη εἰς τὸν Ἰώβ.

Διότι τὴν ἀπώλειαν τῶν προβάτων καὶ τὴν πυρκαϊάν τὴν διεδέχθη ἡ ἀρπαγὴ τῶν βοδίων ἐκείνην ἡ κλοπὴ τῶν ὄνων, καὶ αὐτὴν πάλιν ἡ κλοπὴ τῶν καμηλοῶν καὶ ἡ σφαγὴ τῶν βοδίων. Αὐτὴν πάλιν ἡ ἀπώλεια τῶν παιδιῶν καὶ ὁ φρασπὸς ἐκεῖνος καὶ παρὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς φρικῆς, καὶ ἡ τράπεζα ἡ ὅποια ἐδέχθη τὰ σῶματα τὴν μίαν στιγμὴν νὰ ῥῶνουν, τὴν δὲ ἄλλην κατακοιμημένα. αἱ φιάλαι καὶ τὰ ποτήρια, τὰ ὅποια μαζὶ μὲ τὸν πρῶτον ἐδέχθησαν τὸ αἶμα καὶ τὰ διαμελισμένα σῶματα. Β. Τὴν φοβεράν θυμὸν αὐτὴν τρανυδῶσαν τὴν ἀκολουθοῦν πάλιν ἄλλα χειρότερα, προτοῦ προλάβῃ νὰ ἀναπνεύσῃ. Διότι τὸ πλῆθος τῶν σκαλῶν, τὰ ρυάκια τοῦ πύου, τὰ κόττωμα ἐπ' αὐτὴν εἰς τὴν κοιλίαν, τὸ βουρκακί μὲ τὸ ὁποῖον ἔβρινε τὰς πλευράς του, ἡ δυσσομία τῶν πλινθῶν ἡ προκαλοῦσα τὴν παρὰ τοῦ ἐκείνην πεινᾶν, ἡ ὅποια δὲν ἐπέτρεπεν εἰς ὅσους τὸν ἐβάλεον νὰ πλησιάσῃ τροφοὴν καὶ ἐπικαλοῦσε χειρότερον ἀπὸ τὴν πείναν ἀνάσσειν. Καὶ αὐτὰ ὅλα ὅχι διὰ δύο, ὅσα, εἴκοσι ἢ ἑκατὸν ἡμέρας, ἀλλὰ διὰ πολλοὺς μῆνας. Καὶ δὲν ἐσταμάτησεν οὔτε εἰς τὰ ἀσκήματα αὐτὰ ἀλλὰ ἐνῶ τὰ ὑπέφερον ὅλα αὐτὰ καὶ ἐπύνητο ἀπὸ καθὲ πλευρὰν καὶ ἀπὸ μέσῃ καὶ ὅπ' ἑξῆς, ἔβρανον ἐπὶ πλέον καὶ τὰ τεκνώματα τῆς συζύγου του. Διότι ἡ σύζυγος ἐγενετο ὄψλον τοῦ δαίμονος C καὶ ἐπληττε μὲ τὸ τόκον τὸν ἐνδύον, μὲ τὴν γλώσσαν τῆς ποῦ τὴν εἶχε θάψει εἰς τὸν θάμνον, μὲ τὴν γλῶσσαν τῆς ποῦ τὴν βέλη τῶν λόγων ποῦ ἦσαν τὸ δόνημα καὶ τὰ ἐλαττώματα. Καὶ οὔτε ἐδῶ δὲν ἐσταμάτησεν τὰ ἀγωνίσματα, ἀλλὰ αὐτὰ ἦσαν ἡ ὅρη καὶ τὰ προσήματα τῆς μάστιγος. Ἐπεὶ οὖν αὐτὰ δὲν ἐπικρατεῖ πλέον νὰ ἐπιτόκῃ τιμωρὸς ὁ διάβολος ἤλθεν ἡ παρὰ τῶν φίλων, οἱ ὅποιοι μὲ προσωπειῶν συμπαιθεῖας παρουσίαζον τὰ ἐπιχειρήματα τῶν ἐχθρῶν καὶ ἐνῶ ἦτο ἐκπληρωμένος κάπως ἐπηδούσαν ἀπὸ πένυα του καὶ τοῦ ἔσθαι τὰς πλινθὰς ὁ ἦτο περὶ τὸν ἄλλον, χωρὶς νὰ τὸν ἀφίνον νὰ ἀναπνεύσῃ καὶ τὸν ἐπεριτεργίζαν διαρκῶς ὥστε νὰ ἀποτελέσῃσαν κάποιον κακὸν κορόν.

Δ. Νὰ ἀναφέρω καὶ τὸν ἀνυπόφορον πειρασμὸν τῆς νουκτὸς ποῦ ἦτο περιτομῆς καὶ παρὰ τοῦ θανάτου, "Ὅλοι μὲν εἰς αὐτοὺς ἀνθρώποι καὶ ἂν ὑποφέρουν ἀπὸ μύρια κακά, καὶ ἂν εἰς αὐτοὺς φελοκακούμενοι καὶ ἂν εἴναι διεμένοντες μὲ ἀνυστάς καὶ ἂν

θρηνοῦν συμφοράς, καὶ ἂν ὑποφέρουν ἀπὸ σωματικῶν ἀνατηρίων καὶ ἂν πιέζωνται ἀπὸ πτακείων, καὶ ἂν ἀπὸ ἀσθένειαν, ἀπὸ πόνους καὶ ταλαιπωρίας, θυμὸς ὅταν ἐλθῇ ἡ νύκτα τοὺς φέρνει φάρμακον παρηγορίας διότι ἐλευθερώσει τὸ σῶμα ἀπὸ τῶν πόνους καὶ ἀπαλλάσσει ἀπὸ φροντίδας τὴν ψυχὴν. Εἰς ἐκεῖνον θυμὸς τότε καὶ τὸ λιμῆνι εἶχε γίνεαι σκόπελος, τὸ φάρμακον πληγῆς, ἡ παρηγορία ἐπιφρόσθετος χειρότερος πόνος καὶ ἡ ταραχὴ ἐγένετο χειρότερα κατὰ τὴν νύκτα, ἡ ὅποια εἰς βλῶντας τοὺς ἀνθρώπους παρέχει τὴν νύκτιν. Ε. Καὶ ἤθελε μὲν νὰ ἀποφύγῃ τὴν τρικυμίαν τῆς ἡμέρας διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τοὺς ἀνυπόφορους ἐκεῖνους πόνους, ἀλλὰ εὗρισκεν εἰς τὴν νύκτα τρικυμίας καὶ θένος καὶ ὑφάλους καὶ οκαπέλους, ὥστε νὰ ἀναζητῇ πάλιν τὰ κύματα τῆς ἡμέρας.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ αὐτὸς, ἀνυπόφορος τὸ παρὰ τοῦ θανάτου αὐτὸ πάθος ἐκράυγχε καὶ ἔλεγεν, «ὦν κοιμηθῶ, λέγων πότε ἡμέρα ἔδω ἀναπαύ. λέγων πότε ἐσπέρα » (Ἰωβ 7, 4). Διὰ ποῖον λόγον, Πέε μου. Διότι εἶναι φυσικὸν νὰ ἀναζητῇς τὴν νύκτα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας (ὀνομάζει δὲ ἐσπέραν τὴν νύκτα, διότι παρέχει ἀπαλλαγὴν ἀπὸ ὅλα τὰ ἐκκολοιδοῦντα τῇ ἡμέρᾳ κακά, "Ὅταν θυμὸς ἐλθῇ ἡ νύκτα καὶ ἀπακτίσῃς γαλήνην καὶ ἐκώσῃς τοὺς πόνους ἐκεῖνους, καὶ τότε φροντίδας, θάσσι πάλιν ἀναζητῇς τὴν ἡμέραν. ⁹⁴³ Α. Ἐπειδὴ ἡ νύκτα εἶναι δι' ἐμὲ χειρότερα ἀπὸ τὴν ἡμέραν καθόσον δὲν με ἀπαλλάσει ἀπὸ τῶν πόνους, ἀλλὰ τοὺς αὐξάνει καὶ μου δημιουργεῖ θορύβους καὶ ταραχὴν. "Ὅταν τὸ διηγείτο δὲ αὐτὸ ἔλεγε, «Φοβεῖς με ἐν ἐννυνίᾳ καὶ ἐν ὀράμασι με καταπληθύνσεις» (Ἰωβ 7, 14). Διότι ἐκκρινέτο ἀπὸ τῶν ἡμερῶν φοβερά ὄραματα κατὰ τὴν νύκτα καὶ ὑπέφερον ἀφόρητον φόβον καὶ πολλὰν ἐκστασιν καὶ κατάπληξιν.

Β. Ἐκτετε λοιπὸν ἀποκάμει νὰ ἀκούσῃς τὰς ἀλλεπαλλήλους αὐτὰς συμφοράς. Ἐκεῖνος θυμὸς δὲν ἀπέκαμε νὰ τὰς ὑποφέρῃ διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ παρακαλῶ τὴν ἀγάπην σου νὰ ἀναμείνῃ λιγὸν ἀκόμη. Διότι δὲν τὰ εἴπαμεν ἀκόμη ὅλα, ὥστε ἐπικρατεῖμεν τὰ ἄλλα φοβερά. Ἐνὰ ἀπὸ αὐτῶν ἦτο Β τὸ ὅτι ὅλα τὰ κακά ποῦ συμβαίνον εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ ὑπέφερον ἕνα καὶ μόνον σῶμα, ἐνῶ ἕνα δευτέρον τὸ ὅτι τὰ ὑπέμεναν ὅλα αὐτὰ μαζὶ, χωρὶς νὰ μεσολαβῇ καμία ἀνάπαυλα μεταξὺ τῶν. Θέλω δὲ νὰ εἶπω καὶ ἕνα τρίτον. Ποῖον εἶναι λοιπὸν αὐτὸ. Τὸ ὅτι κάθε ἕνα ἀπὸ τὰ παραπάνω δὲν ἤλθεν ἀπὸ αὐτῶν μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα, ἀλλὰ διεκρίνεται διὰ τὴν ἐκτασιν καὶ τὴν σφοδρότητα του. Διότι ἡ πικρία του ἦτο χειρότερα ἀπὸ κάθε πτακείαν τὸ ὅσο καὶ ἡ ἀσθένεια ὁ τόπος εἰς τὸν αὐτοὺς ἐκράθητο, ἡ ἀπώλεια τῶν παιδιῶν καὶ ὄλων τῶν ὕψων

κόντων. Ἐκαστε κάποιος τὰ ὑπόκρινά τοι, Δὲν θὰ τὰ ἔκαστε πόσον ἀσχερῶς οὔτε κατὰ τέτοιον τρόπον. Ἐκαστε τὰ καὶ διὰ τοῦ. Δὲν θὰ τὰ ἔκαστε οὔτε διὰ καὶ, οὔτε θὰ ἦσαν τόσον πολλὰ καὶ τέτοια. Ἐκεῖ ἀρρωστήσει κάποιος: Ὅμως εἰ με τέτοιαν ἀσθενείαν, ἀλλὰ μὲ πυρετὸς ἢ ἀνατηρίαν ἢ με κάποιαν ἄλλην συνηθισμένην ἀσθενείαν. C Ἐκεῖνη ἡ ἀσθενεία ἦτο παράδοξος καὶ δὲν τὴν ἐνίωθε παρὰ μόνον αὐτὸς ποὺ ὑπέφερεν. Διότι δὲν ἤμπορεῖ νὰ παρασταθῇ μὲ λόγια πόσον φοβεραὶ ἦσαν αἱ πληγαὶ αὐταὶ καὶ πόσον ἐπιδύνατο τὰ τραύματά. Ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρῃ κανεὶς ἐκεῖνον ποὺ τὰ ἐπυρξένησε καὶ τὴν φοβεράν πανίαν τοῦ διὰ νὰ γίνῃ ἀντιληπτὸν τὸ μέγεθος τῆς μάστιγος αὐτῆς. Καὶ ὁ τόπος δὲ οἷου ἐκδόητο ἦτο πρωτοφανὲς καὶ παράδοξος. Διότι δὲν ὑπάρκει κανεὶς ἰσὺον πτωχὸς ποὺ νὰ ἐκδόηται καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀσθενείας τοῦ εἰς τὸ ὑπαιθρὸν, οἷος ἐμεῖνον ἐκεῖνος γυμνός, στερημένος ἀπὸ κάθε κατάλυμα καὶ καθημένος ἐπάνω εἰς τὴν κοιλίαν γεμίστος ἐπὶ πληγὰς. Πολλὰς φορές συμβαίνει νὰ ἔχῃ κάποιος πονηρὰν γυναῖκα, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ὑπῆρξε καμμία τόσοον πονηρά, ὥστε εἰς παρομοίαν συμφορὰν D νὰ ἐπιτίθεται εἰς τὸν ἄνδρα τῆς, νὰ ὀκινῇ τὸ ἔλεος τῆς διὰ νὰ πληγώσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ καὶ νὰ τοῦ δίδῃ τέτοιας συμβουλίας. Καὶ τὰ συμβάντα δὲ μὲ τοὺς φίλους καὶ τοὺς δούλους εἶναι παράξενα. Ἡ πάλιν πάλιν εἶναι κατὰ ἀκομή ποὺ παρόδοι, ἐπειδὴ ἐνὶ εὐρίσκειτο πλησίον τοῦ σπυρμινο τραπέζι, δὲν ἤγγιζε τὰς τροφάς. Νὰ ἀναφέρω καὶ ἓν τέταρτον φοβερόν: Ἐννοῶ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν προηγουμένην εὐμάρειαν. Διότι ἐκεῖνος μὲν ποὺ ἔζηρεν ἐξ ἄρχης εἰς τὴν πτωχείαν, θὰ τὴν ὑπέφερεν εὐκολώτερον, ἐπειδὴ θὰ τὴν ἐγνώριζε καλῶς. Ἐκεῖνος δὲ ποὺ ἔμελλεν ἀπὸ τῆς εὐημερίας εἶναι φτωχὸς νὰ αἰσθάνεται περισσότερον τὸ κακόν, ὁ πόνος τοῦ νὰ εἶναι φτωχός, καὶ ἡ παρακλή τοῦ μεγαλύτερα, ἐπειδὴ δὲν τὴν ἔχει δοκιμάσει καὶ δὲν τὴν ἔχει γνωρίσει καλὰ. E Ἐμπορεῖ κανεὶς ἐκείσε νὰ ἀναπρέξῃ καὶ ἓνα πέμπτον. Ποῖον εἶναι αὐτό; Τὸ ὅτι ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἄνθρώπους, ἔχουν συνελθόντων τοῦ ὅτι ἔχει διαπράξει πολλὰ κακά, γνωρίζει τὴν αἰτίαν αὐτῶν τὰ ὅποια ὑποφέρει. Αὐτὸ δὲ εἶναι σημαντικὴ κατηγορία. Ἐκεῖνος ὅμως οὔτε αὐτὸ δὲν ἤμποροῦσε νὰ τὸ σκορῇ, διὰ ἐπλήρωσε τυχὸν δι' ἁμαρτήματα καὶ παραπτώματα, ἐπειδὴ τοῦτο τοῦ ἐκάρασε περισσότερον τὸν ναόν. Διότι εἶον ἐξήταξε τὴν ζωὴν τοῦ καὶ ἔθλεπε τὴν συνειδήσιν τοῦ καὶ λαμπρὰν ἀπὸ τῶν ἡλίον καὶ τὰ πολλὰ τοῦ κατορθώματος, ἐγνώριζεν ὅτι ἦτο δέσιος στεφάνων καὶ βροδείων καὶ μαρτύρων ἀπέθλων. Ὅταν ὅμως παρετήρει τὰς πληγὰς εἰς τὸ

σῶμα τοῦ καὶ ὅλα ὅσα εἶχαν συμῆθ³⁴⁴ A καὶ ἔθλεπε νὰ ὑποφέρει χειρότερα ἀπὸ ἐκεῖνους ποὺ εἶχαν διαπράξει τὰ μεγαλύτερα κακούργηματα, δὲν ἤμποροῦσε νὰ εὕρῃ καὶ νὰ εὑρῇ τὸν λόγον διὰ τὸν οἷον τὰ ὑπέφερεν αὐτά. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν ἀκατανόητον διὰ τοὺς ἀνθρώπους θεῖαν πρόνοιαν καὶ ἔλεγεν: ὥς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο» (Ἰωβ 1, 21). Διὰ νὰ ἀντακρούσῃ δὲ καὶ νὰ κλείσῃ τὸ σῆμα τῆς συζύγου τοῦ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ὅποια ἔδεστώμικε κατεσκεύασεν ἓνα συλλογισμὸν, ὁ ὅποιος παρουσιάζει καθαρὰ τὴν εὐλασθεῖαν τοῦ. Ἐλεγε λοιπὸν: «Εἰ τὰ ἀγαθὰ ἐδεξάμεθα παρὰ Κυρίου, τὰ κακὰ οὐκ ὑποίσωμεν;» (Ἰωβ 2, 10).

Νὰ ἀναφέρω καὶ ἄλλον φοβερόν, τὸ ὅποιον στεφανώνει καὶ ἀναδεικνύει νικητὴν τὸν ἄλλοι τὴν ἐκεῖνον ποὺ δείχνει τὴν ὑπέροχον ψυχὴν τοῦ ἡ ὅποια ἐγγίζει τοὺς οὐρανοὺς: Ποῖον εἶναι λοιπὸν αὐτό; Ἡ διάφορος ἐπαχὴ. B Διότι ἐδείξε τέτοιον φρόνημα πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ μουσικκοῦ Νόμου. Αὐτὸ δὲ δὲν εἶναι ἀσημαντόν, ἀλλὰ ἤμπορεῖ νὰ πλέξῃ μυρίους στεφάνους. Διότι διὰ τὰ ἴδια κατορθώματα δὲν δίδονται αἱ ἴδιαι ἀνταμοιβαί, βλάν ὁ μὲν ἕνας τὰ ἔχη πράξει εἰς χρόνους ἀρκασιότερους καὶ ὁ ἄλλος κατὰ τὴν ἐποχὴν μας. Ὁ μῦθος τοῦ πρώτου εἶναι πολλὸ μεγαλύτερος. Διότι δὲν εἶναι τὸ ἴδιον νὰ παρουσιάσῃ κανεὶς τέτοια πράγματα ἀφοῦ ἦλθεν ὁ Χριστὸς καὶ δέειξε καὶ ἐδίδοξε καὶ ἐσυμβούλευσε, καὶ νὰ τὰ παρουσιάσῃ πρὶν ἀπὸ τὸν μουσικὸν Νόμον καὶ τοὺς προφῆτας. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ἀφοῦ ἦλθεν ἐξήγησε περισσότεραν ἀρετὴν C λέγων: «ὅτι μὴ περισπούση ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, αὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. 5, 20). Διότι ὅσον ἐκτενεστέρα βγινον ἡ διδασκαλία, τόσοον διακαότερα καὶ περισσότερα μέτρα ἐρετῆς ἔθεσεν. Αὐτὸς ὅμως τὰ ἐπαρξεν αὐτὰ χωρὶς νὰ ἀκοῦσῃ διδασκαλίαν, χωρὶς νὰ θανατώσῃ γράμματα καὶ βιβλία, χωρὶς νὰ ἴδῃ ἄλλους, χωρὶς νὰ ἤμπορῃ νὰ ἀνταπρέξῃ εἰς παλαιότερας ἐποχὰς καὶ νὰ ἐνθυμῇ αὐτοὺς ποὺ ἐπυρξαν τὰ ἴδια. Διότι δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη Γραφὴ ἢ ἱστορία διὰ νὰ περιδώσῃ αὐτὸ ποὺ εἶχαν γίνε. Ἀλλὰ εἰς δρόμον ποὺ δὲν τὸν εἶχε περάσει κανεὶς, εἰς θάλασσαν ποὺ δὲν τὴν εἶχε πλεύσει κανεὶς, εἰς τόσοον σκοπὸν κακίας πρώτος καὶ μόνος ἐκεῖνος τότε ἐκάρασε τὸν δρόμον αὐτὸν τῆς ἀληθινῆς φιλοσοφίας καὶ ἀνεβείκει πρῶτος μὲ τὸ παραπάνω εἰς τὸ κορυφαῖον τῶν ἀρετῶν. D Διότι εἶναι μὲν πολλὸ μεγάλο τὸ νὰ κατορθώσῃ κανεὶς καὶ ἓνα μικρὸν τιμῶς τῆς αὐτῆς. Ἀλλὰ εἶναι πολλὸ μεγαλύτερον τὸ νὰ εἶναι πρῶτος εἰς τὸ ὑψηλότερον ἀπὸ ὅλα. Ὅτι δὲ ἡ ὑπομονὴ εἶναι τὸ

τις ὁφθαλμοὺς ἀπὸ ὧν δὲν ἔχει κανεὶς ἀντίληψιν. Ἐπειδὴ τὰ ἐγνώριζεν αὐτὸ καὶ ὁ ἴδιος ὁ διάβολος ἔλεγεν· «ἔσθ' ἡμεῖς ὡς τὴν ψυχὴν οὐκ οὐκ μὴν δὲ ἀλλὰ ἀπόστολον τὴν χεῖρα σου καὶ ἄρα τῆς σαρκὸς αὐτοῦ» (Ἰωβ 2, 4). Ἐνταῦθα τοῦτο εἶναι φανερόν ὅτι πρῶτον εἶναι τὸ μεγαλύτερον κατόρθωμα καὶ χρειάζεται νεανικὴν καὶ σθερνήσαν ψυχὴν.

4. Τὸν εἶδες εἰς τοὺς πειρασμούς, ὅσον ἡμπορούσας νὰ τὸν ἴδῃς. Διότι ὁ λόγος δὲν ἐστὶν δυνατόν νὰ παραστήσῃ πως ἀκριβῶς ἦσαν τὰ πράγματα. Ἐ τὸν πόνον, τὰ θέματα, τὸ μαρτύριον τῆς λύπης καὶ τὴν ταραχὴν, ἡ ὁποία ἐδωκεν γὰρ ἀπὸ τὸς πόσας καταστάσεις, δὲν ἡμπορεῖ νὰ τὰ ἐξηγήσῃ καμμία δύναμις λόγου εἰς αὐτοὺς ποὺ τὰ ἀκούουν, ὅπως ἡ Ἰβία ἡ πεῖρα τῶν πραγμάτων. Ἐμπρὸς λοιπὸν πρὸς τὸν παρὸν σῶμα πάλιν (διότι καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι ἀσφαλιστόν, ἀλλὰ ἀκινεῖται ψυχὴν μὲ ὑψηλότερον φρόνημα) νὰ δείχνῃ ὑψηλὸν φρόνημα καὶ διὰ τὴν ἀκόμη διαθέτῃ πλοῦτον καὶ εὐμερίαν. Πῶς ἦτο λοιπὸν εἴαν ἦτο πλοῦτος; Ἦτο κοινὸ λαμπρὸν κατασκευαστὴς δι' ὅλους, κοινὸς πατέρας δι' ὅλους, κοινὸς ἰατρός, μᾶλλον δὲ περισσότερον ἀπὸ ἰατρός. Ἀκουσέ τον λοιπὸν νὰ λέγῃ ἐν τῇ ἡμῶν ὁφθαλμῶν τυφλῶν, 345 Α ποῦ δὲ κυλῶν» (Ἰωβ 28, 15). Βλέπεις ὅτι ἐγίνετο κάποιον περισσότερον ἀπὸ ἰατρός ἀντὶ διὰ τὴν φύσιν εἰς τοὺς ἀναπήρους. Καὶ ἐκεῖνα ποὺ δὲν ἡμπορούσαν νὰ τὰ διορθώσουν οἱ ἰατροὶ μὲ τὴν τέχνην τὰ ζωνοῦσαν αὐτὸς μὲν τὴν παραγορίαν, ἐπειδὴ μὲ τὸ μέγαλον του ἐνδιαφέρον δι' αὐτοὺς ἔπαιξε δι' αὐτοὺς τὸν ρόλον τῶν μελῶν των. Διότι ὅπως ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι ὕψους καὶ ἔχουν γερὰ πόδια καὶ βλέπουν καλὰ, εἴτι ἐνισθάν καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἦσαν ἀνάπηροι ὡς πρὸς τὰ μέλη αὐτὰ, ἐπειδὴ δὲν ἠσθάνοντο ὅτι ἦσαν τυφλοὶ ἢ κουτοὶ χάρις εἰς τοὺς ὑπερβολικὰς φροντίδας του. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ δὲν εἶπεν ὅτι· ἐγὼ παραγορεύω κουτούς καὶ τυφλοὺς, ἀλλὰ «ποῦ αὐτῶν ἡμῶν καὶ οφθαλμοὺς». Εἶπε πάλιν· ἐγὼ ἡμῶν πατὴρ ἀδυνάτων» (Ἰωβ 28, 16). Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν δὲν εἶπεν· ἐπαρηγορεύω Β ὀρφανούς, ἀλλὰ ἦσαν πατέρας των, δεκνόντων μὲ αὐτὸ ὅτι δὲν τοὺς ἄφηκε νὰ ἀντιληφθῶν τὴν ὀρφανείαν των καὶ δὲν ἐπέτρεπε νὰ φανῇ τὸ κακὸν αὐτό. Διότι ὅπως ἐκεῖ ἐξηφάνιζε τὴν τύφλωσιν μὲ τὸ ὑπερβολικὸν του ἐνδιαφέρον, εἴτι καὶ ἐὰν δὲν ἄφηνε νὰ λάβουν αἰσθήσιν τῆς θέσεώς των οἱ ὀρφανοί. Δὲν ἐθεράπευε δὲ μόνον ἀνθρώπου σώματα καὶ δὲν διόρθωνε μόνον τὴν ὀρφανείαν, ἀναλαμβάνων τὸν ρόλον τῶν συμπατῶν μελῶν διὰ τοὺς μὲν καὶ τὸν ρόλον τῶν γονέων διὰ τοὺς δέ, ἀλλὰ ἐγίνετο καὶ αὐτοκατεργόντης δι-

κουσῆς, ἢ μᾶλλον περισσότερον ἀπὸ δικαστῆς. αἰσθῆν γὰρ, λέγει, ἦν οὐκ ἔστιν, ἐμμένει καὶ συνεπιπρὸς μελὸς αἰσθῆν, καὶ ἐκ μέσου των ὁδόντων αὐτῶν ἐξήρπασα ἄρπαγμα» (Ἰωβ 28, 16-17). Αὐτὸ ὑπερβαίνει κατὰ πολὺ τὰ κατόχοντα τοῦ δικαστοῦ. Διότι ἐκεῖνοι ποὺ δικάζουν κἀκὸνται Ε καὶ ἀναμένουν τοὺς ἀδικημένους, καὶ οἱ πλέον ἐγκριτοὶ τῶν δικαστῶν (διότι οἱ πολλοὶ βεβαίως δὲν τὸ κάνουν οὔτε αὐτοὶ) παρέκκλινον τὴν βουλήν των μόνον μετὰ τὴν αἴτησιν ἐκείνων. Ἀλλὰ δικὰς ἐνίσταται καὶ τοὺς ποὺ ἐγκρίτους δικαστὰς καὶ τοὺς ἐξεπέρασε κατὰ πολὺ. Διότι δὲν ἀνέφερε τοὺς ἀδικουμένους νὰ ἔλθουν πρὸς αὐτόν, οὔτε τοὺς ἀδοξάζει μόνον κατὰ τὴν αἰσθῆσιν των, ἀλλὰ ἐπαλάμβανε καὶ τοὺς ἀναζητοῦσε. Καὶ δὲ μόνον τοὺς ἀναζητοῦσε, ἀλλὰ τοὺς ἀναζητοῦσε καὶ μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ πολλὴν φροντίδα.

Καὶ τοῦτο θὰ τὸ ἀντιληφθῇ καλῶς, ἂν ἐξετάσῃς τὴν δύναμιν τῆς λέξεως. Διότι δὲν εἶπεν· ἐξήρπασα, ἀλλὰ· αἰσθῆν ἦν Ε οὐκ ἔστιν ἐξήρπασα, δηλοῦν ἐρευνῆσαι, ἐξήρπασα μὲ λεπτολογίαν καὶ ἐκίνησα τὰ πάντα διὰ νὰ ἀνακαλύψω μὲντας (ἐπάρχει κάποιον κῆρυκα ἀδικημένους. Εἶδες τὴν ἀκούραστον ψυχὴν; Ἠλέπε τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν προθυμίαν. «Καὶ συνεπιπρὸς μελὸς αἰσθῆν». Τοὺς ὁδόντας των, τὴν ἐξουσίαν των, λέγει, κατέλυσα, διὰ νὰ τοὺς κάμω ἀνηκόντους νὰ διαπράξουν ἄλλαν ἀδικίαν. Καὶ τοὺς δύο λοιπὸν τοὺς ὠφελοῦσε ἐπειδὴ ἀπηλλάσσει τοὺς ἀδικουμένους ἀπὸ τὴν ἀδικίαν καὶ τοὺς ἀδικούντας ἀπὸ τὴν ἱκανότητα νὰ διαπράττουν κακὰ καὶ εἴτι τοὺς εὐφρονίζε. Ἠλέπε ἐπίσης τὴν δύναμιν καὶ τὴν ὑπακοήν του. «Καὶ ἐκ μέσου ὁδόντων αὐτῶν ἐξήρπασα ἄρπαγμα». Διότι δὲν ἀπεροχέτευον οὔτε ἐγκατέλειπον τὴν προστάθειαν. Ε ἡ ἀκόμη καὶ ἀντὶ τὸ πρᾶγμα εἶχε συλλεγθῇ κάλως, ἀλλὰ ἀνέστη ἀκόμη καὶ ἐκεῖνο ποὺ εἶπεν ἔσθ' ἡμεῖς καταπολεῖ, δεκνόντων πρὸς τοὺς συνδόλους τὴν φροντίδα ποὺ δείχνει ὁ ἀριστὸς καὶ σπουδαῖος ποιητὴν.

Πῶς ἦτο δὲ καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη; Ἰδοὺ πόσον μεγάλη ἦτο. «Εἰ δὲ καὶ διαύλισα κρίμα θεοπόντος μου ἢ θεοποιήσης κρινόμενον αὐτῶν πρὸς με. Τί γὰρ ποιήσω, ἂν ἐπισκοπὴν μου ποιήσῃς ὁ Κύριος; Πότερον οὐκ ὡς ἐγὼ ἐγνώριζον ἐν γαστρί, κατεῖνοι γεγόμεσιν;» (Ἰωβ 31, 13-15). Εἶδες συνεγερμένην διάνωσιν ποὺ ἐξετάζει μὲ ἀκριβείαν τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων καὶ γνωρίζει τί εἶναι βούλος καὶ τί εἶναι ἐλεύθερος, πρᾶγμα διὸ τὸ ὅποιον πολλοὶ καυσιῶνται; Ἀφοῦ λοιπὸν ἐβγάλε τὴν ἀνιστότητα αὐτὴν ἀπὸ τὸ μέσον. 346 Α στήριζόμενος εἰς τὴν ἰσοσταμίαν κατὰ τὴν γέννησιν, φέρει τὸν λόγον εἰς τὸ ψυχικὸν φρόνημα. Καὶ τὸ ποὺ ἐξεκαλύ-

ραστον εἰς αὐτὸν εἶναι τὸ ὅτι ἐνῶ τὰ ἐπραττεν αὐτά, δὲν ἐνόμαζεν ὅτι ἐταπεινωμένοσιν, ἀλλὰ ὅτι ἐκαλυπτοῦσε καθήκον. Διὰ τοῦτο καὶ ἐξέφρασε συλλογισμὸν, ὃ ὁποῖος πείθει ἄλλους τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ θεωροῦν τοὺς αὐτοὺς τῶν ἐνυπέρους ἀπὸ τοῦς δούλους, ἀκόμη καὶ ἂν εἶναι μυρίας φορές κόρια. Διότι τὰ ὄνματα αὐτά, δοῦλος καὶ ἐλεῖθερος, εἶναι κατὰ ὁνόματα χωρὶς πραγματικῇ ὑπόστασιν. Δουλεία πραγματικὴ εἶναι ἡ ζωὴ εἰς τὴν ἡμαρτίαν, ἐνῶ ἐλευθερία ἡ ζωὴ εἰς τὴν δικαιοσύνην. Ἦσαν λοιπὸν μὲ αὐτὰ μόνον ταπεινός, καὶ οὐκ προσφιλής καὶ ἀξιογάπητος; Ναί, ἀξιογάπητος. Καὶ πρόσθε καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν ἀνωτερότητά του. Διότι ὅπως κατὰ τὴν διάρκειαν Β τῶν βαινῶν ὑπέφερε σθεναρώς, ἔποι καὶ κατὰ τὴν καιρὸν τῆς εὐημερίας ἐφήρμοσε καὶ ἄρετήν εἰς ὑπερβολικὸν βαθμὸν, οὐκ ἀπλῶς καὶ τυχαίως, ἀλλὰ ἐβόησε μέχρι τὴν κορυφὴν. «Εἰ δὲ καὶ πολλάκις εἶπον αἱ θεράπαιναι μου: τίς ἂν ὦν ἡμῖν τῶν σοκῶν αὐτοῦ ἀντιληπθῆναι; Μὴν μοι χρηστοῦ ὄντος» (Ἰωβ 31, 31). Ἐδῶ διαγίνεται τὴν παρόρροον ἀγάπην τὴν ὅποιαν ἔτρεπον πρὸς αὐτὸν αἱ δοῦλαι τοῦ πατρὸς εἰκὼν ἀγαπήσει μὲ πάθος διὰ τὸ ἐνδοκίμερον τοῦ ὁδεύειν πρὸς αὐτοὺς. Διότι, λέγει, εἴσι ἐκρέμιντο ἀπὸ ἐμῆ, μὲ ἀκαλουθοῦσαν κατὰ πόδας, μοὶ ἦσαν ἀποσπάρμενα καὶ μὲ ἀναποῦσαν τόσον, ὥστε νὰ ἐπαυμοῦν νὰ κορτάσουν ἀπὸ τὰς σάρκας μου, C νὰ μὲ καταφύγουν καὶ νὰ μὲ κατασπύουν ἀπὸ ὑπερβολικῆς ἀγάπης καὶ πόθος.

5. Τί θὰ ἤμπορούσε κανεὶς νὰ εἴπῃ διὰ τὴν περιφορὴν πρὸς τὰ κτήματα; Διότι καὶ αὐτὸ τὸ εἶχε κατορθώσει εἰς ὑπερβολικὸν βαθμὸν. Ὅχι μόνον δὲν ἐπαυμοῦσε τὰ πράγματα τῶν ἄλλων, ὅπως συμβαίνει μὲ τοὺς περισσοτέρους σήμερα, οὐτε κἂν τὰ ἰδικά του, ἀλλὰ τὰ εἶδε μὲ μεγάλην προθυμίαν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγενεν· καὶ δὲ ἠερώσαντο πολλοὺ πλοῦτον γενομένου μοι, οὐδὲ λίγω πολυτελεῖ ἐπεσπλήθησα» (Ἰωβ 31, 24-25). Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ διὰ τὰ ἔκαστον ὑπέφερε μὲ πολλὴν εὐκολίαν τὴν ἀπώλειαν καὶ διὰ τὰ εἶκεν εἶδε πλοῦσιαν ἐλεημοσύνην, τείνων χεῖρα βοηθείας πρὸς πόντος καὶ ἀνοίγων τὴν σπείαν του εἰς πάντας. Οὕτε ἐπίσης εἶκονεν ὁ Ἰωβ ἐκεῖνο ποὺ κώμουν D οἱ πολλοί, νὰ λεπτολογοῦν δηλαδὴ καὶ νὰ ἐξετάζουν σχολαστικῶς αὐτοὺς ποὺ βοηθοῦν, ἀλλὰ εἰς θῆρα μου, λέγει, παντὶ ἐλθέτω ἀνέμω. Ἀδύνατα γάρ, ἦν ποτε εἶπον χρεῖαν, οὐκ ἀπέφυγον ἔβας δὲ οὐκ ἐξῆλθε τὴν θύραν μου κόλπω κενῇ» (Ἰωβ 31, 33 καὶ 34). Εἶδες τὴν ἀπλοχερίαν του; Εἶδες τὴν φιλανθρωπίαν, τὴν καλωσύνην, τὴν ταπεινότητά του; Θέλει νὰ μάθῃ καὶ τὴν ἐγκράτειάν του; ἀδαδῆκην, λέγει, ἀθέμην τοῖς

οφθαλμοῖς μοι τοῦ μὴ κατανοῆσαι εἰς παρθένον ἄλλοτρίαν» (Ἰωβ 31, 1). Αὐτὰ παρήγγειλε καὶ ὁ Χριστὸς διὰν ἦλθε, αὐτὰ ἐπέτυχε νὰ διαρμόσῃ εἰς τὴν πράξιν καὶ ἐκεῖνος. Τὸν εἶδες πῶς ἦτο διὰν ἦτο πλοῦτος, πῶς διὰν ἦτο πτωχός, B πῶς διὰν ἦτο ὑγιής, πῶς διὰν ἦτο θνήσκων; Τὸν εἶδες διὰν τὰ πράγματα ἀφίγοναν κατ' εὐαίαν; Τὸν εἶδες διὰν τὰ ἔκαστον εἶλε, Εἶδες πῶς ἐβόητο πρὸς τὰ παιδιά, τοὺς δούλους, τοὺς ἀδικουμένους, τοὺς ὁρανοὺς; «Εἰ δὲ καὶ ἡμῖν πεποιημένους μετὰ γελοιασῶν» (Ἰωβ 31, 5) λέγει. Δηλαδὴ δὲν ἐπέβηκα οὐτε τὰς συνεννοήσεως τῶν γελοιοποιῶν. Καὶ αὐτὸ ἐπίσης ἀποτελεῖ σημαντικὴν ἀπόδειξιν σωφροσύνης. Διότι ἐφήρμοσε καὶ ἄρετήν καὶ εἰς μὲ περισσοτέραν αὐστηρότητα ἀπὸ ἐκείνους ποὺ δὲν ἔχουν τίποτε, ἐνῶ εἶχε τόσα ἀγαθά. Διότι ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἔχε δὲν ὑπελόγη'ε τόσα λίγα τὰ κτήματα ὅσων ἐκεῖνος, ἐνῶ εἶχε τόσα πολλά. Διότι παντοῦ ἡ προαίρεσις εἶναι ἐκτενὴς ποὺ σπαρτανύεται. Καὶ οὕτως εἶκεν ἀνάγει εἰς τὴν κορυφὴν τῆς σωφροσύνης καὶ ἐφήρμοσεν ὅλας τὰς ἀρετάς μὲ τὴν προσήκουσαν ὀκρίθειαν.

Αὐτὰ νὰ θαυμάζῃς, ἀγαπητέ, αὐτὰ νὰ μιμῇσαι 347 A καὶ λάβε τὴν εἰκόνα αὐτὴν ποὺ ἔχαμεν περιγράψει νὰ τὴν θάλῃς εἰς τὴν συνειδήσιν σου. Καὶ ἂν κατέκρουσιν ἀπὸ ὀθμῆν, νὰ καταφεύγῃς εἰς αὐτὸν. Ἄν εἶσαι πλούσιος, νὰ παύσῃς φάρμακον ἀπ' ἐδῶ, ὥστε νὰ μὴ περιπέσῃς εἰς πτωχείαν, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ ἐπαρθῇς ἀπὸ τὸν πλοῦτον. Ἄν κόπῃς παιδείαν, ἔχεις ὅτι ἐδῶ παρηγορίαν, διότι ἐδῶ θὰ εὕρῃς καὶ μεγάλας συμφορὰς ἀλλὰ καὶ πολλὰ μεγάλην καρτερίαν. Ἄν προσβληθῇς ἀπὸ ἀσθένειαν, νὰ ἀναλογισθῇς τὸ πλῆθος τῶν σκαλιῶν καὶ τοὺς ὁποῖους ἐγέννησαν ἡ σάρξ τοῦ Ἰωβ καὶ θὰ ὑπομῇς τὰ πάντα μὲ καρτερίαν. Ἄν σὲ ἐπιβουλεύῃ φίλος, φέρε πάλιν τὸν ἄγιον εἰς τὸ μέσον καὶ θὰ κατοικήσῃς τὸ πάθος. Καὶ ἂν σὲ ἐκμεταλλευθῇ ὁ οὐλοδοῦς, ἀναλογίσου ἐκεῖνο B ποὺ ἔπαθεν ἀπὸ τοῦς δούλους του καὶ θὰ εὕρῃς παρηγορίαν. Ἄν σὲ συκοφαντήσουν, ἀναλογίσου τί ἔβλεπον δι' αὐτόν, ὅτι δὲν εἶχε τιμηθῇ ὅπως τοῦ ὄχι'ε διὰ τὰ ἡμαρτηρά του, καὶ τί τὸν κατηγοροῦσαν καὶ θὰ κατανοήσῃς τὸ πάθος αὐτό. Διότι δὲν ὑπάρκει, ὅπως εἶπα καὶ εἰς τὴν ἀρχήν, ἀνθρωπίνῃ συμφορᾷ, τὴν ὅποιαν νὰ μὴ ὑπέμεινεν ἐκεῖνος, ὃ ὁποῖος ἀπεδείχθη ἀνθεκτικώτερος ἀπὸ κάθε διαπνὴν ἐνῶ τὸν εἶχε πλῆξει ταυτοχρόνως ἡ ἀπώλεια τῶν παιδιῶν καὶ ἡ ζημία τῶν πραγμάτων. Καὶ μετὰ ὅτι αὐτὰ ἀναλογίσου θὰ μολονότι τὸν ἐπεβουλεύῃ ἡ στυγρία του, τὸν παρεκλίνουσιν εἰς τὸ κακὸν οἱ φίλοι του, τὸν ἐπολέμησαν οἱ δοῦλοι του, C ἀπεδείχθη εἰς ὅλα σταθερώτερος ἀπὸ ἄρᾶν καὶ γάμοισα

εἰς τὴν πρὸ τοῦ μωσαϊκοῦ Νόμου καὶ τοῦ Χριστοῦ.

Διότι δὲν θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ παρουσιάσωμεν οὐδεμίαν δακρυλογίαν, ὅταν, ἡρεῖς οἱ ἀπόλοι ἔχομεν τύχει τύπαι δια-
ρεῶν μετὰ τὸν Νόμον καὶ τὴν Χάριν, παρουσιάζομεν ὀλγώ-
τερα ἀπὸ ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀνθρωπίνου
γένους ἀπέδειξε τὸσον ὑψηλὸν φρόνημα. Διὰ νὰ ἔσωμεν
λαυτὸν παρηγορίαν διὰ τὰς λύπας καὶ διδασκαλίαν τοῦ ἀρί-
στου φρονήματος, ὃς ἀναπαρήκαμεν ἀφοῦ ἐγγράψαμεν εἰς
τὴν ψυχὴν μας τὸ παραπάναι. Καὶ ὅς θαυμάζομεν τὸν ἀθλη-
τὴν καὶ ὅς μισοῦμεθα τοὺς ἀγῶνας του, διὰ νὰ κερδίσωμεν
τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μαζί μετὰ τὸν Πα-
τέρα **Δ** καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀμήν· ἡ δόξα, νῦν καὶ πάν-
τοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

**ΑΡΧΑΙΟΝ
ΚΕΙΜΕΝΟΝ**